BO 2027 - OMGEVING EN NATUUR

Klemtonen van de minister
Ook in budgettair uitdagende tijden bouw ik aan een geïntegreerd omgevingsbeleid dat economische ontwikkeling, aantrekkelijke steden en dorpen, robuuste open ruimte, natuur en klimaatadaptatie met elkaar verzoent. Dat doe ik in eerste instantie via de opmaak van het Beleidsplan Ruimte Vlaanderen en de bouwshift beschermen we de open ruimte, beperken we bijkomend ruimtebeslag en versterken we onze steden en dorpskernen als aantrekkelijke plaatsen om te wonen, werken, ondernemen. Door het creëren van ruimte voor bedrijventerreinen, onze havens en toekomstgerichte energie-infrastructuur geven we ruimte aan economische ontwikkeling. Via de Blue Deal en gebiedsgerichte programma's bouwen we verder aan een klimaatrobuust Vlaanderen via een krachtig water- en klimaatadaptatiebeleid, zo versterken we waterveiligheid, herstel van waterlopen, sponslandschappen en natte natuur. Open ruimte wordt daarbij ingezet als hefboom voor landbouw, natuur en waterbeheer. Ook de PAS blijft een prioriteit. We maken zwemmen in open water toegankelijker. Zo beantwoorden we een breed gedragen maatschappelijke vraag en vergroten we het draagvlak voor een goede waterkwaliteit. Daarnaast investeren we in meer en betere natuur, bosuitbreiding en natuurherstel. We pakken zorgwekkende stoffen kordaat aan en versnellen de transitie naar een circulaire economie. Een rechtszeker en performant vergunningenbeleid, vereenvoudiging van procedures en betrouwbare data, vormen daarbij een essentiële randvoorwaarde.

Doelstellingen
Strategische- en operationele doelstellingen

QCD – WATER

SD 1 Het Europees en internationaal waterbeleid als kader voor het Vlaamse waterbeleid

We volgen het Europese en internationaal waterbeleid op en zetten Europese regelgeving tijdig en correct om naar Vlaamse regelgeving. We brengen ook de Vlaamse standpunten actief in op internationale fora. Hierbij hebben we steeds oog voor de Vlaamse economie en concurrentiepositie en leggen we onszelf geen hogere standaarden, doelen of normen op, dan strikt noodzakelijk.

OD 1.1 De herziening van de kaderrichtlijn Water aangrijpen om uitdagingen van klimaatverandering en verontreiniging beter aan te pakken

In 2027 worden de herziene **Kaderrichtlijn Water, Grondwaterrichtlijn en Richtlijn Prioritaire Stoffen** geïmplementeerd in Vlaamse wetgeving. Bij de omzetting van Europese richtlijnen houden we in functie van een level playing field, rekening met eigenheid van dichtbevolkte regio's als Vlaanderen en het subsidiariteitsprincipe. We kiezen daarvoor om geen extra voorwaarden op te leggen bovenop de verplichtingen vanuit de Europese Unie. Voor een aantal verontreinigende stoffen, onder andere PFAS, resulteert dit in nieuwe en herziene milieukwaliteitsnormen en doelstellingen. Vlaanderen gaat voor een rechtszeker kader, rekening houdend met de kosten en baten.

OD 1.2 Naar een Europese Blue Deal: Waterweerbaarheidsinitiatief van de Europese Commissie

We volgen de Europese beleidsontwikkelingen op het gebied van **waterweerbaarheid** op en brengen de Vlaamse standpunten aan, in het bijzonder deze met relevantie voor het industrie-, landbouw- en adaptatiebeleid en gericht op **vergunningszekerheid**, een Europees gelijk speelveld, regio specifieke oplossingen en een vermindering van administratieve lasten voor waterefficiëntiemaatregelen.

OD 1.3 De nieuwe richtlijn stedelijk afvalwater tijdig omzetten

We zetten het juridisch werk voor de omzetting van de **nieuwe richtlijn Stedelijk afvalwater** in Vlaamse regelgeving verder. Voor wat betreft de omzetting van de uitgebreide producenten verantwoordelijkheid werken we samen met de andere gewesten aan het intergewestelijk samenwerkingsakkoord en we volgen Europese ontwikkelingen op.

OD 1.4 Via de Internationale Water Agenda samenwerking en kennisuitwisseling stimuleren

We volgen de Waterconferentie van de VN op door deelname aan het Europese afstemmingsoverleg.

SD 2 Het Vlaamse waterbeleid optimaliseren

We rollen de Blue Deal 2025-2029 verder uit die door middel van een geïntegreerde aanpak het hele watersysteem versterkt en onze maatschappij waterweerbaar maakt. De eigenheid en kracht van elk gebied en een versterking van de structurele financiering van het waterbeleid staan centraal.
We zorgen voor meer eenheid in het beheer van onbevaarbare waterlopen en werken aan een meer geïntegreerde watertoets.

OD 2.1 Een ambitieuze en tegelijk realistische Blue Deal 2.0 voorleggen

We volgen de **uitvoering van de Blue Deal** gericht verder op, in het bijzonder door de opvolging van de 12 initiatieven in de kijker, de doorwerking in andere beleidsplannen, de projecten die gefinancierd worden met de Blue Deal budgetten, zowel in de strategische gebieden als elders, de adequate budgetopvolging en de communicatie over de bereikte resultaten.

Een bijzonder gegeven wordt de uitrol van **lokale gebiedscoalities**. In 2027 zullen de eerste gebiedscoalities actief worden. Ze dienen een concrete actiegerichte agenda op te stellen en zullen hierbij ondersteund worden door het Steunpunt Lokale gebiedscoalities, een samenwerking tussen VLM en VMM.

OD 2.2 Zorgen voor eenheid in het waterbeleid met de oprichting van waterschappen

We zetten het traject naar **oprichting van waterschappen verder**. We werken verder op basis van de gedeelde uitgangspunten en inzichten uit de procesanalyse rond het transitietraject voor het beheer van onbevaarbare waterlopen.

OD 2.3 De financiering van het waterbeleid structureel versterken

De **meerjarenfinanciering** die is opgenomen in de Blue Deal legt de financiële basis vast om de doelstellingen van het integraal waterbeleid te realiseren.

In de Vlaamse begroting 2025 – 2029 is een toenemend traject van bijkomende middelen voor de **Blue Deal** vrijgemaakt, in aanvulling van een recurrent budget. Daarnaast zijn er ook reguliere budgetten ter beschikking bij diverse entiteiten voor **watergerelateerde investeringen** en voor waterbeheer. Ook in de waterzuivering blijven we fors investeren. De middelen voor **rioleringssubsidies** bij de gemeentelijke rioolbeheerders van ongeveer 120 miljoen euro per jaar garanderen dat de inspanningen op het vlak van riolering ondersteund blijven vanuit het gewest.

OD 2.4 De CIW omvormen tot een (h)echt waternetwerk

We werken aan de verdere uitbouw van de CIW tot een **brede kennis- en netwerkorganisatie op het vlak van water**. Door sterker in te zetten op samenwerking met een meervoudige gelaagdheid, het creëren van een innovatieve leeromgeving waarin leren en experimenteren centraal staan, en het actief communiceren over voortgang en resultaten, geven we verdere invulling aan een toonaangevend waternetwerk. De CIW fungeert daarbij als centrale spil en forum voor beleidsvoorbereiding en -evaluatie, reflectie en vernieuwing.

OD 2.5 De watertoets herwerken naar één integraal wateradvies

We aligneren de ontwikkeling van de **watertoets** met de principes en acties die worden uitgevoerd in het kader van het actieplan 'Robuuste en Rechtszekere vergunningverlening'

SD 3 Blue Deal: beschermen tegen wateroverlast en droogte

Via de Blue Deal zetten we sterk in op klimaatadaptatie. We versterken de bescherming tegen overstromingen en droogte door meer ruimte te geven aan water, door het watersysteem te herstellen en door de waterinfrastructuur toekomstbestendig te maken. We zetten in op natuurlijke waterberging, gecontroleerde overstromingsgebieden, het vrijwaren van overstromingsgevoelige open ruimte en het versterken van de sponswerking van bodem en landschap. Met gerichte investeringen, slim peil- en grondwaterbeheer, natuurgebaseerde oplossingen en een performant beheer van waterlopen verminderen we niet alleen de risico's op wateroverlast en waterschaarste maar verbeteren we ook de ecologische toestand van waterlopen en maken we onze leefomgeving ook beter bestand tegen extreme hitte. We versterken de paraatheid voor extreme weersomstandigheden via nauwkeurige voorspellingen.

OD 3.1 Onverminderd inzetten op ruimte voor water

Vrijwaren van de open ruimte door herbestemming van hard naar zacht door verdere aanduiding van **watergevoelige openruimte gebieden**.

OD 3.2 Het watersysteem herstellen met investeringen, (peil-)beheer en gepaste maatregelen

Peilbeheer van de onbevaarbare waterlopen in vlakke gebieden (voornamelijk poldergebieden) is zeer belangrijk om de impact van onder meer droogte en de verziltingsdruk te verminderen. In 2027 worden **peilbesluiten afgewerkt voor de eerste groep prioritaire gebieden** en worden ook verschillende **investeringswerken** uitgevoerd.

OD 3.3 Een performant assetmanagement van de waterlopeninfrastructuur verzekeren

Via de Blue Deal investeren we verder in betrouwbare infrastructuur zoals s**tuwen en pompgemalen**. In periodes van zowel wateroverlast als droogte is hun goede werking cruciaal, onder meer om het afgesproken peilbeheer te realiseren

> OD 3.4 De paraatheid en preventie voor extreme neerslag versterken door nauwkeurige voorspellingen en een robuuste adviesverlening

Het **PIO project** (Project Innovatieve Overheidsopdrachten) **STREAM** werd goedgekeurd. In dit project wil VMM een open, programmeerbare, modulaire Low-Power IoT meetoplossing ontwikkelen. Dit zal bijdragen aan meer nauwkeurige voorspellingen.

SD 4 Blue Deal: Zuiver en betaalbaar water

Via de Blue Deal investeren we in initiatieven die de waterkwaliteit verder verbeteren. We beschermen drinkwaterbronnen beter tegen verontreiniging, pakken historische vervuiling van waterbodems aan en stimuleren maatregelen die toekomstige vervuiling voorkomen. Tegelijk zetten we in op een veilige drinkwaterbevoorrading, een effectieve inzameling en zuivering van afvalwater en een transparante opvolging van prestaties en investeringen.

> OD 4.1 Een resultaatgerichte aansturing van en toezicht op drinkwaterbedrijven, rioolbeheerders en Aquafin verzekeren en een efficiënte en effectieve inzet van middelen bewaken

We verzekeren een resultaatsgerichte aansturing en een efficiënte inzet van middelen, door meer in te zetten op de verdere digitalisering en automatisering van de rapportering.

> OD 4.2 - Inzetten op een betere bescherming van onze bronnen voor drinkwater

In 2026 werd het **Strategisch Plan Drinkwaterbevoorrading** goedgekeurd door de Vlaamse regering. In 2027 gaan we volop door met de uitvoering ervan.

Bronbescherming vormt een belangrijke pijler in dit plan en is essentieel om de druk op waterbronnen structureel te beheren en gezond drinkwater te blijven produceren.

> OD 4.3: Zorgen voor een brongericht sedimentbeheer en het historische passief aan waterbodemvervuiling verminderen

We zetten in op een risico- en kosten/baten gebaseerde **prioritering van slibverwijdering**, om de beschikbare middelen zo efficiënt mogelijk te benutten

> OD 4.4: Betaalbaar water

In 2027 zetten we het onderzoek naar de optimalisering van de tariefstructuur van de drinkwaterfactuur verder.

In 2027 wordt de uitgebreide **producentenverantwoordelijkheid** voor de **farmaceutische sector en cosmetica voorbereid**, in lijn met de Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater (ERSA). Wij werken hiervoor nauw samen met de andere Gewesten. Hierbij hebben we steeds oog voor de Vlaamse economie en concurrentiepositie en leggen we onszelf geen hogere standaarden, doelen of normen op, dan strikt noodzakelijk.

SD 5 De stroomgebiedbeheerplannen actualiseren en optimaliseren voor een efficiëntere en effectievere uitvoering

In 2027 leggen we de volgende stroomgebiedbeheerplannen voor ter goedkeuring aan de Vlaamse Regering, met daarin een doelfasering, een onderbouwing van afwijkingen en een ambitieus en haalbaar actie- en maatregelenprogramma. In het kader van het openbaar onderzoek dat daaraan vooraf gaat, werken we een doelgroepgerichte communicatiestrategie uit om burgers, sectoren en andere stakeholders actief te informeren en te betrekken bij de plannen en de vooropgestelde doelstellingen.

OD 5.1 Een aangepast doelstellingenkader voor waterkwaliteit uitwerken

We zetten in op een verbeterstrategie om de waterkwaliteitsdoelstellingen zo snel mogelijk te halen en werken hiervoor een **doelfasering** uit.

OD 5.2 Doelstellingen voor een verhoogde waterzekerheid verankeren

In 2027 zullen alle **operationele sponsdoelen voor de stroomgebieden in Vlaanderen** beschikbaar zijn. Deze sponsdoelen zullen aangeven welke inspanningen nodig zijn op het vlak van infiltratie, water vasthouden en buffercapaciteit om de waterzekerheid te versterken.

OD 5.3 Bindende maatregelenprogramma's opstellen om stapsgewijs degestelde doelstellingen te realiseren en achteruitgang te voorkomen

In 2027 zullen de **ontwerpteksten** van de volgende **stroomgebiedbeheerplannen** afgerond worden. Deze bevatten ambitieuze en tegelijk haalbare actieprogramma's die, waar mogelijk, ook rekening houden met de aanbevelingen uit het maatschappelijk debat. Er wordt ook een **gerichte communicatie** opgezet naar de **doelgroepen**.

SD 6 Vormgeven aan het integraal waterbeleid in de landbouw

We verbeteren de waterkwaliteit en beschermen water, bodem en natuur door een gebiedsgericht en resultaatgericht landbouwbeleid uit te bouwen dat inzet op een verdere vermindering van nutriëntenverliezen, een efficiënter gebruik van grondstoffen en een sterkere verankering van duurzame landbouwpraktijken.

OD 6.1 MAP 7 finaliseren met zorg voor water, bodem en natuur

MAP 7 voorziet in een **tussentijdse evaluatie van de waterkwaliteitsresultaten**. Waar uit deze evaluatie blijkt dat de vooropgestelde doelstellingen niet worden bereikt, treden de in het Mestdecreet vastgelegde auto-executieve maatregelen automatisch in werking.

RENURE ('Recovered Nitrogen from Manure') ligt dit najaar voor ter erkenning als kunstmestvervanger. Het gaat om meststoffen waarbij stikstof uit dierlijke mest wordt gehaald en bewerkt tot een product dat dezelfde eigenschappen heeft als kunstmest. Dat kan op grotere schaal, maar ook op landbouwbedrijven zelf. Dit zorgt voor een **product op basis van circulaire dierlijke mest** dat toch even nauwkeurig kan toegepast worden als kunstmest

OD 6.2 Een sector-, bedrijfs- en gebiedsgericht mestbeleid implementeren

Vanaf 2027 gelden de **nieuwe gebiedstypes** aangeduid op basis van de meetresultaten van de voorbije 2 jaar. Hierover zal actief met de landbouwers gecommuniceerd worden. De processen rond **mesttransport** worden geëvalueerd en vereenvoudigd waar mogelijk.
De zaak voor het Europees Hof van Justitie van Vlaanderen door de Europese Commissie betreffende de Europese Nitraatrichtlijn wordt nauw opgevolgd.
Het behalen van milieudoelstellingen vergt inspanningen en engagement van alle actoren in het **voedselsysteem**. We gaan met een aantal verwerkende bedrijven een mogelijke samenwerking na om de aardappel- en groententeelt milieu-en natuurvriendelijker te maken.

OD 6.3 De begeleiding van land- en tuinbouwers versterken zodat ze de meest duurzame praktijken toepassen

Begeleiding is verplicht bij te hoge nitraatresidu's, andere begeleiding is vrijwillig. Wanneer nitraatresidu's niet gunstig evolueren wordt overgegaan tot sanctionering en dwingendere maatregelen. De begeleiding is een brede opdracht en een verantwoordelijkheid die zal opgenomen worden door de betrokken partijen.

De Begeleidingsdienst voor een Betere Bodem en Waterkwaliteit (B3W) zal de kennisuitwisseling tussen landbouwers maar ook tussen landbouwers en teeltadviseurs behouden en verder versterken.

OD 6.4 Het nitraatresidu implementeren als een efficiënt instrument

Het nitraatresidu-instrument is efficiënter en preciezer geworden en draagt bij tot het realiseren van de waterkwaliteitsdoelstellingen. Wanneer uit deze bedrijfsevaluatie blijkt dat het nitraatresidu te hoog is, worden het jaar nadien maatregelen genomen.

SD 7 Zorgen voor een adequate onderbouw van een evidence-based waterbeleid

We versterken de kennisbasis voor het Vlaamse waterbeleid door te investeren in monitoring, data-uitwisseling, modellering en beleidsgericht onderzoek. Door betrouwbare en fijnmazige gegevens over de toestand van grond- en oppervlaktewater te verzamelen en nieuwe inzichten over het watersysteem en de impact van klimaatverandering te ontwikkelen, kunnen beleidskeuzes beter worden onderbouwd en geëvalueerd.

OD 7.1 Via projectmatige monitoring en modellering de kennis over de toestand van het watersysteem verhogen

We verzekeren dat ook in 2027 Vlaanderen voldoet aan de Europese en internationale monitoringsverplichtingen, zowel voor grondwater als voor oppervlaktewater. We **concretiseren de nieuwe meetverplichtingen**, voortvloeiend uit de herziening van verschillende Europese richtlijnen. We zetten verder in op digitalisering, modellering en scenarioberekeningen voor grondwater- en oppervlaktewaterkwaliteit en voor grondwaterkwantiteit. Zo **onderbouwen** we **met fijnmazige gegevens** de opmaak en evaluatie van beleids- en beheerplannen zoals stroomgebiedbeheerplannen, MAP en de invulling van de lokale blue deal coalities.

OD 7.2 Beleidsrelevant wetenschappelijk onderzoek versterken

We stimuleren het beleidsrelevante onderzoek verder door **afstemming en overleg te** voorzien **tussen beleidsmakers en onderzoekers**. (CIW OO&I platform). Een beleidsrelevante onderzoeksagenda voor water begeleidt ons daarbij.

OD 7.3 Een Vlaamse waterdataspace ontwikkelen

De focus ligt op het beter uitwisselen en hergebruiken van waterdata, met aandacht voor de interoperabiliteit en een maximale aansluiting bij bestaande initiatieven binnen de watersector. Om **kennisdeling en samenwerking** te stimuleren, biedt de CIW-website een overzicht van relevante initiatieven rond uitwisseling van waterdata. Daarnaast blijft het CIW-platform Data en Digitalisering een forum waar partners ervaringen kunnen uitwisselen, goede praktijken kunnen delen.

QCE - BODEM EN ONDERGROND

SD 1 Naar gezonde bodems in 2050

We hebben bijzondere aandacht voor het zorgzaam omgaan met de bodem en de bodemgezondheid (fysisch, chemisch en biologisch). Met de uitvoering van de Soil Monitoring Law en de opmaak van Bodemzorgplan volgen we de bodemkwaliteit op. Tegelijk worden databeheer en erosiemaatregelen verder uitgebouwd om bodemdegradatie, sedimentaanvoer en klimaatgerelateerde risico's te beperken.

OD 1.1 Bodemmonitoring en toegankelijke bodeminformatie

We zorgen voor de ontsluiting van de bodeminformatie en kennis aan zowel de burger als aan professionals, onder meer via de **Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV)**. Verder bereiden we in 2027 DOV voor op het ondersteunen van het databeheer van de monitoring in het kader van de SML.

OD 1.2 Duurzaam en regeneratief beheer van bodems

We werken in samenspraak met de betrokken entiteiten verder aan de opmaak van een **Bodemzorgplan** met vijf actiesporen: het bodembewustzijn vergroten via sensibilisering en educatie, de uitbouw en het ontsluiten van bodemkennis en data, de verankering van bodemzorg in het beleid, het faciliteren en opschalen van gebiedsgerichte samenwerking en tenslotte het activeren van de samenwerking met de ketenactoren.

OD 1.3 Beperken van bodemerosie

De evaluatie van het **Vlaamse erosiebeleid** biedt inzicht in de mate waarin de ingezette beleidsinstrumenten bijdragen aan het terugdringen van erosie en het realiseren van de beleidsdoelstellingen. Daarbij werden zowel de effectiviteit en doelbereiking als de onderlinge samenhang en consistentie van het beleid in kaart gebracht.

SD 2 Bodemverontreiniging aanpakken

Een gezonde bodem is essentieel voor goed functionerende kringlopen van water en voedingsstoffen, voor een aangename leefomgeving en voor een gezonde voeding. Het verminderen van de (bestaande) bodemverontreiniging door een adequate aanpak van risico's is daarom een prioriteit, naast het voorkomen van nieuwe bodemverontreiniging.

OD 2.1. Een integraal beleid voor bodemverontreiniging

We informeren burgers en bedrijven via het ter beschikking stellen van **bodeminformatie**. We continueren onze aanpak inzake **onderzoek en waar nodig sanering**, zowel op risicogronden als op niet-risicogronden. Er worden prioritaire bodemverontreinigingsthema's geselecteerd en we zetten de lopende onderzoeken naar diffuse bodemverontreiniging verder. Vlaanderen gaat voor rechtszekere, technisch haalbare en op aanvaardbare risico's gebaseerde normen, o.a. op basis van BBT-studie PFAS-emissies naar lucht en de BBT-studie algemene emissiegrenswaarden voor zorgwekkende stoffen.

OD 2.2. Verhoogde responsabilisering

We hebben bijzondere aandacht voor het zorgzaam omgaan met de bodem om zo de bodemgezondheid (fysisch, chemisch en biologisch) minstens te behouden en zo mogelijk te verbeteren. Vanuit bodemzorg loopt de ambitie om tegen 2050 ervoor te zorgen dat iedereen in Vlaanderen voor bodem zorgt.

Naast een continue monitoring garanderen we een goede bodemkwaliteit ook via het **zorgzaam omgaan met de bodem** door erkende bodemsaneringsdeskundigen, bodembeheerorganisaties en andere actoren. Zo stimuleren we innovatie, herstel van bodemdiensten en maximaal hergebruik van de bodem.

OD 2.3. Wendbare systematiek voor beoordeling van Bodemverontreiniging

Op basis van informatie uit bodemonderzoeken en voortschrijdend wetenschappelijk inzicht sturen we het beleid inzake de beoordeling en de aanpak van bodemverontreiniging bij. Een **gepast optreden in functie van de graad van verontreiniging**, met de best beschikbare methodieken, garandeert dat de middelen voor bodemverontreiniging ingezet worden voor de meest acute en zwaarst verontreinigde locaties

SD 3 Optimaal benutte ondergrond

Vlaanderen richt zich op een duurzaam en strategisch gebruik van de Vlaamse ondergrond. Hiervoor versterken we de bevoorradingszekerheid van minerale en kritieke grondstoffen via een geactualiseerd oppervlaktedelfstoffenbeleid en een Vlaams Exploratieprogramma voor Kritieke grondstoffen. Tegelijk bouwen we de kennisbasis verder uit via de Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV), werken we aan een betere bescherming en afstemming van ondergrondse functies, en ontwikkelen we een langetermijnvisie voor de diepe ondergrond. Daarbij staan het potentieel voor hernieuwbare energie, opslag, databeheer, onderzoek en internationale samenwerking centraal, met aandacht voor innovatieve projecten zoals de Einsteintelescoop.

OD 3.1. Beheer van oppervlaktedelfstoffen en kritieke grondstoffen

Vermits het **Vlaamse exploratieprogramma** mee het Belgische exploratieprogramma uitmaakt, wordt gewerkt aan een vlotte intra-Belgische samenwerking. Conform de DOV-meerjarenstrategie naar 2030 voeren we het DOV-jaarprogramma 2027 uit voor de verdere uitbouw van de DOV als referentieplatform voor kennis en data voor bodem, grondwater en ondergrond. We bouwen aan dit beleidsvoorbereidend en -ondersteunend instrument via verdere standaardisatie, vernieuwing en uitbouw van datastromen en -analyse. We zetten in op **kennisdeling** en het verhogen van de bodem- en ondergrondreflex door de bestaande

DOV-website te migreren naar het standaard webplatform voor Vlaamse overheidsdiensten voor verhoogde vindbaarheid en gebruikerservaring.

OD 3.2. Duurzaam beheer van (diepe) ondergrond en gebruik van diepe aardwarmte

De ondergrond rond het drielandenpunt België, Nederland, Duitsland is zeer geschikt voor deze grootschalige ondergrondse fundamentele onderzoeksapparatuur voor onderzoek naar zwaartekrachtgolven. We verlenen daarbij volop onze medewerking aan de opmaak van het bidbook (geologisch luik) en andere initiatieven voor het aantrekken van de **Einsteintelescoop** naar onze regio.

In het kader van de EU-methaanemissieverordening en het nieuw methaandecreet voorzien we in de opmaak van een rapport en de aanvraag van de vrijstelling van **methaanemissiemetingen m.b.t. oude steenkoolmijnen**.

We zetten in op maximale **onderzoeks- en kennisdeling** in Europese en internationale projecten in het kader van de ondergrond met partnerschappen en de benutting van EU-middelen (GSEU, GEO-INSIGHT, UNLOCK-GEO, …).

QCF - NATUUR EN BIODIVERSITEIT

SD 1 Meer en betere natuur

We werken aan het herstel van waardevolle natuur, de uitbreiding en bescherming van bossen, een doordacht beheer van natuurgebieden en meer groen in de leefomgeving. We besteden bijzondere aandacht aan Europees beschermde natuur en natte natuur, belangrijk om de effecten van de klimaatverandering te bufferen. Samenwerking met lokale besturen, terreinbeheerders, eigenaars, landbouwers en andere partners is daarbij essentieel.

OD 1.1 Een efficiënt internationaal en Europees biodiversiteitsbeleid, op maat van Vlaanderen

Vlaanderen geeft mee uitvoering aan de Europese en internationale afspraken over natuur en biodiversiteit. We vertalen deze doelstellingen, in overleg met betrokken sectoren en belanghebbenden, naar een aanpak die rekening houdt met de Vlaamse context. In uitvoering van de Natuurherstelverordening wordt begin 2027 het Belgisch ontwerp van **natuurherstelplan**, waarin het Vlaamse natuurherstelplan is geïntegreerd, ingediend bij de Europese Commissie, met inbegrip van een raming van de kosten voor de uitvoering van de maatregelen en een raming van de voorgenomen publieke, private en EU-financiering. Later in 2027 volgt een MER, een gedetailleerde socio-economische impactanalyse en een openbaar onderzoek, waarna een definitief plan ter goedkeuring aan de Vlaamse regering wordt voorgelegd. De uitvoering in Vlaanderen zal worden vormgegeven via periodieke uitvoeringsplannen, die jaarlijks vertaald worden naar de begroting.

OD 1.2 Uitvoering van instandhoudingsbeleid en stikstofsanering

We voeren het **programma voor stikstofsanering** verder uit, op basis van een rollend meerjaren-uitvoeringsprogramma, in overeenstemming met de bepalingen van de PAS en het Stikstofdecreet, en realiseren hierbij ook Europese instandhoudingsdoelen. Dit programma omvat herstelmaatregelen op perceelschaal en hydrologische herstelmaatregelen op landschapsschaal van 2023 tot 2045.

De aanpak is gericht op de verdere realisatie van de Europese natuurdoelen (S-IHD) binnen SBZ-H via de instelling van 'passend beheer' in natuurbeheerplannen, inclusief het nemen van stikstofsaneringsmaatregelen op zowel perceel- als landschapsschaal.
We mobiliseren al onze partners om hier mee werk van te maken.

OD 1.3 Bosuitbreiding en -bescherming

Vlaanderen zet verder in op **meer bos en bescherming van de bestaande bossen**. We versterken grote bosgebieden en ondersteunen tegelijk de ontwikkeling van toegankelijke buurtbossen. Lokale besturen, organisaties en private initiatiefnemers worden ondersteund om mee bij te dragen aan de bosuitbreiding. Bestaande ruimtelijke bedreigde bossen met een zeer hoge ecologische en cultuurhistorische waarde beschermen we door een herbestemming naar bos. Ook via AGNAS, dat we versnellen met het oog op een jaarlijkse herbestemming naar 1.500 ha bijkomend bos en natuur, zetten we in op bijkomend bos.

OD 1.4 Voldoende natuur onder het juiste beheer

Natuur kan zich alleen duurzaam ontwikkelen wanneer ze goed wordt beheerd. Daarom investeren we in kwaliteitsvolle **natuurbeheerplannen**. Daarbij houden we rekening met natuur- en klimaatdoelstellingen en met de ervaringen uit het gevoerde beheer. We werken nauw samen met terreinbeherende organisaties, private eigenaars en andere betrokkenen en besteden aandacht aan overleg en maatschappelijke betrokkenheid.
Voor de eigen Vlaamse domeinen is het doel om in 2027 7000 ha nieuw of hernieuwd areaal onder passend beheer te brengen.

OD1.5. Meer natte natuur om de klimaatverandering op te vangen

We herstellen en ontwikkelen natte natuur om Vlaanderen beter te beschermen tegen droogte, watertekorten en overstromingen.
In het kader van de Blue deal voeren we een rollend **meerjarenprogramma voor natte natuur** uit en zetten we in op een aantal strategische gebiedsgerichte programma's, zoals T.OP Dender, Weerbare westhoek, Rivierherstel Leie en het Sigmaplan.

OD 1.6 De Vlaamse natuur weerbaar maken tegen de klimaatverandering

De klimaatverandering zet natuurgebieden en bossen steeds meer onder druk. Daarom integreren we klimaatadaptatie in het natuurbeheer en maken we bossen gevarieerder en veerkrachtiger. We leggen een operationeel plan voor de aanpak van natuurbranden voor, met aandacht voor preventie, vroegtijdige detectie en een goede samenwerking tussen de betrokken diensten.

OD 1.7 Meer groen, voor een betere leefomgeving

Iedereen heeft baat bij **natuur en groen in de directe leefomgeving**. We ondersteunen organisaties en lokale besturen om groen doelgericht in te zetten in de bebouwde omgeving. Ook in het landbouwgebied stimuleren we initiatieven die bijdragen aan biodiversiteit, klimaatadaptatie en een duurzaam landschap. We zetten een pilootproject op rond andere types beheersplannen om de mogelijkheden van een flexibeler statuut van nieuwe kleine landschapselementen in bestemmingen ander dan bos en natuurgebied in de praktijk te testen. Een voorbeeld daarvan kan het 'agrobeheerplan' zijn. Een samenwerkingsverband tussen meerdere partners.

OD 1.8 Kwaliteitsvolle natuurbeleving

Mensen moeten op een toegankelijke, veilige en respectvolle manier van de natuur kunnen genieten. Daarom werken we aan **beter toegankelijke natuurgebieden**.
Vijvers, meren en waterlopen die we bezitten of beheren, stellen we maximaal open voor zwemmen in open water, hetzij als vrije zwemzone, hetzij in het kader van het allemansrecht. We nemen daarbij eventuele drempels voor zwemmen in open water weg.

OD 1.9 Lokale coalities als hefboom voor uitvoering van het Vlaamse beleid

We versterken de **samenwerking met lokale en regionale partners**, zoals de Regionale Landschappen, de Bosgroepen en de Vlaamse Parken. Hun terreinkennis en lokale verankering helpen om natuurbeleid om te zetten in concrete resultaten. Daarnaast benutten we Europese samenwerking en financiering om projecten en kennisontwikkeling te ondersteunen.

SD 2 Doeltreffend soortenbeleid en –beheer

We zetten stappen richting een duurzaam samenleven met wilde dieren en een onderbouwd soortenbeleid, met gedragen maatregelen en in samenwerking met de betrokken sectoren.

OD 2.1 Soortenbescherming

We starten met een **nieuwe en wetenschappelijk gestuurde aanpak inzake soortenbescherming** en zetten de stap naar een soortenbeleid gebaseerd op leefgebieden-benadering. Een doeltreffend soortenbeleid combineert preventie, monitoring, bescherming en beheer. Daarbij baseren we ons op wetenschappelijke inzichten en werken we samen met terreinbeheerders, lokale besturen en andere bevoegde instanties

OD 2.2 Beperken van schade en overlast door in het wild levende soorten

We zoeken naar evenwichtige oplossingen wanneer beschermde dieren schade of overlast veroorzaken. We zetten daarom in op **preventie, monitoring en gebiedsgericht beheer**.
We bouwen verder aan het preventiebeleid rond de wolf, en aan een juridisch robuust kader om op te treden wanneer wolven problematisch gedrag vertonen. We formuleren instandhoudingsdoelen voor de wolf gebaseerd op een internationaal afgestemd habitatmodel.
We rollen een nieuwe gebiedsgerichte aanpak voor bever uit. We zorgen ervoor dat de lokale jachtsector het everzwijnprobleem maximaal kan aanpakken, en bieden faunabeheerdiensten aan.
We optimaliseren het Soortenschadebesluit.
We zetten in op preventie, monitoring en snelle bestrijding van invasieve uitheemse soorten in een vroeg invasiestadium. We voeren de nationale en internationale wettelijke verplichtingen inzake de monitoring van ziekten bij de wilde fauna verder uit.

OD 2.3 Organisatie van jacht en riviervisserij

We passen de **jachtwetgeving** aan op de voor natuurbeheer en stakeholders meest prioritaire punten. We verkennen een aanpassing van de organisatie van de jachtexamens en maken een jaarrond een optimalisatie van de jachtplannen mogelijk.

SD 3 Instrumentarium

Om de natuurdoelstellingen te realiseren, hebben we een doeltreffend instrumentarium, robuuste data en samenwerkingsvormen met partners nodig. We zetten **nieuwe technologie** in en **vereenvoudigen waar mogelijk de uitvoering van het beleid**. We onderzoeken hoe publieke en private middelen elkaar kunnen aanvullen om natuurherstel te versnellen en verkennen de mogelijkheden van een pilootproject hieromtrent.

OD 3.1 Smart Nature: slim en vooruitziend natuurbeheer, ondersteund door technologie

We zorgen voor een **geïntegreerde, datagedreven aanpak van natuurbeheer** met inzet van AI, satellietdata, luchtbeelden, drones, sensoren en terreinexpertise
We schalen het project Natuurbranddetectie op, op basis van de ervaring in de pilootprojecten. We testen drone- en satellietgestuurde vegetatiemonitoring uit in het project Nature Guardian

OD 3.2. Effectieve bescherming van bestaande natuur

We evalueren de subsidiekaders, met als doel minder complexiteit en een grotere maatschappelijke impact, en voeren het **Actieplan Rechtszekere en Robuuste Vergunningen** uit. In het kader van de vergunningsprocedures streven we naar duidelijkheid, kwaliteit en oplossingsgericht vooroverleg. We hanteren deze principes ook in het kader van de adviesverlening.
We zetten in op gerichte handhaving, een betere informatiedoorstroming en vroegtijdige detectie van ongewenste veranderingen.

OD 3.3 Het verkennen en ontwikkelen van innovatieve beleidsinstrumenten

We zoeken **nieuwe manieren om natuurherstel te ondersteunen en te financieren**. We bekijken hoe vrijwillige private investeringen op een betrouwbare manier kunnen bijdragen aan publieke natuurdoelstellingen. Daarbij verkennen we instrumenten zoals carboncredits, habitatbanking, biodiversiteitscredits en verkennen de mogelijkheid van een pilootproject hieromtrent.

SD 4 Wetenschappelijke onderbouwing en evaluatie voor een doeltreffend natuurbeleid

Een doeltreffend natuurbeleid wordt onderbouwd, gemonitord en bijgestuurd op basis van maatschappelijke prioriteiten, vaststellingen op het terrein, en objectieve en betrouwbare wetenschappelijke data. We blijven inzetten op innovatieve monitoringstechnieken voor de opvolging van de biotische en abiotische condities in Vlaanderen.

OD 4.1. Toestand en trend van de natuur in beeld brengen

Dit omvat onder meer de verdere ontwikkeling van **langlopende meetnetten** voor soorten, habitats, ecosystemen en het natuurlijke milieu, de opmaak en actualisatie van referentieproducten (zoals de Biologische Waarderingskaart en Habitatkaart), natuurindicatoren en Rode Lijsten, en de uitvoering van landschapsecologische systeemanalyses (LESA's) ter ondersteuning van gebiedsgericht natuurherstel. Ook de **periodieke rapportering** over de toestand en trends van natuur en biodiversiteit in Vlaanderen maakt hiervan deel uit. Deze structurele werking vormt een belangrijke gegevens- en kennisbasis voor Europese en internationale rapporteringsverplichtingen en voor nieuwe

beleidsopgaven, waaronder de Europese Natuurherstelverordening, de Europese Bodemmonitoringsrichtlijn en de Programmatische Aanpak Stikstof.

OD 4.2 Natuurgebaseerde oplossingen voor natuurherstel en klimaatadaptatie

Om de uitdagingen op het vlak van biodiversiteitsverlies en klimaatverandering aan te pakken, reiken we **natuurgebaseerde oplossingen** aan. In 2027 vertaalt zich dit onder meer in de verdere ontwikkeling van praktische kennis en instrumenten voor herstel van wetlands, bossen en graslanden, met specifieke aandacht voor duurzaam ecologisch watersysteemherstel en klimaatadaptief bosbeheer. Ook wordt ingezet op kennisontwikkeling rond biodiversiteit en natuurgebaseerde oplossingen in stedelijke omgevingen en landbouwlandschappen.

OD 4.3 De relatie tussen mens en natuur onderzoeken

We versterken de **kennisbasis voor maatschappelijke en beleidsmatige keuzes rond natuur en biodiversiteit**. In 2027 publiceren we onder meer de eerste ecosysteemrekeningen voor Vlaanderen via het project FLEA (Flanders Ecosystem Accounting). Daarnaast versterken we de wetenschappelijke basis voor adaptief faunabeheer waarbij we onder meer kleinwild, grondbroeders en bever opvolgen en het beleid en beheer rond wolf en everzwijn ondersteunen.

QCH - LUCHT

SD 1 Vormgeven aan Europees, internationaal en Vlaams luchtbeleid

We ontwikkelen een samenhangend luchtbeleid dat de luchtkwaliteit in Vlaanderen verbetert door actief mee richting te geven aan Europese en internationale afspraken en deze te vertalen naar het Vlaams beleidskader. We voeren het geactualiseerde Luchtbeleidsplan 2030 uit. , en volgen via gerichte monitoring op hoe we de doelstellingen bereiken.

OD 1.1 Europese en internationale besluitvorming

We volgen de onderhandelingen over de herziening van het **Protocol van Göteborg** verder op, in het bijzonder met betrekking tot de voorstellen inzake emissiereductiedoelstellingen, het introduceren van bepalingen voor nieuwe polluenten zoals zwarte koolstof en methaan en het introduceren van nieuwe flexibiliteitsprovisies. We volgen de besprekingen op rond het commissievoorstel tot revisie van verordening 2019/631 (CO2 cars and vans), de herziening van verordening 2019/1242 (CO2 HDV) en het commissievoorstel rond het koolstofvrij maken van bedrijfswagenparken.

OD 1.2 Opvolgen en actualiseren luchtbeleidsplan 2030

We stellen het vierde **voortgangsrapport** over het Luchtbeleidsplan op, waarin we ook de evaluatie van de lage emissiezones opnemen.

SD 2 Uitvoeren van Luchtbeleidsplan

We verbeteren de luchtkwaliteit in Vlaanderen door de uitstoot van schadelijke stoffen terug te dringen. Daarbij combineren we kosteneffectieve emissiereducties, een gerichte aanpak van lokale knelpunten, de afbouw van vervuilende verwarmingstechnieken, de vermindering van voertuigkilometers en de verdere vergroening van mobiliteit. We ondersteunen lokale besturen met metingen, analyses en intensieve gebiedsgerichte samenwerking.

OD 2.1 Kosteneffectief industrieel reductiebeleid met aandacht voor zorgwekkende stoffen

In 2027 zetten we verder in op het via een risicogebaseerde aanpak verankeren van strengere **emissie-eisen** voor zorgwekkende stoffen en PFAS in Vlarem, het stimuleren van kosteneffectieve **emissiereductie**s bij bedrijven, het uitvoeren van jaarlijkse **screeningsmetingen** en het opvolgen van industriële **hotspotgebieden**. De meetresultaten worden gebruikt om vergunningen, BBT-conclusies en regelgeving verder te versterken en zo de luchtkwaliteit rond industriële activiteiten te verbeteren.

OD 2.2 Hinder door houtkachels verminderen

We volgen de evolutie van de Europese regelgeving verder op. In 2027 lanceert de Europese Commissie mogelijk een nieuw voorstel tot **herziening van de ecodesign-eisen voor houtkachels**.

OD 2.3 Op weg naar emissievrij verkeer

We verkleinen de kloof tussen de officiële emissienormen en de werkelijke uitstoot van **voertuigen**. We voeren een NOx-test voor dieselvoertuigen in voor wegkantcontroles en bijzonder inspectie. Tegelijk worden juridische knelpunten weggewerkt zodat voertuigen met vermoedelijk defecte of gemanipuleerde emissiesystemen effectief kunnen worden opgespoord, doorverwezen en hersteld. Daarnaast wordt gewerkt aan een structureel monitoringsprogramma met remote sensing, zodat voertuigen met verhoogde emissies sneller kunnen worden geïdentificeerd. Het geheel moet ervoor zorgen dat voertuigen in de praktijk voldoen aan hun beoogde milieuprestaties en dat de luchtkwaliteitswinst van de Europese emissienormen daadwerkelijk wordt gerealiseerd.

Voor **scheepvaartbeleid** zetten we in op internationale emissieregelgeving en emissiemonitoring. Enerzijds werkt de VMM samen met de FOD Mobiliteit en Vervoer aan een Belgisch standpunt ivm de NOx-regelgeving voor schepen (Tier normering). Anderzijds neemt de VMM samen met Port of Antwerp-Bruges deel aan het SCIPPER 2.0-project, waarin methodieken worden ontwikkeld om scheepsemissies te monitoren en de naleving van de internationale MARPOL-regelgeving te controleren.

OD 2.4 Verlaging stikstofuitstoot door landbouw

In 2027 zetten we verder in op het verankeren van strengere emissie-eisen voor stikstof, het stimuleren van kosteneffectieve emissiereducties bij landbouwbedrijven en het opvolgen van verschillende sectorale reductie-doelen. De meetresultaten worden gebruikt om vergunningen, techniek-conclusies en regelgeving verder te versterken en zo de luchtkwaliteit rond landbouwactiviteiten te verbeteren.

OD 2.5 Samen met lokale overheden voor zuivere lucht

In 2027 ondersteunen we lokale besturen via het **programma 'Samen voor Zuivere Lucht'** met metingen, data-analyses, luchtbeleidsplannen en beleidsinstrumenten. Via intensieve gebiedsgerichte samenwerking worden in knelpuntgebieden lokale luchtkwaliteitsmaatregelen ontwikkeld, uitgevoerd en geëvalueerd, met als doel de lokale beleidscapaciteit te versterken en de luchtkwaliteit op het terrein concreet te verbeteren.

SD 3 Meten is weten
We versterken de onderbouwing van het luchtbeleid door te investeren in betrouwbare metingen, een verfijnde emissie-inventaris en toegankelijke data, rekening houdend met het niveau van verplichtingen zoals Europees en internationaal afgesproken Zo kunnen we luchtverontreiniging nauwkeurig in kaart brengen en de effecten van beleidsmaatregelen opvolgen.

OD 3.1 Vinger aan de pols via metingen

In 2027 zetten we het **Programma Fijn Stof** verder om de kennis over bronnen, concentraties en gezondheidsimpact van fijn stof in Vlaanderen te versterken. Via gerichte meetcampagnes, een betere identificatie van lokale hotspots en verdere verbeteringen van metingen, emissiegegevens en modellering bouwen we de wetenschappelijke basis uit voor een effectiever fijnstofbeleid en een gerichtere aanpak van lokale hinder.

OD 3.2 Emissie-inventaris verbeteren

We bereiden de implementatie en validatie van het vernieuwd Milieujaarverslag (MJV) voor in het kader van de rapportering onder de Industrial Emissions Portal Regulation. In het kader van het **LULUCF-actieplan** brengen we in 2027 de datanoden verder in kaart.

OD 3.3 Data en kennis toegankelijk aanbieden

We operationaliseren het **Digital Twin rekenhart 'QUARK'** en bereiden de koppeling met het Digital Twin mobiliteitsmodel van het Departement Mobiliteit en Openbare Werken voor. We bereiden een applicatielaag voor die domeinoverschrijdende use cases zoals die van Weerbare en Leefbare Wijken ondersteunt om onze dienstverlening aan lokale besturen te optimaliseren.

QCJ - AFVAL EN MATERIALEN

SD1: OVAM neemt het voortouw in het veilig sluiten van materiaalkringlopen zodat het verbruik van primaire grondstoffen daalt

We streven naar een volledig circulaire economie om zo beter in onze behoeften aan grondstoffen, voeding en water te kunnen voorzien en ons welzijn te maximaliseren met een kleinere ecologische voetafdruk.

OD1.1: We dragen bij aan de transitieprioriteit Vlaanderen Circulair

We dragen in 2027 bij aan de **hernieuwde samenwerking rond Vlaanderen Circulair**. Via het intra-Belgische platform voor circulaire economie werken we samen met de andere gewesten en het federale niveau verder aan gezamenlijke prioriteiten. We continueren de beleidsbeïnvloeding in Europese en internationale kernprocessen, de inzet op internationale samenwerking en Europese projectwerking met oog op innovatie en kennisopbouw.

OD1.2: Via verschillende preventiestrategieën naar een daling van de totale afvalberg

We continueren onze inspanningen om preventie in verschillende beleidsinstrumenten, waaronder de **uitgebreide producentenverantwoordelijkheid** verder te verankeren. De bestaande UPV-systemen voor afvalolie, matrassen, vistuig, voertuigen en AEEA worden verdergezet. We blijven beheersorganismen incentiveren om hun middelen in te zetten ter

ondersteuning van lokale recyclagebedrijven; de uitvoering van de UPV moet op die wijze gebeuren dat de afvalstof fen maximaal in België en minstens in Europa verwerkt worden. Binnen ons beleid rond UPV wordt de focus gelegd op lokale recyclage en het verhogen van de afzet van recyclaten.

> OD1.3: Door betere selectieve inzameling, recyclage en kwaliteitsborging stimuleren we het gebruik van gerecycleerde grondstoffen

In **uitvoering van de CRMA** dragen we bij aan het opstellen van een nationaal programma, met onder meer als doel om in de Europese Unie tegen 2030 minstens 25% van de nodige kritieke grondstoffen te bekomen via recyclage.

Om de afval- en hergebruiksdoelstellingen uit het **Lokaal Materialenplan** te realiseren continueren we de ondersteuning van de erkende kringloopcentra en de lokale besturen.

> OD1.4: We beperken binnen materiaalkringlopen de risico's voor mens en leefmilieu, in het bijzonder voor asbest en andere zorgwekkende stoffen

Bij de inzameling en verwerking van afvalstoffen worden we geconfronteerd met zorgwekkende stoffen die uit te keten geweerd moeten worden. We continueren onze inspanningen om rechtszekere en doeltreffende oplossingen aan te reiken. Ter onderbouwing van onze instrumenten voeren we **meetcampagnes en onderzoek** uit om de problematiek van zorgwekkende stoffen in specifieke toepassingen in kaart te brengen, te objectiveren en de nodige **meet- en analysemethodes** te ontwikkelen.

> OD1.5: We initiëren en coördineren de nodige maatregelen om de hoeveelheid zwerfvuil te laten dalen

Zwerfvuil dat niet wordt opgeruimd, vormt een bedreiging voor mens en dier. Door weer en wind komt dit afval in de natuur of in waterlopen terecht, waar het langzaam zal afbreken. Bepaalde materialen, zoals plastics, breken nooit helemaal af. Plastic afval wordt stilaan herleid tot microplastics, die bijvoorbeeld via vissen in onze voedselketen terechtkomen. We **continueren de strijd tegen zwerfvuil** via acties die gebaseerd zijn op de zes pijlers: preventie, infrastructuur, omgeving, sensibilisering, participatie en handhaving.

> OD1.6: We zorgen ervoor dat de capaciteit voor eindverwerking (storten en verbranden) in lijn is met het aanbod aan afvalstoffen

Met de uitvoering van het **Lokaal Materialenplan** zal de hoeveelheid brandbaar afval afnemen, waarop vervolgens een gefaseerde afbouw van verbrandingscapaciteit moet volgen.

QCN - OMGEVINGSBELEID VOOR RUIMTE EN MILIEU

SD 1 Bouwshift realiseren

Het doel van de bouwshift willen we bijkomend ruimtebeslag terugdringen om de open ruimte te beschermen tegen verdere versnippering met het oog op robuuste natuur-, bos- en landbouwlandschappen. Het netto bijkomend ruimtebeslag terugdringen doen we door het huidige ruimtebeslag efficiënter en kwalitatiever te gebruiken, in te zetten op landschapsherstel en zorgvuldig en zuinig nieuwe ruimte aan te snijden wanneer deze omwille van maatschappelijke opgaves noodzakelijk zijn. We zetten de bouwshift in als hefboom om verschillende doelstellingen zoals natuur, (betaalbaar) wonen, klimaatadaptatie, energie,

economie, mobiliteit, ... geïntegreerd te realiseren. We ontwikkelen daarvoor ook een bouwshiftconvenant naar analogie met (het succes van) de brownfieldconvenant. Tegelijk creëren we ruimte voor duurzame economische ontwikkeling en de energietransitie.

OD 1.1 De bouwshift als hefboom

Naast de aanduiding binnen de budgettaire mogelijkheden van bijkomende **watergevoelige openruimte gebieden (WORG)** werken we in de Dendervallei onder meer aan het ruimtelijke uitvoeringsplan. Majoor Van Lierdestraat - Gaverstraat Ook behandelen we de planschadedossiers gekoppeld aan eerder definitief vastgestelde WORG.

OD 1.2 De bouwshiftconvenant als experiment

Het **bouwshiftconvenant** wordt geconcretiseerd door het Departement Omgeving in samenwerking met de Taskforce Wonen-Ruimte waarin o.a. Wonen in Vlaanderen, lokale besturen, woon- en bouwpartners en de Vlaams Bouwmeester betrokken zijn. Het bouwshiftconvenant zullen we inzetten om goedgelegen sites binnen ruimtebeslag te heractiveren onder meer in functie van een betaalbaar woonaanbod.

OD 1.3 De bouwshift vraagt grondbeleid

In het kader van de **hervorming van het leegstandsbeleid** wordt gewerkt aan een herziening van het bestaande beleidskader. Daarnaast wordt in nauwe samenwerking met Vlabel, VLAIO, het Agentschap Wonen in Vlaanderen, het Agentschap Onroerend Erfgoed, de VVSG en het Agentschap Lokale Besturen gewerkt aan de ontwikkeling van hefbomen en instrumenten die leegstaande gebouwen en gronden sneller en effectiever activeren.

SD 2 Economie en duurzaamheid gaan hand in hand

Een sterke en duurzame economie is een essentiële motor voor welvaart, leefbaarheid en maatschappelijke ontwikkeling in Vlaanderen. Daarom creëren we de ruimtelijke voorwaarden voor ondernemerschap, innovatie en investeringen, met aandacht voor ruimtelijke kwaliteit, efficiënt ruimtegebruik en de uitdagingen van de klimaat- en energietransitie.

OD 2.1 Economie, motor voor leefbaarheid en maatschappelijke ontwikkeling

In het kader van het **Industrieforum** wordt de aanpak van de omgevingsknelpunten uit het industrieplan gecoördineerd in nauwe samenwerking met de vier industriefederaties Essenscia, Fedustria, Fevia en Agoria. Daarbij wordt actief ingezet op een structurele dialoog tussen de industrie en het beleidsdomein Omgeving. Zo worden minstens twee keer per jaar overlegmomenten georganiseerd tussen de leidend ambtenaren van de VMM, OVAM, ANB en het Departement Omgeving en de directeurs van de betrokken federaties.

OD 2.2 Ruimte voor Economie

We realiseren en **vrijwaren leidingenzones** die essentieel zijn voor energie- en grondstoffentransport. De focus ligt op de definitieve vaststelling van het GRUP voor het onderstation Massenhove-Van Eyck en de voortzetting van de procedure voor de leidingstrook langs de E34 ter hoogte van de Waaslandhaven. Tegelijk zetten we de schouders onder de strategie voor leidingencorridors en de GRUP's voor leidingenstroken tussen Opwijk en Lievegem voor CO2 en Antwerpen – Halen voor waterstof.

Ook werken we aan de realisatie van een **bijkomend aanbod voor economische activiteiten in lijn met de prioriteiten van het Actieplan Ruimte voor Bedrijvigheid.** We werken o.m. aan het GRUP De Keer, het GRUP Lotus-Complex Kaprijke, het GRUP na PA Desta, het GRUP uitbreiding Vandersanden Steenfabrieken Bilzen-Hoeselt en het GRUP Nelissen Steenfabrieken.

SD 3 Een veerkrachtig en gedifferentieerde open ruimte

Samen met lokale besturen, landbouwers, terreinbeheerders en andere partners zetten we in op een duurzaam en toekomstgericht gebruik van de open ruimte. We ondersteunen daarbij ook **duurzame landbouw** die bijdraagt aan klimaatadaptatie, waterbeheer en bodemkwaliteit. Door geïntegreerde openruimteprojecten te realiseren, brengen we verschillende maatschappelijke opgaven samen in gebiedsgerichte trajecten.

OD 3.1 Het openruimtepact ondersteunt duurzaam landgebruik

Met het **AGNAS-programma** beschermen en versterken we waardevolle openruimtegebieden in Vlaanderen. We kiezen voor grote processen waar we veel natuur en Vlaamse beleidsdoelen zoals waterveiligheid en klimaatadaptatie kunnen realiseren.

OD OD 3.3 Geïntegreerde openruimteprojecten realiseren

We werken aan de **uitbouw van een ecologisch netwerk en het verminderen van de versnippering van natuurgebieden**. Daarnaast wordt de beleidsdomeinoverschrijdende werkgroep rond kwaliteitsvol ecologisch bermbeheer gecoördineerd, met het oog op een gezamenlijke visie en aanpak die aansluit bij het Natuurherstelplan en het Vlaams Actieplan Wilde Bestuivers.
Ook wordt actief bijgedragen aan de uitvoering van de LIFE-projecten B4B die het ecologisch potentieel van natuurgebieden in en rond transportinfrastructuur versterken.

OD 3.4 Grondbeleid in functie van het bewaren van open ruimte

We werken aan regelgeving, op basis van de conceptnota van 17 juli 2026 en in overleg met de terreinbeherende organisaties en landbouworganisaties, in de vorm van een decreet en desgevallend complementaire regelingen waarmee we het grondaanbod voor landbouwers faciliteren bij aankopen met overheidsmiddelen voor natuur- of bosrealisatie in agrarisch bestemde gebieden, buiten HAG en niet gelegen in SBZ of VEN. De vergunningsplicht voor bebossing vervalt op de gronden die op deze manier werden verworven. Naar analogie, werken we een voorkooprecht uit in VEN en groene bestemmingen voor ANB of verenigingen die een natuurbeheerplan willen realiseren.

OD 3.5 Lokale coalities ondersteunen

Ook strategische projecten blijven een belangrijke hefboom voor gebiedsgerichte samenwerkingen. We investeren ook opnieuw in de ondersteuning van gebiedsgerichte coalities via een 17e oproep Strategische Projecten.

SD 4 Een gezonde en veilige leefomgeving: goed voor mens en natuur

We zetten de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) en het Stikstofdecreet verder om in concrete emissiereducties, ondersteund door monitoring, modelverbetering en gerichte maatregelen voor landbouw en natuurherstel. Tegelijk ontwikkelen we, in samenwerking met partners en op wetenschappelijke basis, een toekomstgericht stikstofbeleid en een emissiegestuurd vergunningenkader voor de periode na 2030, dat zowel juridisch als wetenschappelijk robuust is.

Vlaanderen versterkt de bescherming van mens en milieu tegen zorgwekkende stoffen (ZS) via een geïntegreerde aanpak van preventie, monitoring, kennisopbouw, regelgeving en sanering. Daarbij hebben we aandacht voor kosten-baten- en risico-afwegingen, innovatieve meetmethoden, onderzoek, humane biomonitoring en een gebiedsgerichte aanpak van hotspots. Tegelijk werken we aan een sterke beleids- en datavoorziening, een duurzame drinkwatervoorziening en een verdere afstemming met Europese initiatieven om risico's structureel terug te dringen.

We zetten verder in op omgevingsveiligheid en het beperken van milieuoverlast door omgevingslawaai en elektromagnetische straling nauwgezet te monitoren, onder meer via meetnetten, geluidsbelastingkaarten en transparante rapportering. Samen met partners voeren we de geluidsactieplannen uit, ondersteunen we gemeenten bij de aanpak van lokale hinder en ontwikkelen we innovatieve instrumenten om blootstelling beter in kaart te brengen en naar het publiek te communiceren.

OD 4.1 Minder stikstof voor natuurherstel

Het **Voortgangsrapport PAS 2026** biedt een geïntegreerd overzicht van de uitvoering van het Vlaamse stikstofbeleid. Het rapporteert over de evolutie van de stikstofuitstoot en -depositie, de ontwikkeling van de veestapel, die bijdraagt aan de vermindering van de varkensstapel en de voortgang van de maatregelen binnen het PAS-programma. Daarnaast evalueert het de voortgang van de vergunningverlening en de toepassing van de drempelwaarden sinds de inwerkingtreding van het Stikstofdecreet.
https://assets.vlaanderen.be/image/upload/v1775242874/repositories-prd/VORA_PAS_2025_Finaal_md8uug.pdf

OD 4.2 Zorgwekkende stoffen: voorkomen, aanpakken en beheersen van vervuiling

Het beleid inzake zorgwekkende stoffen (Beleidsplan ZS, PFAS-actieplan, bronnenonderzoek, omgevings- en biomonitoring, etc.) bouwen we verder uit. We voeren dit uit op een kostenefficiënte en risico gebaseerde wijze . We bouwen de nodige kennis op via een gezamenlijk **ZS-onderzoeksprogramma,** met aandacht voor innovatieve analysetechnieken zoals 'non-targeted analyse' (NTA) (om ook onbekende stoffen op te sporen) en ecotoxicologie-gebaseerde metingen (om mogelijke effecten van stoffen op het milieu te onderzoeken). Zo ontwikkelen en testen we een biotische bodemkwaliteitsindex om de effecten van bodemverontreiniging door zware metalen op het bodemleven beter te kunnen beoordelen. Daarnaast ontwikkelen we een kader voor de toepassing van innovatieve metingen voor ZS in het beleid. We stimuleren onderzoek in het kader van innovatie, onder meer via de werking van KIS, en verkennen een verdere samenwerking rond innovatief onderzoek op Vlaams, nationaal en Europees niveau.

We volgen de Europese ontwikkelingen rond de uitfasering van PFAS verder op en blijven daarbij ijveren voor een **Europese uitfasering van PFAS** op voorwaarde dat er voor de toepassing een gelijkwaardig en mens- en milieuvriendelijk alternatief voorhanden is.

Voor de hotspot in Ronse werken we aan een plan van aanpak. In de hotspot rond 3M volgen we de opstart van de sanering in de woongebieden en de onderzoekstrajecten voor de sanering van landbouw en natuur op.

Impactmeting speelt een essentiële rol in de voorbereiding en de evaluatie van het Vlaamse omgevings- en gezondheidsbeleid met de captatie van zowel mogelijke negatieve interacties (bijvoorbeeld als gevolg van zorgwekkende stoffen) als van positieve (bijvoorbeeld ten gevolge van natuur). We zetten hiervoor verder in op een **humaan meetnet** (Vlaams Humaan Biomonitoringprogramma) in uitvoering van het Europese HBM-programma. We communiceren de resultaten van het huidige programma en bereiden een nieuwe cyclus voor. Vlaanderen stemt hierbij af op het Europese humane biomonitoringprogramma in het kader van "One Substance, One Assessment" door meetstrategieën, analysemethoden en rapportageformats te harmoniseren met de EU-vereisten.

We centraliseren, standaardiseren, ontsluiten geïntegreerd en visualiseren PFAS/ZS-datastromen in de **Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV)**. DOV ondersteunt de platformwerking en data-analyse, ook in het kader van de hotspotwerking. Een geïntegreerd en transparant databeleid omvat bovendien de modernisering van het **Integraal Milieujaarverslag (IMJV)** waarin onder meer emissie- en afvalgegevens worden gerapporteerd. We passen de online IMJV-tool aan met aandacht voor ZS.

De mogelijke aanwezigheid van **asbest** en andere zorgwekkende stoffen is een aandachtspunt bij de recyclage van afvalstromen, net als de aanwezigheid van zorgwekkende stoffen in biota.

OD 4.3 Omgevingsveiligheid

Het beoordelen en beheersen van risico's voor mens en milieu is een essentieel onderdeel van een veilig en duurzaam omgevingsbeleid. De **omgevingsveiligheidsrapportage** vormt daarbij een belangrijk instrument om beleidskeuzes en vergunningen op een gefundeerde wijze te ondersteunen. De wettelijke verankering hiervan is opgenomen in titel IV van het Decreet Algemene Bepalingen Milieubeleid (DABM).
https://navigator.emis.vito.be/detail?woId=90819

OD 4.4 Beperken van (milieu)overlast

De Europese richtlijn omgevingslawaai (2002/49/EG) biedt een kader om binnen Europa te werken aan een **gemeenschappelijke aanpak** om schadelijke effecten van blootstelling aan omgevingslawaai te vermijden, te voorkomen of te verminderen.
https://omgeving.vlaanderen.be/nl/klimaat-en-milieu/gezonde-veilige-en-aantrekkelijke-leefomgeving/europese-richtlijn-omgevingslawaai

Daarnaast werken we ook aan beperking van lichthinder waarmee we mee invulling geven aan de uitdagingen rond natuurherstel, zonder daarbij een actief gemeenschaps- en bedrijfsleven te beperken en rekening houdende met de openbare veiligheid en het veiligheidsgevoel.

QCO - THEMA-OVERSCHRIJDEND INSTRUMENTARIUM OMGEVING

SD 1 Vlaanderen weerbaar maken tegen klimaatverandering

Vlaanderen bouwt via een transversale aanpak aan een klimaatweerbare samenleving, met de Vlaamse klimaatadaptatiestrategie als richtinggevend kader tot 2050. Klimaatadaptatie wordt daarbij geïntegreerd in alle beleidsdomeinen en vertaald naar concrete acties via onder meer de Blue Deal, het LULUCF-actieplan en initiatieven rond koolstofopslag. Door klimaatrobuuste maatregelen structureel te verankeren in Vlaamse en lokale projecten wordt de weerbaarheid tegen droogte, overstromingen, hitte en andere klimaatrisico's versterkt. Tegelijk wordt ingezet op een gezonde leefomgeving, natuurherstel en een duurzaam ruimte- en landgebruik.

OD 1.1 Klimaatadaptatie transversaal aanpakken

Omdat de gevolgen van klimaatverandering meerdere sectoren tegelijk raken, vraagt klimaatadaptatie een transversale aanpak. De **Vlaamse klimaatadaptatiestrategie** stimuleert daarom een geïntegreerde samenwerking tussen beleidsdomeinen en bestuursniveaus, zodat klimaatrisico's coherent worden aangepakt en maatregelen maximaal op elkaar afgestemd zijn. Hierdoor wordt de weerbaarheid van Vlaanderen structureel versterkt.

OD 1.2 Klimaatadaptatie structureel uitvoeren op terrein

De **Blue Deal 2.0** vormt de belangrijkste peiler binnen het Vlaamse klimaatadaptatiebeleid. Via investeringen in waterberging, infiltratie en hergebruik wordt water langer vastgehouden en efficiënter benut. Daarnaast bevordert de Blue Deal klimaatbestendige inrichting van de open ruimte en bebouwde omgeving. De maatregelen verhogen ook de biodiversiteit, verbeteren de leefkwaliteit en versterken de weerbaarheid van burgers, landbouw, natuur en economie tegen de gevolgen van klimaatverandering.
https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/bluedeal

OD1.3 Landgebruik als middel tegen klimaatverandering

Met het **LULUCF-actieplan** geven we uitvoering aan het Vlaams Energie- en Klimaatplan en de Europese LULUCF-verordening. Via dit plan wordt zowel voorzien in acties in functie van het optimaliseren van de emissie-inventaris en prognoses, als in beleidsacties en concrete terreinmaatregelen.

SD 2 Samen aan de slag in gebieden en regio's

Maatschappelijke uitdagingen zoals de bouwshift, klimaatadaptatie, behoud van open ruimte, ruimte voor wonen en economische ontwikkeling vragen om een gebiedsgerichte aanpak en een sterke samenwerking tussen overheden en partners.

OD 2.1 Gebiedsprogramma's ontwikkelen om te versnellen

In **Limburg** versterken we de gebiedsgerichte werking via gerichte investeringen in klimaatadaptatie en ruimtelijke transitie.

In het **kerngebied Voeren grensoverschrijdend** leveren we een aanzet op voor een **gebiedsprogramma** waarin waterbeheer, landbouw, natuur, open ruimte en grensoverschrijdende samenwerking samenkomen. We versterken de samenwerking rond de mogelijke komst van de **Einsteintelescoop** en bouwen verder aan grensoverschrijdende samenwerking.

We zetten belangrijke stappen in de verdere uitwerking van het Complex Project **Noord-Zuid Limburg (NZL)**. We zetten in op kwaliteitsborging via de werking van een kwaliteitskamer. We starten de opmaak van een **gebiedsprogramma Noord-Zuid Limburg** gekoppeld aan de verschillende projectbesluiten met als focus ecohydrologisch natuurherstel en –versterking, (verkeers)leefbaarheid en kernversterking, gekoppeld aan HOV-haltes.

In **Hoge Kempen en Maas** zetten de begeleiding van het herlocatietraject voor de bedrijven op bedrijventerrein 'Op de Berg' verder zodat ruimte wordt gecreëerd voor natuur-, water- en omgevingsdoelstellingen.

In **Poort West-Limburg** werken we een actieprogramma uit op basis van de afgeronde studies naar de groenblauwe dooradering van de drie beekvalleien en de energie-uitwisseling voor bedrijven. Tegelijk werken we aan een gebiedsprogramma en een samenwerkingsovereenkomst met de partners.

In Vlaams-Brabant wordt verder gewerkt aan de ruimtelijke transitie van de Vlaamse Rand en de luchthavenregio. Voor de **Vlaamse Rand** werken we rond waterveiligheid voor de Zuidelijke Zennevallei en meerdere GRUP-procedures bereiken nieuwe mijlpalen, waaronder knooppunt Jezus Eik, landschappelijke inpassing A8, Bedrijvenzone Drie Fonteinen en Westrode Morgen.

In de **Brabantse Wouden** voeren we ontwerpend onderzoek om de ruimtelijke opgaves voor het gebied scherp te stellen, te prioriteren en instrumenten samen te brengen.

In **Antwerpen** zetten we in op de combinatie van economische ontwikkeling, klimaatadaptatie, natuurherstel en mobiliteit.

Voor de **Zeehaven Antwerpen** en haar ommeland wordt de uitvoering van de havenstrategie verder ondersteund, samen met de realisatie van natuurherstelmaatregelen en de verdere uitwerking van het project Extra Containercapaciteit Antwerpen.

In de **Metropolitane Regio Antwerpen** realiseren we belangrijke stappen binnen het Toekomstverbond en het Complex Project De Nieuwe Rand. Daarbij wordt het definitieve voorkeursbesluit voorbereid en werken we verder mee aan de gebiedsvisie voor de tweede spoorontsluiting van de Antwerpse haven. We werken verder aan het natuurherstel op Linkeroever en in Zwijndrecht.

In **Wommelgem-Ranst (ENA)** wordt het gebiedsprogramma verder uitgevoerd met aandacht voor economische ontwikkeling, multimodale bereikbaarheid, natuurontwikkeling en recreatieve open ruimte.

In de **Kleine Nete-vallei** wordt gewerkt aan de uitvoering van lopende programma's voor waterveiligheid, natuurherstel en klimaatadaptatie. In **Rivierenland** realiseren versterken we de samenwerking tussen de partners.

In **Oost-Vlaanderen** ligt de nadruk op de verdere uitbouw van internationale havenregio's, waterveiligheid en geïntegreerde gebiedsprogramma's.

Binnen het **North Sea Port District** wordt verder gewerkt aan een **grensoverschrijdende investeringsagenda**, een woonstrategie en een klimaatrobuust watersysteem. Ook het Strategisch Plan 2.0 wordt verder uitgewerkt en meerdere GRUP-procedures bereiken nieuwe mijlpalen, waaronder Zelzate Oost en Moervaartvallei fase 2.

In de Denderstreek wordt de uitvoering van T.OP Dender versneld. In 2027 worden het Masterplan Beneden-Dender en diverse groenblauwe projecten gerealiseerd. Daarnaast worden verschillende GRUP-procedures voortgezet voor de realisatie van ruimte voor water, natuurontwikkeling en klimaatadaptatie.

In **Gent-Oost** wordt het gebiedsprogramma rond het **Viaduct Gentbrugge** verder voorbereid.

In **West-Vlaanderen** ligt de focus op water, kustverdediging, en economische transitie.
De Leievallei Wervik-Gent blijft een belangrijke hefboom voor rivierherstel, waterveiligheid en openruimteontwikkeling. We versterken met het gebiedsprogramma **Leievallei Wervik-Gent** de **afstemming** tussen het **Seine-Scheldeproject**, het **rivierherstel** van de Leie en andere **ruimtelijke en economische ontwikkelingen** in de vallei. Met het definitieve GRUP Leievallei van Wielsbeke tot Deinze wordt een belangrijke stap gezet in de ontwikkeling van de gebiedsvisie voor de Leievallei.

Binnen de **Kustzone** bouwen we verder aan een klimaatrobuuste kustregio door onder meer verder in te zetten op de uitvoering van het Strategisch Beleidsplan Kustvisie.
De waterveiligheid in de **IJzervallei** krijgt ook verdere aandacht met de uitvoering van maatregelen van het meerjarenprogramma en het strategische project Ijzer- en Handzamevallei. Voor **Poort Zeebrugge** gaan 'Economie en duurzaamheid' hand in hand.

In verschillende gebieden realiseren we maatregelen uit de projectoproep **Lokale gebiedsdeals Droogte** die bijdragen aan klimaatrobuuste gebieden.

OD 2.2 Geïntegreerde gebiedswerking in openruimtegebieden

We willen in de openruimtegebieden tot een meer **geïntegreerde gebiedswerking** komen. Hiervoor zetten we onder meer de instrumenten landinrichting en grondenbank in. Verder steunen we lokale gebiedscoalities zoals de Landschapsparken, de Lokale Blue Deals en de regionale landschappen in hun geïntegreerde realisaties op terrein.

SD 3 Een kwalitatief en rechtszeker vergunningenbeleid

Vanuit een oplossings- en klantgerichte benadering willen we burgers, ondernemingen en lokale besturen ondersteunen bij het realiseren van kwalitatieve projecten op het terrein. We streven naar duidelijke, efficiënte en transparante procedures die rechtszekerheid bieden aan initiatiefnemers én omwonenden. Daartoe verbeteren en actualiseren we verordenende instrumenten, zetten we in op robuuste vergunningen en zorgen ervoor dat economische activiteiten en exploitaties oplossings- en toekomstgericht kunnen worden vergund. Door regelgeving en procedures af te stemmen op maatschappelijke transities creëren we een kader dat zowel innovatie als rechtszekerheid ondersteunt.

OD 3.1 Oplossings- en klantgericht richting kwalitatieve realisaties op terrein

We optimaliseren de **instrumentengids**. Daarbij bekijken we hoe de gids beter kan inspelen op de noden van gebruikers, we passen daarvoor de webtool aan.

OD 3.2 Verordenende instrumenten en procedures verbeteren

We realiseren ook de verdere hervorming van de VLAREL-erkenningen. Hiervoor bereiden we de goedkeuring van het besluit **rond alternatieven voor erkenningen als milieudeskundige in de discipline houders voor gassen of gevaarlijke stoffen en de**

discipline bodemcorrosie voor en vereenvoudigen de erkenningsprocedure voor laboratoria.

OD 3.3 Rechtszekere, robuuste vergunningen

We zetten in op de voorbereidende fase, duidelijke spelregels, sterkere expertise en een meer **oplossingsgerichte aanpak**.Initiatiefnemers moeten recht krijgen op vooroverleg, flexibel georganiseerd. We willen ook de transparantie verhogen door een betere digitale ontsluiting van regelgeving, toetsingscriteria en richtlijnen.

Het **Vlaamse netwerk van adviesinstanties (AVI's)** wordt verder uitgebouwd en geactiveerd om de implementatie van het actieprogramma rechtzekere en robuuste vergunningen te ondersteunen. Daarnaast worden in de regionale afdelingen **Vlaamse atria** opgestart, zodat kennisdeling, samenwerking voor de uitvoering van het actieprogramma wordt versterkt.

OD 3.4 Exploitaties toekomstgericht vergunnen

Met het oog op een toekomstgerichte vergunningverlening en de omzetting van BREF- en BBT-conclusies actualiseren we de Vlarem-regelgeving via wijzigings- en verzamelbesluiten.

SD 4 Een haalbaar omgevingsbeleid

We zetten in op een doeltreffende en transparante uitvoering van het omgevingsbeleid door publieke middelen efficiënt in te zetten en actief bij te dragen aan de Europese en internationale beleidsvorming.

OD 4.1 Publieke middelen effectief inzetten

Om publieke middelen doeltreffend en transparant in te zetten, zet Vlaanderen in op een onderbouwd subsidiebeleid met aandacht voor doelmatigheid, efficiëntie en maatschappelijke meerwaarde. De Vlaamse Codex Overheidsfinanciën biedt hiervoor het regelgevend kader. In dat kader wordt een geïntegreerde **evaluatiekalender** uitgebouwd, zodat subsidiestromen systematisch kunnen worden beoordeeld en waar nodig bijgestuurd.
https://www.vlaanderen.be/financien-en-begroting/beleid/subsidiebeleid

OD 4.2 Een doelgerichte deelname aan het internationale en Europese beleid

Op basis van de Belgische toerbeurtregeling is de Vlaams minister van Omgeving aan zet in de eerste helft van 2027 voor de ministeriële vertegenwoordiging van België in de EU-raad leefmilieu en op multilaterale fora. Actueel voor 2027 is het toewerken naar een ambitieus en effectief **verdrag over plasticvervuiling**.
Op EU-vlak staat onder andere de **verdere afhandeling van lopende dossiers over wetgeving** inzake circulaire economie en oceanen, maatregelen om de klimaatdoelstellingen te behalen, weerbaarheid tegen klimaatverandering, de herziening van de wetgeving inzake water- en natuurbeleid en de relevante omnibusprocessen op de agenda. Verder zal het werkprogramma 2027 van de Commissie aangeven **welke nieuwe EU-initiatieven er mogen verwacht worden**, Waarschijnlijk zal er verder gewerkt worden aan de vereenvoudiging van het wetgevend kader en de afgeleide wetgeving nodig ter uitvoering van de bestaande EU-wetgeving zoals REACH en verpakkingen. Daarnaast is er ook aandacht

voor de transversale EU-dossiers (zoals Meerjarig Financieel Kader, Betere regelgeving, vereenvoudiging), relevante EU-dossiers uit de raadsformaties landbouw, mobiliteit en industrie en transversale multilaterale dossiers zoals mensenrechten en toegang tot informatie.
Vlaanderen komt ook in 2027 stipt en correct zijn **internationale engagementen** door het voorzien van de overeengekomen bijdrage aan multilaterale milieu- en natuurverdragen, samenwerkingsakkoorden en samenwerkingsverbanden en via projecten en programma's inzake klimaat, biodiversiteit, chemische stoffen en duurzame ontwikkeling in het buitenland, die telkens in de toepasselijke (inter)nationale kanalen als dusdanig worden gerapporteerd als Vlaamse bijdrage.

SD 5 Een onderbouwde en gedragen aanpak van de omgevingsuitdagingen

Een sterk omgevingsbeleid steunt op een robuuste wetenschappelijke kennisbasis, kwaliteitsvolle data en een continue monitoring van maatschappelijke en milieugerelateerde ontwikkelingen. Via indicatoren, omgevingsrapportage en strategische samenwerkingen met onderzoeksinstellingen versterken we de beleidsvoorbereiding, uitvoering en evaluatie. Tegelijk bevorderen we kennisdeling, internationale samenwerking en maatschappelijke betrokkenheid via gerichte ondersteuning van omgevingsverenigingen en beleidsrelevante onderzoeksinitiatieven.

OD 5.1 Beleidsonderbouwing door onderzoek, monitoring, rapportering en evaluatie

Om beleidsbeslissingen te onderbouwen met actuele en objectieve informatie, wordt de toestand van milieu en ruimtelijke ordening systematisch opgevolgd en geëvalueerd. De **omgevingsrapportage** brengt daarbij niet alleen de bestaande situatie en het gevoerde beleid in beeld, maar schetst ook mogelijke toekomstige ontwikkelingen onder verschillende beleidsscenario's. Deze continue rapportering gebeurt op basis van een meerjarig werkprogramma en is verankerd in titel II van het Decreet Algemene Bepalingen Milieubeleid (DABM). https://navigator.emis.vito.be/detail?woId=2348

OD 5.2 Onze omgeving als gedeelde verantwoordelijkheid

In het **Vlaams actieplan Wilde Bestuivers** 2022-2030 worden maatregelen voorzien om de negatieve populatietrend van wilde bestuivers een halt toe te roepen.
https://omgeving.vlaanderen.be/nl/klimaat-en-milieu/biodiversiteit/vlaams-actieplan-wilde-bestuivers

SD 6 Omgevingsregelgeving doen naleven

Een doeltreffende omgevingshandhaving draagt bij aan een kwaliteitsvolle, veilige en duurzame leefomgeving. We versterken de bestuurlijke handhaving door samenwerking, kennisdeling en ondersteuning van de verschillende handhavingsactoren, zodat regelgeving op een uniforme en rechtszekere manier wordt toegepast.
Daarnaast zetten we in op een realisatiegerichte en impactvolle handhaving die focust op de grootste risico's. Met behulp van digitalisering en innovatieve technologieën verhogen we de efficiëntie en ondersteunen we een moderne handhavingspraktijk.

OD 6.1 Versterkte bestuurlijke omgevingshandhaving

In nauwe samenwerking binnen het beleidsdomein Omgeving en met de betrokken handhavingspartners, wordt verder ingezet op de **versterking van de vaktechnische expertise** van gewestelijke en lokale toezichthouders. Via gerichte opleidingen en

kennisuitwisseling worden nieuwe toezichthouders ondersteund bij de toepassing van het Omgevingshandhavingsbesluit en het Kaderdecreet Vlaamse Handhaving.

OD 6.2 Realisatiegerichte en impactvolle omgevingshandhaving

We zetten verder in op een **risicogebaseerde aanpak**, waarbij de prioriteiten uit het Omgevingshandhavingsprogramma doorwerken in het omgevingshandhavingsplan.
Op het terrein bouwen we aan een **intergemeentelijke en regionale samenwerking** via pilootprojecten inzake omgevingshandhaving. Tegelijk wordt de bestuurskracht van lokale handhavers en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden versterkt door vorming, kennisdeling en inhoudelijke **ondersteuning** bij complexe dossiers.

OD OD 6.3 Digitalisering en innovatieve technologieën
Niet meer van toepassing

I. Prestatie-indicatoren bij BBT

ISE Ruimte en milieu

Benaming indicator	**Ruimtebeslag in Vlaams Gewest**
Definitie	Ruimtebeslag is het deel van de ruimte dat ingenomen wordt door onze nederzettingen. Het dient voor huisvesting, industrie, handel, diensten, transport, recreatie – en land- en tuinbouwinfrastructuur, zoals stallen en serres. Ook tuinen, parken en sportterreinen maken deel uit van het ruimtebeslag. Gebieden met landbouwteelten, weiden en natuur zijn geen ruimtebeslag.
Laatste gekende waarde	Gemiddeld **3,8 ha per dag in 2019-2025**
Streefwaarde/- norm	De doelstelling is het bijkomende ruimtebeslag in 2040 terug te dringen naar 0 hectare per dag. In de periode 2013-2025 is de oppervlakte van het ruimtebeslag in Vlaanderen toegenomen van 426 453 ha tot 445 660 ha. Dit is een stijging van 31,3% in 2013 naar 32,7% in 2025. De groeisnelheid van het ruimtebeslag is sterker in het begin van de meetperiode dan in de laatste 6 jaren: in de periodes 2013-2016 en 2016-2019 bedroeg deze nog gemiddeld zo'n 5 ha per dag, terwijl dit in 2019-2025 is teruggevallen tot gemiddeld zo'n 3,8 ha per dag. De daling van de groeisnelheid in de periode 2019-2022 is gestabiliseerd in de periode 2022-2025.
Beleidsmatige relevantie	SD1: De bouwshift realiseren, OD1.1: De bouwshift als hefboom. Een succesvolle realisatie van de bouwshift kan het bijkomend ruimtebeslag terugdringen tot 0 hectare.

Budgettaire relevantie	Deze indicator dekt niet de volledige ISE. De kredieten voor de realisatie van de bouwshift zijn in hoofdzaak voorzien binnen het BRV-fonds. Het betreft de budgetten voor de uitbetaling van planschadevergoedingen zoals voorzien op uitgavenartikels QBZ-3QCG2NH-IS en QBZ-3QCG2NG-WT.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	SDG 11: Maak steden en menselijke nederzettingen inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam SDG 15: Bescherm, herstel en bevorder het duurzaam gebruik van ecosystemen op het vasteland, beheer bossen duurzaam, bestrijd woestijnvorming, stop landdegradatie en draai het terug en roep het verlies aan biodiversiteit een halt toe.
Metadatafiche	https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/ruimtegebruik/ruimtebeslag https://indicatoren.omgeving.vlaanderen.be/indicatoren/ruimtebeslag

ISE Thema-overschrijdend instrumentarium

Benaming	**Stedelijke groene ruimte en stedelijke boomkroonbedekking**
Definitie	De indicator geeft het aandeel stedelijke groene ruimte en stedelijke boomkroonbedekking weer binnen stedelijke ecosystemen van Vlaanderen. De stedelijke ecosysteemgebieden werden in Vlaanderen vastgesteld zoals bedoeld in artikel 8 van de Europese Natuurherstelverordening waarbij Vlaanderen in het ontwerp Natuurherstelplan gekozen heeft voor optie b. Concreet zijn dit de stedelijke centra en stedelijke clusters die niet onder de uitsluitingsregel vallen. 'Stedelijke groene ruimte': de totale oppervlakte aan in steden of kleinere steden en voorsteden aangetroffen bomen, heesters, struiken, vaste kruidachtige vegetatie, korstmossen en mossen, vijvers en waterlopen, berekend op basis van gegevens die zijn verstrekt door de landmonitoringdienst van Copernicus uit hoofde van de Copernicus-component van het bij Verordening (EU) 2021/696 vastgestelde ruimtevaartprogramma van de Unie en, indien de betrokken lidstaat daarover beschikt, andere door die lidstaat verstrekte relevante aanvullende gegevens. 'Stedelijke boomkroonbedekking': de totale met bomen bedekte oppervlakte in steden, kleinere steden en voorsteden, berekend op basis van de gegevens over de boombedekkingsdichtheid die zijn verstrekt door de landmonitoringdienst van Copernicus uit hoofde van de Copernicus-component van het bij Verordening (EU) 2021/696 vastgestelde ruimtevaartprogramma van de Unie en, indien de betrokken lidstaat daarover beschikt, andere door die lidstaat verstrekte relevante aanvullende gegevens.

	'Stedelijke centra' en 'stedelijke clusters': territoriale eenheden die in steden, kleinere steden en voorsteden zijn ingedeeld aan de hand van een op rasters gebaseerde typologie die is vastgesteld overeenkomstig artikel 4 ter, lid 2, van Verordening (EG) nr. 1059/2003. 'Steden': lokale bestuurlijke eenheden waar minstens 50 % van de bevolking in een of meer stedelijke centra woont, gemeten aan de hand van de urbanisatiegraad die is vastgesteld overeenkomstig artikel 4 ter, lid 3, punt a), van Verordening (EG) nr. 1059/2003. 'Kleinere steden en voorsteden': lokale bestuurlijke eenheden waar minder dan 50 % van de bevolking in een stedelijk centrum woont, maar minstens 50 % van de bevolking in een stedelijke cluster woont, gemeten aan de hand van de urbanisatiegraad die is vastgesteld overeenkomstig artikel 4 ter, lid 3, punt a), van Verordening (EG) nr. 1059/2003.
Laatste gekende waarde	Stedelijke groene ruimte: **44,7 % in 2023** (op basis van herberekening) Stedelijke boomkroonbedekking: **6,4 % in 2024** (op basis van herberekening)
Streefwaarde/- norm	De doelstelling wordt geformuleerd in de Europese Natuurherstelverordening (artikel 8): "1. Uiterlijk op 31 december 2030 verzekeren de lidstaten dat er geen nettoverlies is in de totale nationale oppervlakte stedelijke groene ruimte en stedelijke boomkroonbedekking in stedelijke ecosysteemgebieden, zoals bepaald overeenkomstig artikel 14, lid 4, in vergelijking met 2024. Voor de toepassing van dit lid kunnen de lidstaten de stedelijke ecosysteemgebieden van die totale nationale oppervlakte uitsluiten indien het aandeel stedelijke groene ruimte in de stedelijke centra en stedelijke clusters groter is dan 45 % en het aandeel stedelijke boomkroonbedekking groter is dan 10 %. 2. Vanaf 1 januari 2031 realiseren de lidstaten een toenemende trend in de totale nationale oppervlakte stedelijke groene ruimte, onder meer door de integratie van stedelijke groene ruimte in gebouwen en infrastructuur, in stedelijke ecosysteemgebieden, bepaald overeenkomstig artikel 14, lid 4, te meten om de zes jaar vanaf 1 januari 2031, totdat een bevredigend niveau is bereikt zoals vastgesteld overeenkomstig artikel 14, lid 5. 3. De lidstaten realiseren in elk stedelijk ecosysteemgebied, bepaald overeenkomstig artikel 14, lid 4, een toenemende trend in de stedelijke boomkroonbedekking, te meten om de zes jaar vanaf 1 januari 2031, totdat het bevredigend niveau is bereikt zoals vastgesteld overeenkomstig artikel 14, lid 5."

	Het gepland beleid wordt uitgewerkt en geoperationaliseerd binnen het Nationaal Herstelplan dat door elke lidstaat moet worden opgemaakt. Een omvattend pakket aan maatregelen zal hierin opgenomen worden.
Beleidsmatige relevantie	SD1: Vlaanderen weerbaar maken tegen klimaatverandering, OD1.2: Klimaatadaptatie structureel uitvoeren op terrein. We versterken onze infrastructuur, bebouwde omgeving, natuur en ons economische weefsel maximaal om onze leefomgeving weerbaarder te maken in het licht van klimaatverandering en in het bijzonder extreme weerfenomenen. Deze indicator is door Europa verplicht voor de rapportering rond de stedelijke ecosystemen van de Natuurherstelverordening.
Budgettaire relevantie	Deze indicator dekt niet de volledige ISE. De budgetten zijn gekoppeld aan het structureel uitvoeren op het terrein van klimaatadaptatie (OD1.2), voorzien in de enveloppe voor de Blue Deal op artikel QBX-3QCG2OA-WT van het MINAfonds.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	SDG 11: Maak steden en menselijke nederzettingen inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam SDG 13: Neem dringend actie om de klimaatverandering en haar impact te bestrijden SDG 15: Bescherm, herstel en bevorder het duurzaam gebruik van ecosystemen op het vasteland, beheer bossen duurzaam, bestrijd woestijnvorming, stop landdegradatie en draai het terug en roep het verlies aan biodiversiteit een halt toe.

Metadatafiche

Benaming	**Stedelijke groene ruimte en stedelijke boomkroonbedekking**
Soort indicator	Effectindicator
Berekeningswijze	Deze indicator wordt in de werkgroep "stedelijke ecosystemen" uitgewerkt voor het Nationaal Herstelplan. Daar wordt bekeken hoe de Europese vertaling moet gebeuren naar Vlaamse context. Op basis van de Europese Copernicusdata, de DEGURBA-indeling en bovenstaande definities wordt voor de Vlaamse stedelijke ecosysteemdiensten het aandeel stedelijke groene ruimte en stedelijke boomkroonbedekking berekend. Metadata en details rond berekeningswijze: DEGURBA: https://human-settlement.emergency.copernicus.eu/degurba.php Stedelijke groene ruimte: https://land.copernicus.eu/en/products/clc-backbone

	Stedelijke boomkroonbedekking: https://land.copernicus.eu/en/products/high-resolution-layer-forests-and-tree-cover.
Bron	https://www.copernicus.eu/nl
Meetfrequentie	Stedelijke groene ruimte: tweejaarlijks. Stedelijke boomkroonbedekking: jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	De indicator is door Europa verplicht. De data worden door Copernicus aangereikt. De berekeningen voor Vlaanderen worden door het Departement Omgeving uitgevoerd.
Reeds gebruikt in andere documenten	Natuurherstelplan

ISE Afval en materialen

Benaming	**Hoeveelheid huishoudelijk restafval per inwoner**
Definitie	'100 kg restafval per inwoner' is een doelstelling die door de Vlaamse overheid is gesteld om de hoeveelheid huishoudelijk restafval tegen 2030 te verminderen, als onderdeel van het Lokaal Materialenplan en het beleid voor een circulaire economie.
Laatste gekende waarde	In **2024** bedroeg de gemiddelde hoeveelheid restafval in Vlaanderen **125,5 kg per inwoner** (gepubliceerd op 14 oktober 2025).
Streefwaarde/- norm	De streefwaarde is 100 kg huishoudelijk restafval per inwoner tegen 2030. Maatregelen zoals de verplichte inzameling van groente-, fruit- en tuinafval (GFT), UPV-luiers, aangepaste milieuheffingen en een grotere focus op preventie, hergebruik en sorteren helpen bij het bereiken van dit doel. Tussen 2013 en 2024 daalde het restafval met 33 kg per inwoner.
Beleidsmatige relevantie	SD1: OVAM neemt het voortouw in het veilig sluiten van materiaalkringlopen zodat het verbruik van primaire grondstoffen daalt, OD1.2: Via verschillende preventiestrategieën naar een daling van de totale afvalberg, OD1.3: Door betere selectieve inzameling, recyclage en kwaliteitsborging stimuleren we het gebruik van gerecycleerde grondstoffen. De strategische doelstelling van deze ISE is om materiaalkringlopen te sluiten. Gesloten materiaalkringlopen betekent zowel een kleiner verbruik van primaire grondstoffen, als een kleinere afvalberg. Het huishoudelijk restafval is een belangrijk onderdeel van de afvalberg. Veel van het beleid dat voorgesteld wordt in deze ISE heeft rechtstreeks of onrechtstreeks invloed op deze indicator.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstell	SDG 12. Verzeker duurzame consumptie – en productiepatronen.

ingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	
Budgettaire relevantie	Deze indicator dekt niet de volledige ISE. Verschillende instrumenten dragen bij aan de indicator, gebundeld in het Lokaal Materialenplan. Bij de voornaamste zijn de afvalheffingen (ontvangstenartikel QBX-2QCGAJA-OW) en subsidies gelinkt aan hergebruik en recyclage (uitgavenartikel QBX-3QCG2JA-WT).
Metadatafiche	https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/milieu-en-natuur/huishoudelijk-afval

ISE Bodem en ondergrond

Benaming	**Aandeel onderzochte risicogronden**
Definitie	In Vlaanderen zijn er naar schatting 85.000 risicogronden voor bodemverontreiniging. Dit zijn gronden waar activiteiten werden of worden uitgevoerd die mogelijk bodemverontreiniging kunnen veroorzaken. De indicator meet het aandeel risicogronden waar er een oriënterend bodemonderzoek (OBO) is uitgevoerd.
Laatste gekende waarde	**62% op 31.12.2025**
Streefwaarde/- norm	99% in 2050 Sommige onderzoeksplichtigen komen hun plicht niet na. Het handhavingstraject met daaropvolgende onderzoeksfase vergt aanzienlijke inspanningen en tijd. De opstart van de nog uit te voeren site-onderzoeken bij particulieren, ambtshalve uit te voeren door de OVAM, wordt gespreid over de komende 10 jaar. In 2027 sporen we de onderzoeksplichtigen verder aan en zetten we in op de ontzorging van particulieren via de site-onderzoeken. De indicator vertoont een stijgende trend sinds 1997. In 2025 was er verdere toename met 1,2 % t.o.v. 2024 (60.8% in 2024).
Beleidsmatige relevantie	SD2: Bodemverontreiniging aanpakken. Om bodemverontreiniging aan te pakken en te prioriteren, is een overkoepelend zicht nodig op de bestaande bodemverontreiniging. De uitvoering van OBO's is hierin een basisvereiste. Over deze indicator bestaat een lange tijdsreeks. Ook op niet-risicogronden is er bodemverontreiniging die moet aangepakt worden. Momenteel beschikken we hiervoor enkel over fragmentaire gegevens. Deze indicator kan ook gebruikt worden voor de rapportage zoals voorzien in de Soil Monitoring Law.
Budgettaire relevantie	De uitvoering van oriënterende bodemonderzoeken gebeurt deels door de onderzoeksplichtige en deels door de OVAM ambtshalve. De onderzoeksfase is een noodzakelijke stap om te bepalen of er sprake is van ernstige bodemverontreiniging of niet, wat gevolgen heeft voor

	bodemsaneringswerken. De financiering van de bodemonderzoeken gebeurt via het brede uitgavenartikel QBX-3QCG2EV-IS. Deze indicator dekt niet de volledige ISE af.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	SDG 3. Verzeker een goede gezondheid en promoot welzijn voor alle leeftijden SDG 11. Maak steden en menselijke nederzettingen inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam SDG 15. Bescherm, herstel en bevorder het duurzaam gebruik van ecosystemen op het vasteland, beheer bossen duurzaam, bestrijd woestijnvorming, stop landdegradatie en draai het terug en roep het verlies aan biodiversiteit een halt toe
Metadatafiche	https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/milieu-en-natuur/verontreinigde-gronden

ISE Natuur en biodiversiteit

Benaming indicator	**Oppervlakte aan stikstofgevoelige habitats onder passend beheer**
Definitie	'Passend beheer' is samen met het 'openstaand saldo' gedefinieerd in het Natuurdecreet (gewijzigd door het Stikstofdecreet), art. 2, 70: "70 zoekzone: een zone die per Europees te beschermen soort en per Europees te beschermen habitat de perimeter aangeeft die gevrijwaard wordt met het oog op het optimaal plaatsen van de instandhoudingsdoelstellingen voor de betrokken speciale beschermingszone. De omvang van de zoekzone wordt bepaald door de oppervlakte die nodig is voor het realiseren van het openstaand saldo van de taakstelling voor de betrokken Europees te beschermen habitat of Europees te beschermen soort. Dat openstaand saldo is het verschil tussen de oppervlakte aan Europees te beschermen habitat of leefgebied van Europees te beschermen soorten, bepaald in de instandhoudingsdoelstellingen voor een speciale beschermingszone, en de oppervlakte waarvoor het passende beheer is vastgesteld in goedgekeurde natuurbeheerplannen als vermeld in artikel 16octies van dit decreet of daarmee vergelijkbare plannen of vergelijkbare overeenkomsten waarin een passend beheer is vastgesteld."
Laatste gekende waarde	**45.973 ha op 21.08.2026**

Streefwaarde/- norm	De doelstelling is vastgelegd in Art 4 §5 van het Stikstofdecreet: "Tegen 31 december 2030 wordt de oppervlakte die vereist is volgens de instandhoudingdoelstellingen van de SBZ-H voor de stikstofgevoelige habitats, vermeld in artikel 2, 74, van het Natuurdecreet van 21 oktober 1997, waarvoor de SBZ-H in kwestie zijn aangewezen, onder passend beheer gebracht, met inbegrip van stikstofsaneringsmaatregelen op perceelschaal." Streefwaarde: 57.070 ha In de PAS, hoofdstuk 5 Stikstofsanering, 4.2 Maatregelen op perceelschaal: is volgende doelstelling opgenomen: "Om tegen uiterlijk 2045 de stikstofsanering overal opgestart te hebben, moeten de resterende openstaande natuurdoelen uiterlijk tegen 2030 geplaatst worden. Dit betekent dat alle terreinen met instandhoudingsdoelstellingen voor habitats in SBZ-H tegen 2030 onder natuurbeheerplan, of een gelijkgesteld instrument, gebracht worden (d.i. 'onder passend beheer'), zodat de zoekzones volledig kunnen verdwijnen tegen 2030." Tussen 2024 (45.348 ha op 01.12.2024) en 2026 (45.973 ha op 21.08.2026) is er een toename van 625 ha. Tussentijds werd op 01.12.2025 45.760 ha gemeten.
Beleidsmatige relevantie	SD1: Meer en betere natuur, OD 1.2: Uitvoering van instandhoudingsbeleid en stikstofsanering, OD 1.4: Voldoende natuur onder het juiste beheer. Het passend beheer dient de realisatie van Europese natuurdoelen, hier toegespitst op stikstofgevoelige habitats.
Budgettaire relevantie	Deze indicator dekt niet de volledige ISE. De middelen voor stikstofsanering en het passende beheer in dit kader zitten verspreid over de PAS-provisie, de beheerbudgetten, de beheersubsidies en de inrichtingsbudgetten. Deze uitgaven gebeuren vanuit artikels QDX-3QCG2FA-WT en QDX-3QCG2FA-PA.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	SDG 15: Bescherm, herstel en bevorder het duurzaam gebruik van ecosystemen op het vasteland, beheer bossen duurzaam, bestrijd woestijnvorming, stop landdegradatie en draai het terug en roep het verlies aan biodiversiteit een halt toe

Metadatafiche

Benaming	**Oppervlakte aan stikstofgevoelige habitats onder passend beheer**
Soort indicator	Outputindicator
Berekeningswijze	De GIS-laag met natuurstreefbeelden (NSB) die bij elk natuurbeheerplan (NBP) hoort, wordt bij goedkeuring van het NBP opgeladen in het e-loket natuurstreefbeelden van ANB van waaruit de data doorstromen naar de

	IHD-databank. In een geautomatiseerde GIS-omgeving worden de bewerkingen gedaan om te komen tot de oppervlakte onder passend beheer algemeen en de openstaande IHD-taakstelling, maar ook apart voor de stikstofgevoelige habitats.
Bron	Goedgekeurde natuurbeheerplannen (NBP)
Meetfrequentie	Continu te berekenen
Kwaliteitsbeoordeling	
Reeds gebruikt in andere documenten	Deze indicator wordt sinds 2026 ook gecommuniceerd via het PAS-voortgangsrapport, hoofdstuk 9, waar het zicht geeft op de voortgang van de stikstofsanering op perceelsschaal. De indicator 'passend beheer' (algemeen) wordt ook gecommuniceerd op de N2000 website

ISE Lucht

Benaming	**Luchtkwaliteit in Vlaanderen**
Definitie	Concentraties in de lucht van verontreinigende stoffen
Laatste gekende waarde	*Evolutie uitstoot en luchtkwaliteit* geeft de laatst gekende waarden. Deze worden jaarlijks eind september geactualiseerd voor het jaar x-1. Het huidige laatste jaar is 2025. https://vmm.vlaanderen.be/feiten-cijfers/lucht/evolutie-uitstoot-en-luchtkwaliteit.
Streefwaarde/- norm	De doelstelling is dat de luchtkwaliteit in Vlaanderen verder verbetert richting de nieuwe luchtkwaliteitsnormen https://vmm.vlaanderen.be/feiten-cijfers/lucht/evolutie-uitstoot-en-luchtkwaliteit?activeAccordion=6cd6e834-6152-47c0-8e57-1c383446f024) De luchtkwaliteit in Vlaanderen verbeterde en voldoet aan de huidige luchtkwaliteitsnormen. In 2025 was de luchtkwaliteit in Vlaanderen voor veel vervuilende stoffen wel minder goed dan in de relatief gunstige jaren 2023 en 2024. Voor fijn stof en stikstofdioxide worden de nieuwe Europese grenswaarden (te halen tegen 2030) op meerdere plaatsen nog overschreden.
Beleidsmatige relevantie	SD1: Vormgeven aan Europees, internationaal en Vlaams luchtbeleid SD2: Uitvoeren van luchtbeleidsplan SD3/OD 3.1: Meten is weten/Vinger aan de pols via metingen Het internationale en Europese beleid beïnvloedt de luchtkwaliteit in Vlaanderen. Het is daarom belangrijk dit op te volgen en bij sturen (SD1). Door uitvoering en opvolging van de uitvoering van het Luchtbeleidsplan 2030 neemt Vlaanderen (SD2) haar eigen verantwoordelijkheid op. En het meetnet lucht wordt geoptimaliseerd en in lijn gebracht met de nieuwe richtlijn luchtkwaliteit (SD3 OD 3.1).
Budgettaire relevantie	De indicator dekt grotendeels de ISE. De budgetten zijn indirect gekoppeld aan het vormgeven aan Europees, internationaal en Vlaams

	luchtbeleid (SD1) via artikel QB0-1QCG2OB-WT, en via de VMM-toelage op artikel QB0-1QCG2DW-IS (werkingstoelage aan de VMM is integraal toegewezen aan het ISE Water, procentueel het grootste ISE binnen de VMM-begroting: ISE Water 92% en ISE Lucht 8%) voor het uitvoeren van het luchtbeleidsplan (SD2) en metingen (OD3.1).
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	SDG 3. Verzeker een goede gezondheid en promoot welzijn voor alle leeftijden SDG 15. Bescherm, herstel en bevorder het duurzaam gebruik van ecosystemen op het vasteland, beheer bossen duurzaam, bestrijd woestijnvorming, stop landdegradatie en draai het terug en roep het verlies aan biodiversiteit een halt toe

Metadatafiche

Benaming	**Luchtkwaliteit in Vlaanderen**
Soort indicator	Effectindicator
Berekeningswijze	https://vmm.vlaanderen.be/feiten-cijfers/lucht/overzicht-per-vervuilende-stof/datasets-luchtkwaliteit https://vmm.vlaanderen.be/feiten-cijfers/lucht/waar-meten-we-en-hoe-berekenen-we-luchtkwaliteit?activeAccordion=cbf7ea09-080a-4b0d-a2e2-442f0905462e
Bron	Vlaamse Milieumaatschappij Evolutie uitstoot en luchtkwaliteit
Meetfrequentie	Jaarlijks
Kwaliteitsbeoordeling	Concentraties worden gemeten in overeenstemming met de Europese richtlijn luchtkwaliteit en aan de Europese Commissie gerapporteerd (door alle landen van de EU). De kern Lucht van VMM heeft een accreditatie voor het meten van luchtkwaliteitsparameters.
Reeds gebruikt in andere documenten	Luchtbeleidsplan, indicatoren departement Omgeving, Statistiek Vlaanderen (ter onderbouwing van verloren levensjaren bv)

Benaming	**Emissietaakstelling**
Definitie	Emissies NOx en NH3 (alle sectoren meegenomen in de PAS-emissietaakstellingen)
Laatste gekende waarde	**NOx: 76,5 kton in 2024** **NH3: 36,18 kton in 2024** Deze waarden worden jaarlijks in mei geactualiseerd voor het jaar x-2. Het huidige laatste jaar is 2024.
Streefwaarde/- norm	NOx: 71,6 kton (2030)

	NH3: 25,9 kton (2030) De emissies vertonen een dalende trend.
Beleidsmatige relevantie	SD1: Vormgeven aan Europees, internationaal en Vlaams luchtbeleid SD2: Uitvoeren van luchtbeleidsplan SD3: Meten is weten, OD 3.1: Vinger aan de pols via metingen Het internationale en Europese beleid beïnvloedt de luchtkwaliteit in Vlaanderen. Het is daarom belangrijk dit op te volgen en bij sturen (SD1). Door uitvoering en opvolging van de uitvoering van het Luchtbeleidsplan 2030 neemt Vlaanderen (SD2) haar eigen verantwoordelijkheid op. En het meetnet lucht wordt geoptimaliseerd en in lijn gebracht met de nieuwe richtlijn luchtkwaliteit (SD3 OD 3.1).
Budgettaire relevantie	De indicator dekt niet de volledige ISE, wel een groot deel. NOx emissies worden vooral beïnvloed door transport en industrie; NH3 emissies door landbouw. De budgetten zijn gekoppeld aan het vormgeven aan Europees, internationaal en Vlaams luchtbeleid (SD1) via artikel QB0-1QCG2OB-WT, en via de VMM-toelage op artikel QB0-1QCG2DW-IS (werkingstoelage aan de VMM is integraal toegewezen aan het ISE Water, procentueel het grootste ISE binnen de VMM-begroting: ISE Water 92% en ISE Lucht 8%), het uitvoeren van het luchtbeleidsplan (SD2) en metingen (OD3.1). .
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	SDG 3. Verzeker een goede gezondheid en promoot welzijn voor alle leeftijden SDG 15. Bescherm, herstel en bevorder het duurzaam gebruik van ecosystemen op het vasteland, beheer bossen duurzaam, bestrijd woestijnvorming, stop landdegradatie en draai het terug en roep het verlies aan biodiversiteit een halt toe

Metadatafiche

Benaming	**Emissietaakstelling**
Soort indicator	Effectindicator
Berekeningswijze	https://vmm.vlaanderen.be/feiten-cijfers/lucht/waar-meten-we-en-hoe-berekenen-we-luchtkwaliteit/hoe-wordt-de-uitstoot-berekend?activeAccordion=1e3078d6-2391-4708-9683-1e177186b4eb%2C07bada1f-01c8-46e9-9d4c-11b9e36374df%2C6f3ca373-f790-468c-8536-88a940587191%2Cc38a7652-bf2b-41be-be1e-8240ab96b6f6
Bron	Vlaamse Milieumaatschappij – emissie-inventaris lucht
Meetfrequentie	Jaarlijks

Kwaliteitsbeoordeling	Emissies worden berekend in overeenstemming met internationale richtlijnen en aan de Europese Commissie gerapporteerd (door alle landen van de EU). Jaarlijks gebeurt er een review door externe experten.
Reeds gebruikt in andere documenten	Luchtbeleidsplan, indicatoren departement Omgeving

1. ISE WATER

Benaming	**Evolutie saneringsgraad**
Definitie	De evolutie van het percentage inwoners van een gemeente waarvan het afvalwater wordt gezuiverd in een rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI en KWZI) of een individuele behandelingsinstallatie voor afvalwater (IBA).
Laatste gekende waarde	De saneringsgraad in Vlaanderen bedroeg **89 % eind 2024**
Streefwaarde/- norm	Er zijn reductiedoelstellingen vanuit de stroomgebiedbeheerplannen, die vertaald zijn naar de actoren (Aquafin en rioolbeheerders). De evolutie van deze indicator geeft een zicht op de uitbouw van het zuiveringsnetwerk. De saneringsgraad steeg van 88 % in 2023 naar 89 % in 2024.
Beleidsmatige relevantie	SD1: Het Europees en internationaal waterbeleid als kader voor het Vlaamse waterbeleid. OD1.3: De nieuwe richtlijn stedelijk afvalwater tijdig omzetten. SD4: Blue Deal: Zuiver en betaalbaar water, OD4.1: Een resultaatgerichte aansturing van en toezicht op drinkwaterbedrijven, rioolbeheerders en Aquafin verzekeren en een efficiënte en effectieve inzet van middelen bewaken. SD5: De stroomgebiedbeheerplannen actualiseren en optimaliseren voor een efficiëntere en effectievere uitvoering, OD5.1: Een aangepast doelstellingenkader voor waterkwaliteit uitwerken.
Budgettaire relevantie	De indicator dekt niet de volledige ISE. De budgetten zijn gekoppeld aan de uitgavenartikels QBX-3QCG2DA-WT (subsidiëring van rioleringen via VMM) en QBX-3QCG2DC-WT (werkingstoelage aan de drinkwatermaatschappijen ter financiering van de activiteiten van Aquafin NV).
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	SDG 6: Verzeker toegang en duurzaam beheer van water en sanitatie voor iedereen.

Metadatafiche	https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/milieu-en-natuur/waterzuiveringsgraad

Benaming	**Nitraat in grondwater**
Definitie	Deze indicator geeft de gewogen gemiddelde nitraatconcentratie in het grondwater in landbouwgebied weer, gemeten op filterniveau 1. Het grondwater wordt gemeten op 3 dieptes of filters. Filter 1 is de bovenste filter. https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/milieu-en-natuur/nitraat-in-grondwater
Laatste gekende waarde	In het Vlaamse Gewest lag de gewogen gemiddelde nitraatconcentratie in het grondwater in landbouwgebied op filterniveau 1 **in 2024** op **33 milligram (mg) nitraat per liter** (gepubliceerd op 06.01.2026).
Streefwaarde/- norm	In context van de kaderrichtlijn Water maakt nitraat deel uit van de goede chemische toestand van het waterlichaam, welke goed zou moeten zijn in 2015 (of in die richting evolueren) In MAP 6 werd het doel vooropgesteld om in alle afstroomzones met onvoldoende grondwaterkwaliteit een globale dalende trend van minstens 0,75 mg nitraat/l per jaar te realiseren. Dat komt overeen met een reductie van 3 mg nitraat/l over de volledige periode van 4 jaar. Deze doelstelling wordt verdergezet in het MAP7 waardoor tegen 2027 een daling gerealiseerd wordt van 6 mg nitraat /l t.o.v. de start van MAP 6 in alle afstroomzones met onvoldoende grondwaterkwaliteit. Voor afstroomzones waar de grondwaterkwaliteit in de looptijd van MAP 6 en MAP 7 achteruitgaat, moet de grondwaterkwaliteit jaarlijks met minstens 0,75 mg nitraat/l per jaar verbeteren. Over de periode 2007-2014 is de gewogen gemiddelde nitraatconcentratie gedaald. Maar daarna heeft die daling zich niet verder doorgezet en schommelden de nitraatconcentraties telkens rond 35 mg nitraat per liter. Vanaf 2021 en vooral in 2022 was er opnieuw een toename van de gemiddelde concentraties, om in 2023 en 2024 terug te dalen.
Beleidsmatige relevantie	SD4: Blue Deal – Zuiver en betaalbaar water en OD4.2: Inzetten op een betere bescherming van onze bronnen voor drinkwater. SD6: Vormgeven aan het integrale waterbeleid in de landbouw Nitraat is een essentiële parameter in context van algemene waterkwaliteit grondwater en oppervlaktewater. In Europese context een onderdeel van de doelstellingen en verplichtingen nitraatrichtlijn en kaderrichtlijn Water.
Budgettaire relevantie	Deze effectindicator dekt niet de volledige ISE. De budgetten maken deel uit van de Blue Deal budgetten (SD4) (voorzien op artikel QBX-3QCG2OA-WT), en van de middelen voorzien voor het inzetten op een betere bescherming van onze bronnen voor drinkwater (SD4) en het

	vormgeven aan het integrale waterbeleid in de landbouw (SD6). Het budget voor het MAP-meetnet is gekoppeld aan artikel QB0-1QCG2NY-IS.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	SDG 6: Verzeker toegang en duurzaam beheer van water en sanitatie voor iedereen.
Metadatafiche	https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/milieu-en-natuur/nitraat-in-grondwater

Benaming	**Nitraat in oppervlaktewater (in landbouwgebied)**
Definitie	Deze indicator geeft de gemiddelde nitraatconcentratie in oppervlaktewater in landbouwgebied in het Vlaamse Gewest weer in een winterjaar. Een winterjaar loopt van 1 juli van een kalenderjaar tot en met 30 juni van het daaropvolgende kalenderjaar. https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/milieu-en-natuur/nitraat-in-oppervlaktewater
Laatste gekende waarde	De gemiddelde nitraatconcentratie in oppervlaktewater in landbouwgebied in het Vlaamse Gewest lag in het **winterjaar 2024-2025** op **16,1 milligram (mg) nitraat per liter** (Update op 6/1/2026).
Streefwaarde/- norm	In context van de kaderrichtlijn Water maakt nitraat deel uit van de goede chemische toestand van het waterlichaam. MAP 6 stelde als doel dat "de gemiddelde nitraatconcentratie in afstroomzones met een doelafstand, met minstens 4 mg nitraat per liter moest dalen en dat tegen 2027 alle maatregelen genomen moeten worden om op termijn de gemiddelde nitraatconcentratie in het oppervlaktewater in landbouwgebied beneden 18 mg nitraat/l te krijgen." Het MAP 7 verhoogt de ambitie en stelt dat alle maatregelen genomen worden om de gemiddelde nitraatconcentratie per afstroomzone in het oppervlaktewater in landbouwgebied beneden de streefwaarde van 18 mg nitraat/l te brengen conform de timing van de Kaderrichtlijn Water. Het regeerakkoord stelt daarbij dat er inzake de nitraatrichtlijn wordt gekozen voor een doelfasering. De MAP-meetpunten oppervlaktewater die sterk beïnvloed zijn door historisch nitraatrijk grondwater worden best afzonderlijk geëvalueerd. De impact van de huidige maatregelen in dergelijke MAP-meetpunten is pas op middellange en lange termijn zichtbaar. Dat komt omdat het nitraatrijke grondwater een lange reistijd heeft om het oppervlaktewater te bereiken. Er wordt in samenspraak met het opvolgingsorgaan een methode uitgewerkt om deze apart te evalueren en hierover te rapporteren. De laatst gekende waarde ligt iets lager dan in het voorgaande winterjaar 2023-2024.

Beleidsmatige relevantie	SD4: Blue Deal – Zuiver en betaalbaar water en OD4.2: Inzetten op een betere bescherming van onze bronnen voor drinkwater SD6: Vormgeven aan het integrale waterbeleid in de landbouw Nitraat is een essentiële parameter in context van algemene waterkwaliteit grondwater en oppervlaktewater. In Europese context een onderdeel van de doelstellingen en verplichtingen nitraatrichtlijn. Indirect is de indicator ook relevant voor de kaderrichtlijn Water maar deze laatste richtlijn wordt beoordeeld op basis van een ander meetnet.
Budgettaire relevantie	Deze effectindicator dekt niet de volledige ISE. De budgetten maken deel uit van de Blue Deal (SD4) op artikel QBX-3QCG2OA-WT, en van de middelen voorzien voor het inzetten op een betere bescherming van onze bronnen voor drinkwater (SD4) en het vormgeven aan het integrale waterbeleid in de landbouw (SD6). Het budget voor het MAP-meetnet is gekoppeld aan artikel QB0-1QCG2NY-IS.
Koppeling met Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen of Landenspecifieke Aanbevelingen	SDG 6: Verzeker toegang en duurzaam beheer van water en sanitatie voor iedereen.
Metadatafiche	https://www.vlaanderen.be/statistiek-vlaanderen/milieu-en-natuur/nitraat-in-oppervlaktewater

Budgettair kader Vlaamse Gemeenschap
QB0-1QAG2ZY-IS - SAR MINARAAD

Korte inhoud
Via dit artikel verloopt de toelage van het Departement Omgeving aan de strategische adviesraad Minaraad, en dit ter financiering van de loon- en werkingskosten. Voor extra detail wordt verwezen naar de begroting van de SAR Minaraad.

Kredietevolutie

	VAK	VEK
Basis BA 2026	**1.427**	**1.427**
Index	35	35
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	0	0
Nieuw beleid	-262	-262
Totaal BO 2027	**1.200**	**1.200**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting
-262	-262	Bijstelling besparing RA SAR's aandeel Minaraad

Inhoudelijke toelichting
Het budget wordt verminderd met 262 keuro in het kader van de opgelegde besparingen aan de strategische adviesraden.
Het grootste deel van de toelage (90%) gaat naar de personeelskosten. Het overige deel zijn werkingskosten en kosten voor investeringen. De werkingskosten betreffen in hoofdzaak de huur van de ruimte in het Herman Teirlinckgebouw, de exploitatie en onderhoud van IT/ICT en de website. De investeringen zijn beperkt tot de aankoop van laptops en smartphones voor de personeelsleden.

QB0-1QAX2ZW-IS - SAR RUIMTELIJKE ORDENING

Korte inhoud
Via dit artikel verloopt de financiering van de dotatie van het Departement Omgeving aan de strategische adviesraad voor Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed, en dit ter financiering van de loon- en werkingskosten.

Kredietevolutie

	VAK	**VEK**
Basis BA 2026	**414**	**414**
Index	11	11
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	0	0
Nieuw beleid	-79	-79
Totaal BO 2027	**346**	**346**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting
-79	-79	Bijstelling besparing RA SAR's aandeel SARO

Inhoudelijke toelichting
Het budget wordt verminderd met 79 keuro in het kader van de opgelegde besparingen aan de strategische adviesraden.
Het grootste deel van de toelage (83%) gaat naar de personeelskosten. Het overige deel zijn kleine werkingskosten en huisvestingskosten.

QB0-1QAX2ZZ-LO - LONEN

Korte inhoud
Vanuit dit budget worden de personeelsuitgaven van het Departement Omgeving gefinancierd, inclusief de personeelsuitgaven in uitvoering van EU-cofinancieringsprojecten.

Kredietevolutie

	VAK	VEK
Basis BA 2026	**78.577**	**78.577**
Index	1.572	1.572
Compensaties	-173	-173
Andere bijstellingen	-91	-91
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**79.885**	**79.885**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting
QE0-1QEB2KA-WT	40	40	Op kruissnelheid brengen van budgetbewegingen BVR Methaandecreet tussen VEKA en DOMG: via BO2027 wordt er bijkomend 40 keuro aan recurrente beleidskredieten van het VEKA overgeheveld naar de weddekredieten van het Departement Omgeving; het relevante begrotingsartikel bij het VEKA is QE0-1QEB2KB-WT (basisallocatie 1QE416) en bij het Departement Omgeving begrotingsartikel QB0-1QAX2ZZ-LO (basisallocatie 1QA100);
QD0-1QAG2ZZ-LO	-112	-112	Op kruissnelheid brengen akkoord ANB-dOMG over overdracht educatief centrum De Vroente
QG0-1QAD2ZZ-LO	-585	-585	Recurrente compensatie voor de 7 personeelsleden die vanaf 1/4/26 worden overgedragen naar het agentschap Onroerend Erfgoed.
QE0-1QEB2KA-WT	-45	-45	Eenmalig BA 2026: Methaandecreet cf. VR2026 3001 DOC.0065/1BIS : 45 keuro eenmalige compensatie vanuit VEKA- QE0-1QEB2KA-WT (1QE416) naar QB0-1QAX2ZZ-LO (1QA100) voor tijdelijke lonen
QE0-1QEB2KA-WT	90	90	Op kruissnelheid brengen van budgetbewegingen BVR Methaandecreet tussen VEKA

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting
			en DOMG: - via BO2027 wordt er 90 keuro aan eenmalige beleidskredieten van het VEKA overgeheveld naar de weddekredieten van het Departement Omgeving; het relevante begrotingsartikel bij het VEKA is QE0-1QEB2KA-WT (basisallocatie 1QE416) en bij het Departement Omgeving begrotingsartikel QB0-1QAX2ZZ-LO (basisallocatie 1QA100);
QG0-1QAD2ZZ-LO	439	439	Eenmalig BA 2026: Kost voor 2026 van de 7 personeelsleden die vanaf 1/4/26 worden overgedragen naar het agentschap Onroerend Erfgoed (zie verantwoording)

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting
-91	-91	Bijstelling ifv EU-cofinancieringsprojecten (zie schema in bijlage).

Inhoudelijke toelichting

Vanuit dit budget worden de personeelsuitgaven van het Departement Omgeving gefinancierd (78.498 keuro), de lonen voor de Vlaamse herstelraad (614 keuro) en de personeelsuitgaven in uitvoering van EU-cofinancieringsprojecten (773 keuro).
Er wordt een recurrente compensatie van 585 keuro ingeschreven voor de 7 personeelsleden die vanaf 1/4/26 werden overgedragen naar het agentschap Onroerend Erfgoed, daarnaast wordt een eenmalige compensatie uit BA2026 van 439 keuro in dit kader teruggedraaid.
Er wordt een recurrente compensatie van 112 keuro naar het ANB ingeschreven naar aanleiding van de overdracht van 3 VTE vanuit De Vroente.
De budgetbewegingen in het kader van het BVR Methaandecreet tussen VEKA en DOMG worden op kruissnelheid gebracht. Concreet: via BO2027 wordt er bijkomend 40 keuro aan recurrente beleidskredieten en 90 keuro aan eenmalige beleidskredieten van het VEKA overgeheveld naar de loonkredieten van het Departement Omgeving (vanuit begrotingsartikel QE0-1QEB2KB-WT). Eveneens wordt er een eenmalige beweging uit BA 2026 teruggedraaid (-45 keuro keert terug naar VEKA-artikel QE0-1QEB2KA-WT).
Het krediet wordt tenslotte verminderd met 91 keuro in het kader van een bijstelling in functie van het verloop van EU-cofinancieringsprojecten.

QB0-1QAX2ZZ-WT - WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud

Vanuit dit budget worden de algemene apparaatskosten van het Departement Omgeving gefinancierd. Een deel van dit budget is dus bestemd voor uitgaven binnen een beleidsveld dat buiten de scope van deze

voorliggende BBT valt, en deze uitgaven worden zodoende besproken binnen het luik V. Apparaatskredieten van de BBT voor het beleidsveld Dierenwelzijn (228 keuro).

Kredietevolutie

	VAK	VEK
Basis BA 2026	**7.648**	**8.960**
Index	0	0
Compensaties	-20	-20
Andere bijstellingen	-3	-233
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**7.625**	**8.707**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting
SH0-1SKA2QA-WT	-6	-6	Compensatie printing as a service (naar HFB)
QE0-1QEB2KA-WT	-7	-7	Eenmalig BA 2026: Methaandecreet: 7 keuro eenmalige compensatie vanuit VEKA - QE0-1QEB2KA-WT (1QE416) naar QB0-1QAX2ZZ-WT (1QA102) voor tijdelijke rugzakjes
QD0-1QAG2ZZ-WT	-7	-7	Overdracht Natuur- en Milieueducatief centrum De Vroente vanuit het departement Omgeving naar ANB Betreft overdracht van recurrente rugzakjes voor 3 VTE (statutair). Geen eenmalige overdracht van rugzak van toepassing.

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting
-3	-3	Indexkost methaandecreet (50% bij VEKA, 50% bij DOMG)
0	-230	Cf. betaalkalender: vereffeningsritme op vastlegging 2027 wordt gelijk gezet aan 2026

Inhoudelijke toelichting

Vanuit dit budget worden de algemene apparaatskosten van het Departement Omgeving gefinancierd. Er wordt 2.281 keuro voorzien voor algemene werkingskosten zoals logistiek, reis-en verblijfkosten, vorming en personeelsbeheer, 3.062 keuro gaat naar algemene werkingskosten informatica en 2.282 keuro naar algemene investeringskosten informatica.

Er is een terugdraai van een eenmalige beweging uit BA 2026 in het kader van het Methaandecreet (-7 keuro terug naar VEKA-artikel QE0-1QEB2KA-WT). In het kader van het op kruisnelheid brengen van de overdracht van het Natuur- en Milieueducatief centrum De Vroente naar ANB wordt er 7 keuro vanuit het departement Omgeving overgedragen naar ANB. Tenslotte wordt er 6 keuro overgeheveld naar HFB ter uitvoering van "printing as a service".

QB0-1QAX4ZZ-LO - LONEN

Korte inhoud

Dit artikel maakt deel uit van de uitgavenzijde van een VO-breed Fonds, in hoofdzaak gefinancierd door betalingen vanuit entiteiten waar personeelsleden toe gedetacheerd worden. De focus binnen het Fonds ligt op uitgaven ter vervanging van deze gedetacheerde personeelsleden.

Dit uitgavenartikel is gelinkt aan ontvangstenartikel QB0-9QAGTZZ-OW en vormt samen met dit artikel een ESR-neutraal geheel.

Kredietevolutie

	VAK	**VEK**
Basis BA 2026	**516**	**516**
Index	0	0
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	174	174
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**690**	**690**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting
174	174	Aanpassing van de uitgavenzijde van het Fonds ifv. de verhoogde ingeschreven ontvangsten op ontvangstenartikel QB0-9QAGTZZ-OW van het Fonds (actual 2025 = 690 keuro). Dit uitgavenartikel is gelinkt aan ontvangstenartikel QB0-9QAGTZZ-OW en is samen ESR-neutraal.

Inhoudelijke toelichting

Het budget wordt verhoogd met 174 keuro in functie van de (even sterk) verhoogde kredieten op ontvangstenartikel QB0-9QAGTZZ-OW van het Fonds.

QB0-1QCG2DA-WT - BLUE DEAL: PLANNEN MAKEN EN PROJECTEN UITVOEREN VOOR HET BEREIKEN VAN EEN GOEDE ECOLOGISCHE TOESTAND, BESCHERMING TEGEN WATEROVERLAST EN VOORKOMING VAN DROOGTE

Korte inhoud
Dit artikel omvat de jaarlijkse financiële bijdrage aan de Internationale Schelde- en Maascommissie.

Kredietevolutie

	VAK	VEK
Basis BA 2026	**217**	**217**
Index	5	5
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	0	0
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**222**	**222**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting

Inhoudelijke toelichting
Geen wijzigingen ten opzichte van BA2026.
De ISC en IMC zijn het internationale forum voor afstemming van de Europese waterrichtlijnen in het Schelde- resp. Maasstroomgebiedsdistrict. Ze staan in voor de internationale coördinatie bij de uitvoering van de kaderrichtlijn Water en de Overstromingsrichtlijn: binnen de ISC en IMC worden de 'overkoepelende delen van de stroomgebiedbeheerplannen/overstromingsrisicobeheerplannen' voorbereid; deze overkoepelende delen worden samen met de nationale/regionale plannen aan de Europese Commissie gerapporteerd als bewijs dat afstemming binnen de internationale stroomgebiedsdistricten heeft plaatsgevonden (deze afstemming is een vereiste van zowel KRW als ORL).
Overeenkomstig het Scheldeverdrag is het Vlaamse Gewest gehouden 37,5% van de kosten verbonden aan de werkzaamheden van de Commissie te dragen. Overeenkomstig het Maasverdrag is het Vlaamse Gewest gehouden 5% van de kosten verbonden aan de werkzaamheden van de Commissie te dragen.

QB0-1QCG2DW-IS - VLAAMSE MILIEUMAATSCHAPPIJ (VMM)

Korte inhoud
Via dit artikel ontvangt de VMM een werkingstoelage van het Departement Omgeving ter financiering van haar algemene taken, en haar specifieke taken op het vlak van het operationeel beheer van watersystemen, integraal waterbeleid, luchtbeleid, beheer van meetnetten water en lucht en regie drinkwater- en afvalwaterketen.

Kredietevolutie

	VAK	VEK
Basis BA 2026	**128.969**	**128.969**
Index	1.651	1.651
Compensaties	1.985	1.985
Andere bijstellingen	0	0
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**132.605**	**132.605**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting
QB0-1QCG2NB-WT	75	75	Slibruimingen VMM – éénmalige herschikking
MB0-1MFH2ME-WT	26	26	Eenmalig BO 2026: iAsset VMM - 2026 t.e.m. juli 2026
QDX-3QCG2FA-WT	330	330	Slibruimingen VMM – éénmalige herschikking
QBX-3QCG2OC-WT	595	595	Slibruimingen VMM – éénmalige herschikking
CB0-1CBX2AC-PR	-40	-40	Actieplan Energie-efficiëntie VMM
SH0-1SKA2QA-WT	-1	-1	Compensatie naar Het Facilitair Bedrijf: "printing as a service"
QBX-3QCG2OA-WT	1.000	1.000	Slibruimingen VMM – éénmalige herschikking

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting

Inhoudelijke toelichting

De werkingsuitgaven met betrekking tot het ISE Lucht hebben betrekking op het inventariseren, rapporteren en modelleren van de emissies in lucht, het adviseren over milieuvergunningsaanvragen lucht, het meten, modelleren en rapporteren van de luchtkwaliteit, het voorspellen en opvolgen van smogperiodes en beleidsvoorbereidend onderzoek rond luchtbeleid. De investeringsuitgaven met betrekking tot het ISE Lucht hebben betrekking op duurzame aankopen voor het operationeel houden van de meetnetten lucht.

De specifieke werkingsuitgaven met betrekking tot het ISE Water hebben betrekking op monitoring waterkwaliteit, project- en programmamanagement, advisering afvalwater en grondwater, planning integraal waterbeleid en gebiedsgerichte werking water, inningskosten milieuheffing, beheer van onbevaarbare waterlopen, en tegemoetkomingen aan polders en wateringen in het kader van de regularisatie van de DAC-statuten. Daarnaast zijn er ook de algemene uitgaven zoals vorming, reiskosten, kantoorkosten, ICT-kosten, wagenkosten, communicatie met de doelgroepen, energiekosten en geschillen.

De investeringsuitgaven met betrekking tot het ISE Water omvatten de subsidies aan polders en wateringen voor de verbetering van de onbevaarbare waterlopen en de investeringsuitgaven in het kader van het operationeel waterbeheer. En daarnaast ook de

investeringsuitgaven voor de aankoop van rollend en varend materieel, uitrusting voor de meetnetten water en het labo en de investeringen in hard- en software.
Het budget wordt verminderd met 1 keuro in het kader van compensatie naar Het Facilitair Bedrijf: "printing as a service".
Het budget wordt vermeerderd met 26 keuro in het kader van iAsset (terugdraai eenmalige compensatie bij BO 2026).
Het budget wordt verminderd met 40 keuro in het kader van de uitvoering van het Actieplan Energie-efficiëntie.
De kredieten hebben betrekking op de inhoudelijke structuurelementen (ISE) Water (92%) en Lucht (8%).
De loonkosten VAK/VEK met betrekking tot de ISE's Water en Lucht bedragen respectievelijk 72.892 keuro en 7.243 keuro.
De andere werkingsuitgaven bedragen 48.819 keuro VAK/VEK. Hiervan wordt 3.398 keuro VAK/VEK toegewezen aan het ISE Lucht en 45.421 keuro VAK/VEK aan het ISE Water.
In het kader van de BO2027 wordt beslist om een extra budget van 2 miljoen euro VAK en VEK binnen het ISE Water te voorzien voor slibruimingen. Dit budget wordt gecompenseerd vanuit artikels QDX-3QCG2FA-WT (330 keuro), QBX-3QCG2OC-WT (595 keuro), QBX-3QCG2OA-WT (1.000 keuro) en QB0-1QCG2NB-WT (75 keuro).

QB0-1QCG2EA-WT - NAAR GEZONDE BODEMS, BODEMVERONTREINIGING AANPAKKEN EN OPTIMAAL BENUTTEN VAN DE ONDERGROND

Korte inhoud

Vanuit dit artikel financiert het departement Omgeving uitgaven die betrekking hebben op de strategische doelstellingen omtrent het verhogen van de milieukwaliteit van de leefomgeving voor het thema bodem en ondergrond. Concreet wendt het departement Omgeving dit budget aan ter subsidiëring van erosiebestrijdingsmaatregelen (1.676 keuro) en voor haar specifieke beleids- en werkingsuitgaven inzake bodembescherming en valorisatie van de ondergrond (1.640 keuro).

Kredietevolutie

	VAK	**VEK**
Basis BA 2026	**2.750**	**2.655**
Index	0	0
Compensaties	247	78
Andere bijstellingen	319	319
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**3.316**	**3.052**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting
QB0-1QCG2OA-WT	194	0	compensatie voor de uitvoering van de Soil Monitoring Law voor Vlaanderen (Europese verplichting)
QBX-3QCG2OC-WT	53	78	compensatie voor de uitvoering van de Soil Monitoring Law voor

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting
			Vlaanderen (Europese verplichting)

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting
319	319	Budget voor eenmalige uitbetaling saldo i.h.k.v. opheffing Grindfonds.

Inhoudelijke toelichting

Vanuit dit artikel financiert het departement Omgeving uitgaven die betrekking hebben op de strategische doelstellingen omtrent het verhogen van de milieukwaliteit van de leefomgeving voor het thema bodem en ondergrond. Concreet wendt het departement Omgeving dit budget aan ter subsidiëring van erosiebestrijdingsmaatregelen (1676 keuro) en voor haar specifieke beleids- en werkingsuitgaven inzake bodembescherming en valorisatie van de ondergrond (1344 keuro). Het betreft o.a. uitgaven die voortvloeien uit de EU Critical Raw Materials Act en de Soil Monitoring Law (Europese verplichting). Voor beleidsvoorbereidend onderzoek, monitoring en evaluatie m.b.t. bodem en (ondiepe en diepe) ondergrond wordt recurrent 296 keuro VAK voorzien.
Er wordt 247 keuro VAK vrijgemaakt via compensaties binnen de budgetten van het departement voor uitgaven in kader van de Soil Monitoring Law. Concreet gaat het om 53 keuro VAK vanuit QBX-3QCG2OC-WT en 194 keuro VAK vanuit QB0-1QCG2OA-WT.
Er wordt 319 keuro VAK en VEK voorzien voor eenmalige uitbetaling van het saldo van het Grindfonds, en dit in het kader van de voorziene opheffing van het Grindfonds.

QB0-1QCG2FR-IS - EIGEN VERMOGEN INSTITUUT VOOR NATUUR- EN BOSONDERZOEK (EV INBO)

Korte inhoud

Via dit artikel kunnen (voornamelijk via provisieverdelingen) bijkomende budgetten toegekend worden aan het Eigen Vermogen INBO.

Kredietevolutie

	VAK	**VEK**
Basis BA 2026	**0**	**0**
Index	0	0
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	0	0
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**0**	**0**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting

Inhoudelijke toelichting
Pro memorie.

QB0-1QCG2JV-IS - OPENBARE VLAAMSE AFVALSTOFFENMAATSCHAPPIJ (OVAM)

Korte inhoud
Via dit artikel ontvangt de OVAM een werkingsdotatie en een investeringsdotatie van het Departement Omgeving ter financiering van haar algemene taken, en haar specifieke taken op het vlak van het afval-, bodem- en materialenbeleid.

Kredietevolutie

	VAK	**VEK**
Basis BA 2026	**28.329**	**28.329**
Index	821	821
Compensaties	-2	-2
Andere bijstellingen	0	0
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**29.148**	**29.148**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting
SH0-1SKA2QA-WT	-2	-2	overdracht HFB printing as a service

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting

Inhoudelijke toelichting
Het betreft hier de werkingsdotatie voor de OVAM bestemd voor de financiering van de personeelskosten, de werkingskosten en de investering in hardware en software. Het loongedeelte van de werkingsdotatie is vastgelegd op 86%.

De OVAM-werkingsdotatie QB0-1QCG2JV-IS valt buiten de indexprovisie. Door het systeem van de indexering op 86% van de werkingsdotatie moet OVAM bij elke indexverhoging een deel zelf financieren uit de eigen middelen, idem voor het niet toegekende deel van de endogene groei en voor het saldo bij de vereveningseffecten ingevolge het recent aangepaste personeelsstatuut.
Binnen de werkingsdotatie is er voor investeringen een totaal krediet voorzien van 235 keuro voor hardware en uitrusting. De investeringen in software worden gefinancierd vanuit de eigen middelen.
OVAM wenst haar dienstverlening en werking verder te automatiseren in het licht van Vlaanderen radicaal digitaal. Er worden diverse investeringen gemaakt om interne

processen en processen met externen te digitaliseren. Verder wordt in 2027 blijvend ingezet op de privacy en informatieveiligheid in functie van GDPR en NIS2 richtlijnen.

QB0-1QCG2NA-WT - BEPERKEN VAN (MILIEU)OVERLAST

Korte inhoud

Vanuit dit artikel financiert het Departement Omgeving uitgaven die betrekking hebben op de strategische doelstellingen omtrent het aanpakken van bronnen van hinder. Meer concreet omvat dit artikel de uitgaven voor het Vlaams humaan biomonitoringsprogramma, beleidsvoorbereidend onderzoek, monitoring en evaluatie rond omgeving en gezondheid - inclusief het samenwerkingsakkoord milieu en gezondheid (NEHAP), uitgaven ter normering van zendantennes, de subsidiëring van sonometers en een aantal andere specifieke uitgaven met betrekking tot hinder.

De uitgaven op dit artikel zijn gelinkt aan de ontvangsten op artikel QB0-9QCGANA-OW.

Kredietevolutie

	VAK	**VEK**
Basis BA 2026	**1.677**	**1.622**
Index	17	17
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	0	0
Nieuw beleid	-331	-331
Totaal BO 2027	**1.363**	**1.308**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting
-98	-98	Eenmalig BO 2026: Verhoogde uitgaven in functie van de gerealiseerde verhoogde ontvangsten op gelinkt artikel QB0-9QCGANA-OW in 2024 (+98 keuro)
98	98	De inschatting is dat de ontvangsten op hetzelfde niveau blijven dan in 2026. De eenmalig verhoogde uitgaven in functie van de gerealiseerde verhoogde ontvangsten op gelinkt artikel QB0-9QCGANA-OW in 2024 (+98 keuro) worden ook in 2027 behouden
-321	-321	Steunpunten rationaliseren - Steunpunt Milieu en Gezondheid (nu Omgeving en Gezondheid)
-10	-10	Kritisch kijken naar subsidies: Apparatuur geluidsmetingen

Inhoudelijke toelichting

Vanuit dit artikel financiert het Departement Omgeving uitgaven die betrekking hebben op de strategische doelstellingen omtrent het aanpakken van bronnen van hinder. Meer

concreet omvat dit artikel de uitgaven ter normering van zendantennes en voor het uitvoeren van monitoring met sensoren en simulaties wat betreft hoogspanning (754 keuro), uitgaven voor het Vlaams humaan biomonitoringsprogramma, beleidsvoorbereidend onderzoek, monitoring en evaluatie rond omgeving en gezondheid - inclusief het samenwerkingsakkoord milieu en gezondheid (NEHAP) (820 keuro) en een aantal andere specifieke uitgaven met betrekking tot hinder (93 keuro).
Via BO2027 wordt er beslist om in het kader van de afgesproken besparingen binnen de Vlaamse Regering (-210 miljoen euro op subsidies) de financiering van het Steunpunt Milieu en Gezondheid met 321 keuro te verminderen. Eveneens wordt de subsidie voor de aankoop van sonometers stopgezet (-10 keuro).

QB0-1QCG2NB-WT - DE REALISATIE VAN DE BOUWSHIFT EN EEN VEERKRACHTIGE EN GEDIFFERENTIEERDE OPEN RUIMTE

Korte inhoud
Dit artikel omvat de kredieten nodig om de gebiedswerking en projectwerking tot uitvoering te kunnen brengen. Deze bevat onderstaande deelrubrieken:
- uitgaven verbonden aan diverse goedkeuringsprocedures voor ruimtelijke uitvoeringsplannen;
- uitgaven voor MER-studies, veiligheidsrapporten en masterplannen i.f.v. gewestelijke ruimtelijke uitvoeringsplannen en voor opdrachten i.f.v. gebiedswerking, gebiedsprogramma's, ontwerpend onderzoek, complexe projecten, strategisch milieuonderzoek, instrumentenafweging en -afstemming in kader van concrete processen, vervoerregio's en de relatie externe veiligheid en ruimtelijke ontwikkelingen. Vanuit de kenniscentra wordt er ingezet op de ontwikkeling en het testen van selectiemethodieken, codes van goede praktijk onderzoek van hinder en milderende maatregelen en leidraden en dit voor de aspecten milieuhygiëne, milieueffectenrapportage, veiligheidsrapportage, erkenningen en bodem. De beleidsuitvoering omvat ook nieuwe concepten in functie van klimaatadaptatie en ecosysteemdiensten die gebiedsgerichte experimenten en financiële engagementen vragen.
- ondersteuning van de strategische projecten; hierbij verstaan we de subsidiering van de strategische projecten in het kader van projectcoördinatie en in het kader van verwervingen;
- uitgaven in het kader van de landinrichting en de ruilverkaveling, voornamelijk ter ondersteuning van de uitvoering van landinrichtingsplannen.

Kredietevolutie

	VAK	**VEK**
Basis BA 2026	**4.621**	**5.478**
Index	0	0
Compensaties	790	751
Andere bijstellingen	0	0
Nieuw beleid	-575	-575
Totaal BO 2027	**4.836**	**5.654**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting
QB0-1QCG2NJ-WT	35	35	Recurrente compensatie van 35K VAK en VEK voor de beheerskosten van de gronden die nog in eigendom zijn.
QB0-1QCG2ND-WT	47	47	Recurrente compensatie van 47 keuro VAK en VEK naar begrotingsartikel QB0-1QCG2NB-WT (ba 1QC167). Doel is dit artikel uitdovend te maken, en zo de begroting dichter te doen aansluiten bij de reorganisatie.
QBX-3QCG2NJ-WT	789	750	Recurrente compensatie van 789K VAK en 750K VEK voor de ondersteuning van publieke en private personen voor de uitvoering van landinrichtingsplannen. Dit biedt een oplossing voor de praktische moeilijkheden omdat er nu 2 entiteiten actief waren op artikel QBX-3QCG2NJ-WT.
QB0-1QCG2OA-WT	-106	-106	Omgevingsloket OS
QB0-1QCG2DW-IS	-75	-75	Slibruimingen VMM – éénmalige herschikking
QB0-1QCG2ND-WT	100	100	Recurrente compensatie van 100K eur VAK en VEK voor de samenwerking en kennisuitwisseling met partners ter ondersteuning van het omgevingsbeleid

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting
-575	-575	Kritisch kijken naar subsidies + hervormen - Strategische projecten

Inhoudelijke toelichting

In het kader van de recente reorganisatie van het departement Omgeving worden een aantal beleidsmatige budgetten onder het beheer van de afdeling IP hier gecentraliseerd. De budgetten voor beheerskosten van gronden en de budgetten voor de ondersteuning van publieke en private personen voor de uitvoering van landinrichtingsplannen worden in dit kader naar dit artikel overgeheveld vanuit respectievelijk artikel QB0-1QCG2NJ-WT (35 keuro VAK en VEK) en artikel QBX-3QCG2NJ-WT (789 keuro VAK en 750 keuro VEK).
Dit is ook het geval voor de nog beschikbare beleidsbudgetten op artikel QB0-1QCG2ND-WT (147 keuro), die worden toegevoegd aan het budget voorzien voor uitvoeringsondersteunende onderzoeken.

Via BO2027 wordt er beslist om het budget voor de ondersteuning van de strategische projecten met 575 keuro te verminderen tot 1,2 miljoen euro in het kader van de afgesproken besparingen binnen de Vlaamse Regering (-210 miljoen euro op subsidies).
In het kader van de BO2027 wordt beslist om vanuit het budget voor uitvoeringsondersteunende onderzoeken (zie supra) een budget van 75 keuro VAK en VEK te herverdelen naar de VMM-werkingstoelage (artikel QB0-1QCG2DW-IS) voor slibruimingen en 106 keuro vrij te maken voor investeringen in het project OIS op artikel QB0-1QCG2OA-WT.

QB0-1QCG2ND-WT - EEN BOVENLOKAAL OMGEVINGSBELEID VERBONDEN MET DE SAMENLEVING

Korte inhoud
Op dit artikel stond bij BA2026 enkel nog een beperkt beleidsbudget, voornamelijk voor lerende netwerken.

Kredietevolutie

	VAK	**VEK**
Basis BA 2026	**147**	**1.096**
Index	0	0
Compensaties	-147	-147
Andere bijstellingen	0	0
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**0**	**949**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting
QB0-1QCG2NB-WT	-47	-47	Recurrente compensatie van 47 keuro VAK en VEK naar begrotingsartikel QB0-1QCG2NB-WT (ba 1QC167). Doel is dit artikel uitdovend te maken, en zo de begroting dichter te doen aansluiten bij de reorganisatie.
QB0-1QCG2NB-WT	-100	-100	Recurrente compensatie van 100K euro VAK en VEK naar begrotingsartikel QB0-1QCG2NB-WT voor de samenwerking en kennisuitwisseling met partners ter ondersteuning van het omgevingsbeleid. Doel is dit artikel uitdovend te maken, en zo de begroting dichter te doen aansluiten bij de reorganisatie.

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting

Inhoudelijke toelichting
Dit artikel wordt beleidsmatig uitgedoofd via BO2027. Alle beleidsbudgetten worden in het kader van de recente reorganisatie bij het departement Omgeving overgeheveld naar artikel QB0-1QCG2NB-WT (147 keuro).

QB0-1QCG2NJ-PA - ZORGEN VOOR EEN VEERKRACHTIGE EN GEDIFFERENTIEERDE OPEN RUIMTE

Korte inhoud
Via dit ESR-neutrale begrotingsartikel kunnen aanvullende terugvorderbare voorschotten aan de VLM verleend worden om de VLM in staat te stellen haar recht van voorkoop in de ruilverkavelingsprojecten effectief uit te oefenen.

Kredietevolutie

	VAK	**VEK**
Basis BA 2026	**0**	**0**
Index	0	0
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	0	0
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**0**	**0**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting

Inhoudelijke toelichting
Pro memorie.

QB0-1QCG2NJ-WT - ZORGEN VOOR EEN VEERKRACHTIGE EN GEDIFFERENTIEERDE OPEN RUIMTE

Korte inhoud
Vanuit dit artikel worden de rechtstreekse uitgaven van het Departement Omgeving gefinancierd voor het beheer van de grondeigendommen die via ruilverkavelingen werden verworven.

Kredietevolutie

	VAK	VEK
Basis BA 2026	**43**	**43**
Index	0	0
Compensaties	-43	-43
Andere bijstellingen	0	0
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**0**	**0**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting
QB0-1QCG2OA-WT	-8	-8	Recurrente compensatie naar QB0-1QCG2OA-WT ter financiering van de (niet volledig gedekte) indexatiekost van de overeenkomst met Sciensano.
QB0-1QCG2NB-WT	-35	-35	Recurrente overheveling van de kredieten voor het beheer van gronden naar artikel QB0-1QCG2NB-WT, waar ook andere uitgaven van het dOMG mbt. ruilverkaveling en landinrichting te vinden zijn.

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting

Inhoudelijke toelichting

In het kader van de reorganisatie van het departement Omgeving wordt dit budget overgeheveld naar artikel QB0-1QCG2NB-WT (-43 keuro VAK/VEK).

QB0-1QCG2NX-IS - DAB BRV-FONDS

Korte inhoud

Dit artikel betreft de jaarlijkse toelage vanuit de uitgavenbegroting aan de DAB BRV-fonds en dit ter financiering van de omvangrijke planschadevergoedingen die naar aanleiding van de goedkeuring van WORG's vanaf 2026 uitbetaald dienen te worden.

Kredietevolutie

	VAK	VEK
Basis BA 2026	**13.500**	**13.500**
Index	0	0
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	0	0
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**13.500**	**13.500**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting

Inhoudelijke toelichting

Geen budgettaire of beleidsmatige wijzigingen ten opzichte van de BA2026.

QB0-1QCG2NY-IS - VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)

Korte inhoud

Via dit artikel ontvangt de VLM een werkingstoelage en een investeringstoelage van het Departement Omgeving ter financiering van haar algemene taken, en haar specifieke taken op het vlak van ruilverkaveling, landinrichting, het decreet natuurbehoud, het Mestdecreet, geïntegreerd plattelandsbeleid, grondbeleid van het eigen beleidsdomein en het decreet Vlaamse Grondenbank. Daarnaast worden er ook toelages toegekend vanuit dit artikel voor de voorbereiding en technische uitgaven bij ruilverkaveling en onedrsteuning bij de uitvoering van ruilverkavelings- en landinrichtingsprojecten.

Kredietevolutie

	VAK	**VEK**
Basis BA 2026	**69.646**	**69.136**
Index	1.182	1.182
Compensaties	4.570	7.372
Andere bijstellingen	425	0
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**75.823**	**77.690**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting
MB0-1MAH2ZZ-LO	127	127	Eenmalig BA 2026: -127 keuro VAK en VEK éénmalige compensatie naar MOW, MB0-1MAH2ZZ-LO. Dit in het kader van een ter beschikkingstelling.
QDX-3QCG2DA-WT	0	970	Compensatie na analyse van de betrokken VEK-kalenders
QBX-3QCG2NY-IS	4.443	4.899	Recurrente compensatie vanuit QBX-3QCG2NY-IS van 4.443 keuro VAK en 4.899 keuro VEK om de lopende ruilverkavelingsprojecten en de projectwerking te kunnen uitvoeren

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting
QB0-1QCG2OA-WT	0	1.376	Bijstelling VEK kalender ifv analyse vereffeningskalender

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting
-2.000	0	Eenmalig BO 2026: Recuperatie van 2 mio VAK van het totaal van 6.851 keuro
2.425	0	Recuperatie van 2.425 keuro VAK van het totaal van 6.851 keuro verbintenissenruimte dat in 2020-2022 verloren is gegaan door de (tijdelijke) aanpassing door dFB van de aanrekeningsmethode voor LI-projecten.

Inhoudelijke toelichting

De werkingstoelage voor VLM bedraagt 65.799 keuro. Er wordt een eenmalige compensatie bij BA 2026 teruggedraaid vanuit MOW-artikel MB0-1MAH2ZZ-LO (+127 keuro VAK en VEK). De investeringstoelage voor VLM bedraagt 1.426 keuro.
Verder wordt op dit artikel nog 567 keuro VAK voorzien voor het opstellen van ruilverkavelingsplannen, milieueffectrapporten, monitoring ecologische en landbouweconomische waarden in ruilverkavelingsprojecten. na analyse van de vereffeningskalender.
Voor de uitvoering van landinrichtingsplannen wordt 2.406 keuro voorzien. Dit is 425 keuro VAK meer dan bij BA2026
Nieuw in 2027 op dit artikel is dat in het kader van de reorganisatie van het departement Omgeving het budget van MINA-artikel QBX-3QCG2NY-IS (4.443 keuro VAK en 4.899 keuro VEK, bestemd om de lopende ruilverkavelingsprojecten en de projectwerking te kunnen uitvoeren) recurrent naar dit artikel gecompenseerd wordt. Zo worden de ruilverkavelings- en landinrichtingsbudgetten richting VLM gecentraliseerd op 1 artikel. Het VEK wordt verder verhoogd met 970 keuro VEK vanuit QDX-3QCG2DA-WT en 1.376k vanuit QB0-1QCG2OA-WT na analyse van de vereffeningskalender.

QB0-1QCG2OA-LO - NAAR EEN HAALBAAR OMGEVINGSBELEID, PUBLIEKE MIDDELEN EFFECTIEF INZETTEN

Korte inhoud

Op dit artikel worden loonkosten begroot van personeelsleden werkzaam op beleid binnen het Departement Omgeving.

Kredietevolutie

	VAK	VEK
Basis BA 2026	**2.049**	**2.049**
Index	41	41
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	0	0
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**2.090**	**2.090**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting

Inhoudelijke toelichting

Geen wijzigingen in beleid of budget ten opzichte van BA2026.

QB0-1QCG2OA-WT - NAAR EEN HAALBAAR OMGEVINGSBELEID, PUBLIEKE MIDDELEN EFFECTIEF INZETTEN

Korte inhoud

Vanuit dit begrotingsartikel financiert het Departement Omgeving een groot aantal diverse beleidsondersteunende en -uitvoerende uitgaven, die passen in de uitvoering van de strategische doelstellingen omtrent het werken met eenvoudige en doeltreffende instrumenten binnen het omgevingsbeleid. Belangrijkste uitgavenposten zijn hierbij de reguliere uitgaven voor IT, het omgevingsvergunningenloket en het Omgevingsinformatiesysteem (samen 5 miljoen euro) en de uitgaven in het kader van de handhaving (2 miljoen euro).

Kredietevolutie

	VAK	**VEK**
Basis BA 2026	**10.441**	**12.034**
Index	6	6
Compensaties	1.464	282
Andere bijstellingen	1.870	2.034
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**13.781**	**14.356**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting
QB0-1QCG2OU-IS	-50	-50	Compensatie naar toelage VITO voor de referentietaak 'Risico- en kosten-gebaseerde optimalisering van emissie-gerelateerde inspecties'. Het budget wordt terug op het niveau van 2024 gebracht, omdat de vermindering aanleiding gaf tot tragere
QBX-3QCG2EV-IS	-100	-100	Terugkeren eenmalige compensatie in kader van Databank Ondergrond Vlaanderen.

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting
QBX-3QCG2EV-IS	-200	-200	Terugkeren eenmalige compensatie vanuit QBX-3QCG2EV-IS (250k in totaal waarvan 200k eenmalig)
QB0-1QCG2OG-WT	819	819	Compensatie Omgevingsloket OS
QB0-1QCG2NJ-WT	8	8	Recurrente compensatie van 8K VAK en VEK vanuit QB0-1QCG2NJ-WT ter financiering van de indexatie van de overeenkomst met Sciensano (1QC100).
QB0-1QCG2EA-WT	-194	0	Vrijmaken van budgetten voor prioritering ikv Europese verplichting Soil Monitoring Law
QB0-1QCG2NY-IS	0	-1.376	Bijstelling VEK kalender ifv analyse vereffeningskalender
QB0-1QCG2NB-WT	106	106	Omgevingsloket OS
QBX-3QCG2NR-IS	1.075	1.075	Compensatie Omgevingsloket OS

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting
-130	34	Aanpassing aan EU-ontvangsten
2.000	2.000	Omgevingsloket OS – middelen uit Vernieuwingsfonds(QBZ-3QCG2NL-WT)

Inhoudelijke toelichting

Vanuit dit begrotingsartikel financiert het Departement Omgeving een groot aantal diverse beleidsondersteunende en -uitvoerende uitgaven.

- Voor IT-gerelateerde uitgaven wordt 5,5 miljoen euro voorzien. Het gaat om het project 'Digitale bouwaanvraag en omgevinsgvergunning' (2,3 miljoen euro), investeringskosten voor het omgevings-informatiesysteem (OIS 1,2 miljoen euro), werkingskosten voor het omgevings-informatiesysteem (OIS 0,8 miljoen euro), uitgaven in verband met de digitalisering van de databank ondergrond Vlaanderen (DOV 0,7 miljoen euro), en algemene uitgaven voor informatica (0,5 miljoen euro).
- Voor uitgaven in verband met handhaving wordt 2,7 miljoen euro voorzien. Het gaat hier voornamelijk om labocontracten (afval, lucht en water - 2,3 miljoen euro), metingen (asbest, ammoniak, methaan... 0,2 miljoen euro) en digitalisering van het handhavingsbeleid (0,2 miljoen euro).
- 0,9 miljoen euro wordt voorzien voor specifieke werkingskosten van het Departement Omgeving. Het gaat onder meer om aankoop van specifieke werkmaterialen, lidmaatschappen en de beleidskosten van de Vlaamse Herstelraad.
- Verder wordt er nog 0,3 miljoen euro voorzien voor de overeenkomst met Sciensano, 0,3 miljoen euro voor communicatie en 0,1 miljoen euro voor de werking met co-financiering van EU-projecten.

Volgende wijzigingen werden doorgevoerd ten opzichte van BA2026:

- Een recurrente compensatie van 8 keuro VAK en VEK vanuit QB0-1QCG2NJ-WT ter financiering van de indexatie van de overeenkomst met Sciensano;
- Het vrijmaken van 194 keuro budget als interne prioritering voor de implementatie van de Europese opgelegde Soil Monitoring Law;
- Terugdraaien van een eenmalige bijdrage van OVAM bij de BA 2026 voor de Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV).
- 50 keuro compensatie naar toelage VITO op artikel QB0-1QCG2OU-IS voor de referentietaak 'Risico- en kosten-gebaseerde optimalisering van emissie-gerelateerde inspecties'. Het budget bij VITO wordt terug op het niveau van 2024 gebracht, omdat de vermindering aanleiding gaf tot tragere uitvoering van een aantal taken.
- Vermindering met 130 keuro VAK en 34 keuro VEK op de uitgaven in het kader van EU-gecofinancierde projecten.
- 1.376k VEK bijstelling na analyse van de vereffeningskalender op artikelniveau.

In het kader van de BO2027 wordt beslist om een extra eenmalig budget van 4 miljoen euro VAK en VEK vrij te maken voor investeringen in het project OIS. Deze middelen worden herverdeeld vanuit artikels QBX-3QCG2NR-IS (1.075 keuro), QB0-1QCG2OG-IS (819 keuro), QB0-1QCG2NB-WT (106 keuro) en via desaffectatie van 2 miljoen saldo van het Vernieuwingsfonds via artikel QBZ-3QCG2ZZ-IS.

QB0-1QCG2OB-WT - EEN DOELGERICHTE DEELNAME AAN HET INTERNATIONAAL EN EUROPEES BELEID

Korte inhoud

Vlaanderen participeert doelgericht aan het internationale en Europese beleid en draagt stipt en correct bij tot de afspraken inzake omgevings- en duurzame ontwikkelingsdoelstellingen die gemaakt werden en worden op internationale, Europese, Belgische of bilaterale fora. Vanuit dit artikel financiert het Departement Omgeving de Vlaamse bijdragen aan internationale milieu- en natuurverdragen en samenwerkingsakkoorden, internationale klimaatfinancieringsverplichtingen en ook specifieke werkingskosten in het kader van het internationale omgevingsbeleid.

Kredietevolutie

	VAK	**VEK**
Basis BA 2026	**825**	**808**
Index	0	0
Compensaties	0	17
Andere bijstellingen	0	0
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**825**	**825**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting
QBX-3QCG2OB-WT	0	17	Deze VEK-verhoging is nodig om de vereffeningskalender in overeenstemming te brengen

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting
			met de geplande uitvoering in 2027.

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting

Inhoudelijke toelichting

Geen wijzigingen in beleid of budget ten opzichte van de BA2026, met uitzondering van een kleine aanpassing in VEK na analyse van de vereffeningskalender.

QB0-1QCG2OC-WT - BETROKKENHEID BIJ DE GEDEELDE VERANTWOORDELIJKHEID VAN HET OMGEVINGSBELEID

Korte inhoud

In het kader van de uitvoering van de Vlaamse Interprofessionele Akkoorden (VIA 3 – VIA 6) is er een budget voorzien op dit artikel. Voor de sector Leefmilieu bestaat dit uit maatregelen voor de verhoging van de koopkracht (bijdrage aan de eindejaarspremie en aan een lineaire loonsverhoging van 1,1% voor alle arbeidsovereenkomsten in organisaties die een werkingssubsidie ontvangen). Hiernaast worden vanuit de VIA ook middelen voorzien voor uitbreidingstewerkstellingen. Aanvullend wordt vanuit dit artikel eveneens de loonkost voor werknemers van milieu- en natuurverenigingen met een gewezen DAC-statuut gefinancierd.

Kredietevolutie

	VAK	**VEK**
Basis BA 2026	**7.776**	**7.776**
Index	156	156
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	0	0
Nieuw beleid	-1.111	-1.111
Totaal BO 2027	**6.821**	**6.821**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting
-1.111	-1.111	Kritisch kijken naar subsidies + hervormen - KMDA-VIA

Inhoudelijke toelichting

Er zijn geen wijzigingen in budget of beleid ten opzichte van BA2026, behalve de inhet kader van de afgesproken besparingen binnen de Vlaamse Regering (-210 miljoen euro op

subsidies). Het subsidiebudget VIA wordt hervormd zodat men maximum het subsidiebedrag krijgt dat toegang geeft tot de VIA-subsidies. Dit zal leiden tot een daling van 1.111 keuro.
.

QB0-1QCG2OG-WT - EEN ONDERBOUWDE EN GEDRAGEN AANPAK VAN DE OMGEVINGSUITDAGINGEN

Korte inhoud
Dit nieuwe artikel is de opvolger binnen ISE O (thema-overschrijdend instrumentarium) van het vroegere artikel QB0-1QCG2NC-WT binnen ISO N (Omgevingsbeleid voor Ruimte en Milieu). Het artikel wordt verhangen van ISE aangezien de uitgaven ondertussen beter passen binnen ISE O.
Op dit artikel worden budgetten voorzien voor de opbouw van beleidsrelevante wetenschappelijke kennis en accurate data en informatie. Dit is nodig om een onderbouwd, effectief en efficiënt omgevingsbeleid in al zijn aspecten te kunnen voeren (inhoud, instrumentarium, handhaving, praktijken, gebieden…).
Voor beleidsvoorbereidend onderzoek, monitoring en evaluatie en strategisch wetenschappelijk onderzoek m.b.t. ruimtelijke ontwikkeling wordt respectievelijk 499 en 327 keuro VAK voorzien.Het betreft onderzoek m.b.t. de onderzoeksthema's omgevingsinstrumentarium, omgeving & gezondheid, omgeving & klimaat, fysieke omgeving en omgevingsconcepten. De precieze onderwerpen met hun geraamde kostprijs zullen worden vastgesteld in het onderzoeksprogramma 2026 van het departement Omgeving.
Er wordt 32 keuro VAK voorzien voor de bijdrage aan het Europese territoriale onderzoeksprogramma dat beleidsontwikkeling ondersteunt ter bevordering van territoriale cohesie en een gelijke ontwikkeling van het Europees grondgebied (ESPON).
Er wordt 129 keuro VAK voorzien voor LABO RUIMTE, een open samenwerkingsverband tussen het Departement en het Team Vlaams Bouwmeester. Het is een van de langlopende partnerschappen die het Departement op onderzoeksvlak aangegaan is. Afhankelijk van de specificiteit van de onderzoeksprojecten wordt de samenwerking strategisch uitgebreid met geëngageerde administraties, experts, relevante organisaties en actoren uit het veld.

Kredietevolutie

	VAK	**VEK**
Basis BA 2026	**987**	**1.379**
Index	0	0
Compensaties	-819	-819
Andere bijstellingen	0	-212
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**168**	**348**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting
QB0-1QCG2OA-WT	-819	-819	Compensatie Omgevingsloket OS

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting
0	-212	Bijstelling VEK obv betaalkalender

Inhoudelijke toelichting
In het kader van de BO2027 wordt beslist om een budget van 819 keuro VAK en VEK vanuit de onderzoeksagenda te herverdelen naar artikel QB0-1QCG2OA-WT voor de financiering van investeringen in Omgevingsloket OS.
Er volgt een bijstelling met 212 keuro VEK na analyse van de vereffeningskalender.

QB0-1QCG2OS-IS - AGENTSCHAP PLANTENTUIN MEISE

Korte inhoud
Via dit artikel ontvangt het Agentschap Plantentuin Meise een toelage van het departement Omgeving ter financiering van de engagementen inzake internationale klimaatfinanciering.

Kredietevolutie

	VAK	**VEK**
Basis BA 2026	**0**	**0**
Index	0	0
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	0	0
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**0**	**0**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting

Inhoudelijke toelichting
Pro memorie.

QB0-1QCG2OT-IS - EIGEN VERMOGEN INSTITUUT VOOR LANDBOUW EN VISSERIJONDERZOEK (EV ILVO)

Korte inhoud
Het Instituut voor Landbouw en Visserijonderzoek (ILVO) voert referentietaken uit ten behoeve van het Beleidsdomein Omgeving. Via dit artikel wordt een toelage toegekend ter financiering van een aantal referentietaken op het vlak van leefmilieu. Het betreft meer specifiek:

- Technisch-wetenschappelijke ondersteuning inzake luchtemissies bij landbouwactiviteiten; betreft ondersteuning van het Wetenschappelijk Comité

Luchtemissies Veeteelt (WeComV) en technisch-wetenschappelijke ondersteuning bij de opmaak van wetgeving in verband met emissiearme stalsystemen en emissiereducerende technieken en maatregelen;
- Technisch-wetenschappelijke ondersteuning inzake duurzame productietechnieken voor de landbouw;
- Gericht wetenschappelijk onderzoek inzake luchtemissies bij landbouwactiviteiten en duurzame productietechnieken voor de landbouw.

Binnen de referentietaken 2 en 3 levert ILVO informatie aan en wordt gericht wetenschappelijk onderzoek uitgevoerd ter ondersteuning van beleidsvoorbereiding en –vorming. De referentietaken hebben tot doel om technisch-wetenschappelijke kennis maximaal te valoriseren ten behoeve van het beleidsdomein Omgeving, specifieke kennishiaten bij het beleidsdomein Omgeving in te vullen en alle relevante onderzoeksresultaten en kennis in binnen- en buitenland te rapporteren naar het beleidsdomein Omgeving. De uitvoering en de verderzetting van het huidige beleid op het vlak van stikstof en PAS-taken worden ondersteund.

Kredietevolutie

	VAK	VEK
Basis BA 2026	**730**	**730**
Index	20	20
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	0	0
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**750**	**750**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting

Inhoudelijke toelichting

Geen wijzigingen in budget of beleid ten opzichte van BA2026.

QB0-1QCG2OU-IS - VLAAMSE INSTELLING VOOR TECHNOLOGISCH ONDERZOEK (VITO)

Korte inhoud

Via dit artikel ontvangt het VITO een aanvullende toelage van het departement Omgeving ter financiering van een aantal referentietaken op het vlak van omgevingsbeleid.

Kredietevolutie

	VAK	VEK
Basis BA 2026	**4.581**	**4.581**
Index	150	150
Compensaties	-436	-436

	VAK	VEK
Andere bijstellingen	0	0
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**4.295**	**4.295**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting
QE0-1QEB2KB-WT	400	400	Eenmalig BO2027 - eenmalig verderzetten van compensatie 2026 voor VITO-referentietaak MKM (gebouwenstock/taxshift)
QE0-1QEB2KB-WT	-400	-400	Eenmalig BO 2026: eenmalig verderzetten compensatie BA 2025 ihkv referentietaak MKM (gebouwenstock/taxshift)
QB0-1QCG2OA-WT	50	50	'Het budget voor de referentietaak 'Risico- en kosten-gebaseerde optimalisering van emissie-gerelateerde inspecties' wordt vermeerderd met 50 keuro VAK/VEK via compensatie op artikel QB0-1QCG2OA-WT . Het budget wordt terug op het niveau van 2024 gebracht, omdat de vermindering aanleiding gaf tot tragere uitvoering van een aantal taken.
QBX-3QCG2EV-IS	-486	-486	Eenmalig BA 2026: Compensatie vanuit OVAM (QBX-3QCG2EV-IS) voor extra referentietaken bij VITO (eenmalig +486 keuro VAK/VEK).

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting

Inhoudelijke toelichting

Geen wijzigingen in beleid ten opzichte van BA2026. Budgettair zijn er volgende aanpassingen:

- Terugdraai met 486 keuro VAK/VEK van een eenmalig budget bij BA 2026. Het budget keert terug naar OVAM-artikel QBX-3QCG2EV-IS.
- Het budget voor de referentietaak 'Risico- en kosten-gebaseerde optimalisering van emissie-gerelateerde inspecties' wordt vermeerderd met 50 keuro VAK/VEK met compensatie op artikel QB0-1QCG2OA-WT van het departement Omgeving. Het budget wordt terug op het niveau van 2024 gebracht, omdat de vermindering aanleiding gaf tot tragere uitvoering van een aantal taken.

QB0-1QCG2OX-IS - DAB FONDS VOOR PREVENTIE EN SANERING INZAKE MILIEU EN NATUUR (DAB MINAFONDS)

Korte inhoud

Via dit artikel ontvangt de DAB Minafonds een aanvullende toelage ter financiering van haar uitgaven. Dankzij deze toelage wordt het totaal aan VEK-uitgaven binnen de DAB Minafonds gedekt door het totaal aan middelen aan ontvangstenzijde.

Kredietevolutie

	VAK	**VEK**
Basis BA 2026	**310.765**	**310.765**
Index	0	0
Compensaties	-9.499	-9.728
Andere bijstellingen	53.069	81.298
Nieuw beleid	16.283	-11.717
Totaal BO 2027	**370.618**	**370.618**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting
QB0-1QCG2EA-WT	-53	-78	Verwerking compensatie op toelage-artikel.
QB0-1QCG2NB-WT	-789	-750	Verwerking compensatie op toelage-artikel.
TC0-1TCA5DY-IS	-2.000	-800	Verwerking compensatie op toelage-artikel.
QB0-1QCG2OU-IS	486	486	Verwerking compensatie op toelage-artikel.
QB0-1QCG2DW-IS	-1.925	-1.925	Verwerking compensatie op toelage-artikel.
QB0-1QCG2NY-IS	0	-970	Verwerking compensatie op toelage-artikel.
QB0-1QCG2NY-IS	-4.443	-4.899	Verwerking compensatie op toelage-artikel.
QB0-1QCG2OA-WT	200	200	Verwerking compensatie op toelage-artikel.
QB0-1QCG2OA-WT	100	100	Verwerking compensatie op toelage-artikel.
QB0-1QCG2OB-WT	0	-17	Verwerking compensatie op toelage-artikel.
QB0-1QCG2OA-WT	-1.075	-1.075	Verwerking compensatie op toelage-artikel.

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting
45	45	Sluitpost minafonds RIO

VAK	VEK	Toelichting
4.000	4.000	Sluitpost minafonds na correctie betaalkalender Blue Deal
940	940	Sluitpost minafonds na verwerking recuperatie ANB
-569	-569	Kritisch kijken naar subsidies + hervormen - Internationale financiering
-200	-200	Kritisch kijken naar subsidies + hervormen - Herbebossingssubsidie
-28.000	0	Correctie sluitpost Minafonds: VAK gelijk aan VEK zetten
75.668	75.897	Sluitpost minafonds
-2.908	-2.908	Kritisch kijken naar subsidies: Punctuele maatregel
-360	-360	Kritisch kijken naar subsidies + hervormen - Oproep houtkanten (plattelandsbeleid)
-625	-625	Kritisch kijken naar subsidies + hervormen - Aankoopsubsidies
-210	-210	Kritisch kijken naar subsidies + hervormen - Subsidie onthaalpoorten
-18.220	-18.220	Billijke vergoeding - Harmoniseren van tarieven bedrijfsafvalwater
300	300	Correctie VEK Rioleringssubsidies
116	116	Sluitpost minafonds Update GZI van 3,1 naar 3,4%
40.000	12.000	Uitbreidingsbeleid regeerakkoord - Blue Deal-investeringen - waterbeheersing
-625	-625	Kritisch kijken naar subsidies + hervormen - Omgevingsverenigingen

Inhoudelijke toelichting
Voor de toelichting van de aanpassingen wordt verwezen naar de lijst van onderstaande budgetbewegingen.

QB0-1QCG4JA-WT - HET VEILIG SLUITEN VAN MATERIAALKRINGLOPEN EN VERMINDEREN VAN MATERIALENGEBRUIK

Korte inhoud

Deze uitgaven worden gefinancierd via de heffing ontvangen via artikel QB0-9QCGTJA-OW (ontvangsten UPV en Zwerfvuilbeleid) van het UPV-Fonds .
De uitvoering van de UPV zwerfvuil heeft tot doel de kosten van zwerfvuilbeleid toe te wijzen aan de producenten. In uitvoering van de Europese Single Use Plastics (SUP) Richtlijn moeten de zwerfvuilkosten - van bepaalde plastic producten - gedragen worden door de producenten.

Kredietevolutie

	VAK	**VEK**
Basis BA 2026	**32.123**	**32.123**
Index	0	0
Compensaties	0	0

	VAK	VEK
Andere bijstellingen	21.434	21.434
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**53.557**	**53.557**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting
-647	-647	update september 2026 - verschuiving naar QB0-1QCG4JU-IS DE VLAAMSE WATERWEG NV (DVW)
-10.371	-10.371	update ontvangsten obv info september 2026
-621	-621	Cf. update september verschuiving naar Minafonds: 121 ANB - 500 OVAM
33.058	33.058	Eenmalig BA 2026: Bijstelling UPV - verschuiven heffingsjaar en invoering voorschotregeling
-51	-51	update september- verschuiving naar QB0-1QCG4JW-IS VLAAMSE MILIEUMAATSCHAPPIJ (VMM)
66	66	Bijstelling UPV: saldo heffingen 2026 en voorschot 2027

Inhoudelijke toelichting

In BA2026 werd voor deze uitgaven enkel het voorschot van de heffing opgenomen. In 2027 wordt het bedrag samengesteld uit het saldo van de heffingen voor kalenderjaar 2026, plus het voorschot voor de heffing voor het kalenderjaar 2027. Hierdoor stijgen de inkomsten voor zwerfvuilbeleid van 35.772 keuro bij BA 2026 naar 60.552 keuro bij BO2027.

Dit bedrag is grotendeels (voor 85%) bestemd voor het lokaal beleidsniveau (gemeenten, steden, Intercommunales en provincies). Daarnaast zijn er ook Vlaamse overheidsinstanties die kosten dragen ten gevolge van zwerfvuil (OVAM, ANB, AWV, DVW, VMM).

Op dit begrotingsartikel is een budget voorzien van 53.557 keuro voor uitgaven zwerfvuil voor de gemeenten (51.573 keuro), provincies (424 keuro) en het Agentschap Wegen en Verkeer (1.560 keuro).

Deze bedragen kunnen lager uitvallen indien niet alle betrokken producenten tijdig aan hun betalingsverplichtingen voldoen. De timing van de uitbetaling is voorzien voor uiterlijk 31 oktober 2027, cf. de timing in het oprichtingsdecreet voor het Begrotingsfonds UPV.

QB0-1QCG4JU-IS - DE VLAAMSE WATERWEG NV (DVW)

Korte inhoud

Dit uitgavenartikel maakt deel uit van het begrotingsfonds "Fonds voor uitgebreide producentenverantwoordelijkheid" en is gelinkt aan uitgavenartikel QB0-1QCG4JA-WT en ontvangstenartikel QB0-9QCGTJA-OW.

De uitvoering van de UPV zwerfvuil heeft tot doel de kosten van zwerfvuilbeleid toe te wijzen aan de producenten. In uitvoering van de Europese Single Use Plastics (SUP) Richtlijn moeten de zwerfvuilkosten - van bepaalde plastic producten - gedragen worden door de producenten.

Kredietevolutie

	VAK	**VEK**
Basis BA 2026	**0**	**0**
Index	0	0
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	647	647
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**647**	**647**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting
647	647	update september 2026 - heffing UPV en zwerfvuilbeleid

Inhoudelijke toelichting

De toelage aan De Vlaamse Waterweg voor uitgaven m.b.t. zwerfvuilbeleid vanuit het UPV-fonds bedraagt 647 keuro VAK en VEK..

QB0-1QCG4JV-IS - OPENBARE VLAAMSE AFVALSTOFFENMAATSCHAPPIJ (OVAM)

Korte inhoud

Dit uitgavenartikel maakt deel uit van het begrotingsfonds "Fonds voor uitgebreide producentenverantwoordelijkheid" (Fonds UPV) en is gelinkt aan uitgavenartikel QB0-1QCG4JA-WT en ontvangstenartikel QB0-9QCGTJA-OW. Het Fonds werd opgericht via het programmadecreet bij de BO2026 en geeft uitvoering aan het Samenwerkingsakkoord van 9 februari 2026.

Het samenwerkingsakkoord heeft een tweeledige inhoudelijke doelstelling (zie eerdere toelichting bij QB0-9QCGTJA-OW).

Deze toelage aan OVAM wordt gefinancierd via de heffingen geïnd via ontvangstenartikel QB0-9QCGTJA-OW. Het bedrag is samengesteld uit enerzijds de heffingen inzake UPV waarvan OVAM de begunstigde is en anderzijds het deel OVAM van de UPV zwerfvuil volgens een vastgelegde verdeelsleutel.

Kredietevolutie

	VAK	VEK
Basis BA 2026	**3.649**	**3.649**
Index	0	0
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	2.303	2.303
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**5.952**	**5.952**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting
-2.290	-2.290	Bijstelling UPV: saldo heffingen 2026 en voorschot 2027
5.215	5.215	Eenmalig BA 2026: Bijstelling UPV - verschuiven heffingsjaar en invoering voorschotregeling
-622	-622	cf. update ontvangsten obv info september 2026

Inhoudelijke toelichting

In BA2026 werd enkel het voorschot van de heffing opgenomen. In 2027 wordt het bedrag samengesteld uit het saldo van de heffingen voor kalenderjaar 2026, plus het voorschot voor de heffing voor het kalenderjaar 2027. Hierdoor stijgt de toelage aan OVAM van 3.649 keuro bij BA2026 naar 5.952 keuro bij BO2027.

* Voor het luik interregionaal kader UPV: Bij BO2027 wordt 276 keuro voorzien voor bedrijfsmatige verpakkingen waarvan 50 keuro voor personeel en 226 keuro beleidskredieten bestemd voor studies, communicatie, ...

* Voor het luik UPV zwerfvuil wordt bij BO2027 5.676 keuro voorzien voor personeel (handhavers zwerfvuil en beleidsmedewerkers zwerfvuil), werkingsmiddelen en beleidskredieten bestemd voor studies, communicatie. Hiervan is 2.591 keuro bestemd voor lonen en werkingskosten Mooimakers en handhavers zwerfvuil en 3.085 keuro voor beleidskredieten studies en communicatie.

QB0-1QCG4JW-IS - VLAAMSE MILIEUMAATSCHAPPIJ (VMM)

Korte inhoud

Dit uitgavenartikel maakt deel uit van het begrotingsfonds "Fonds voor uitgebreide producentenverantwoordelijkheid" en is gelinkt aan uitgavenartikel QB0-1QCG4JA-WT en ontvangstenartikel QB0-9QCGTJA-OW.

De uitvoering van de UPV zwerfvuil heeft tot doel de kosten van zwerfvuilbeleid toe te wijzen aan de producenten. In uitvoering van de Europese Single Use Plastics (SUP)

Richtlijn moeten de zwerfvuilkosten (van bepaalde plastic producten) gedragen worden door de producenten.

Kredietevolutie

	VAK	VEK
Basis BA 2026	**0**	**0**
Index	0	0
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	51	51
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**51**	**51**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting
51	51	update september- verschuiving naar VMM

Inhoudelijke toelichting

De toelage aan Vlaamse Milieumaatschappij voor uitgaven m.b.t. zwerfvuilbeleid vanuit het UPV-fonds bedraagt 51 keuro VAK en VEK.

QB0-1QCG4JX-IS - DAB FONDS VOOR PREVENTIE EN SANERING INZAKE MILIEU EN NATUUR (DAB MINAFONDS)

Korte inhoud

Dit uitgavenartikel maakt deel uit van het begrotingsfonds "Fonds voor uitgebreide producentenverantwoordelijkheid" en is gelinkt aan uitgavenartikel QB0-1QCG4JA-WT en ontvangstenartikel QB0-9QCGTJA-OW.

De uitvoering van de UPV zwerfvuil heeft tot doel de kosten van zwerfvuilbeleid toe te wijzen aan de producenten. In uitvoering van de Europese Single Use Plastics (SUP) Richtlijn moeten de zwerfvuilkosten - van bepaalde plastic producten - gedragen worden door de producenten.

Kredietevolutie

	VAK	VEK
Basis BA 2026	**0**	**0**
Index	0	0
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	621	621
Nieuw beleid	0	0

	VAK	VEK
Totaal BO 2027	**621**	**621**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting
621	621	Cf. update september begrotingsfonds UPV en zwerfvuilbeleid: 121 ANB - 500 OVAM via Minafonds

Inhoudelijke toelichting

De toelage aan het Minafonds voor uitgaven m.b.t. zwerfvuilbeleid vanuit het UPV-fonds bedraagt 621 keuro, waarvan 121 keuro bestemd voor ANB (MINA-artikel QBX-3QCG2FA-WT) en 500 keuro voor OVAM (MINA-artikel QBX-3QCG2JA-WT voor subsidies aan lokale besturen).

QB0-1QCG4NI-LE - DE REALISATIE VAN DE BOUWSHIFT EN EEN VEERKRACHTIGE EN GEDIFFERENTIEERDE OPEN RUIMTE - FONDS VOOR LANDINRICHTING EN NATUURLIJKE RIJKDOMMEN

Korte inhoud

Dit (ESR-neutrale) artikel QB0-1QCG4NI-LE maakt deel uit van het Fonds voor Landinrichting en Natuurlijke Rijkdommen en wordt voorzien om in voorkomend geval eerder ontvangen financiële zekerheden terug te betalen aan de projectuitvoerders van diepeaardwarmteprojecten. De financiële zekerheden worden ontvangen op artikel QB0-9QCGTNI-OL van hetzelfde Fonds.
De ontvangsten binnen het artikel QB0-1QCG4NI-LE betreffen financiële zekerheden i.k.v. diepegeothermieprojecten, die gesteld moeten worden door de vergunninghouder in het kader van een opsporingsvergunning voor aardwarmte. Het bedrag van de financiële zekerheid moet tijdens de volledige vergunningsduur beschikbaar blijven in het Fonds voor Landinrichting en Natuurlijke Rijkdommen, voor het geval dat de vergunninghouder in gebreke zou blijven en het Vlaams Gewest zelf de kosten zou moeten dragen voor het veilig afsluiten van de boorgaten of voor schade door bodembeweging.

Kredietevolutie

	VAK	VEK
Basis BA 2026	**0**	**0**
Index	0	0
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	0	0
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**0**	**0**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting

Inhoudelijke toelichting
Pro memorie.

QB0-1QCG4NI-PA - DE REALISATIE VAN DE BOUWSHIFT EN EEN VEERKRACHTIGE EN GEDIFFERENTIEERDE OPEN RUIMTE - FONDS VOOR LANDINRICHTING EN NATUURLIJKE RIJKDOMMEN

Korte inhoud
Dit (ESR-neutrale) begrotingsartikel maakt deel uit van het Fonds voor Landinrichting en Natuurlijke Rijkdommen en heeft betrekking op de middelen die aangewend worden voor het verlenen van terugvorderbare voorschotten aan de VLM, om de VLM in staat te stellen haar recht van voorkoop in de ruilverkavelingsprojecten effectief uit te oefenen. Voor het globale Fonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QB0-1QCE4NI-PA, QB0-1QCG4NY-IS en QB0-1QCG4NI-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QB0-9QCGTNI-OP en QB0-9QCGTNI-OW).

Kredietevolutie

	VAK	**VEK**
Basis BA 2026	**825**	**825**
Index	0	0
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	-325	-325
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**500**	**500**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting
-325	-325	Bijstelling ifv realiteit Fonds Natuurlijke Rijkdommen

Inhoudelijke toelichting
De uitgaven zijn gebaseerd op het karakter van het Fonds voor Landinrichting en Natuurlijke Rijkdommen als rollend fonds en op de meerjarige kasbehoefte voor het verlenen van terugvorderbare voorschotten aan de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) in het kader van ruilverkaveling en landinrichting.
Er zijn geen aanpassingen in beleid ten opzichte van de BA2026. Budgettair is er een bijstelling in functie van de realiteit van het Fonds Natuurlijke Rijkdommen (-325 keuro).

QB0-1QCG4NY-IS - VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)

Korte inhoud
Dit (ESR-neutrale) begrotingsartikel maakt deel uit van het Fonds voor Landinrichting en Natuurlijke Rijkdommen en heeft betrekking op het budget dat aangewend wordt voor het verlenen van terugvorderbare voorschotten aan de VLM, om de VLM in staat te stellen haar recht van voorkoop in de ruilverkavelingsprojecten en grondverwervingen waarmee zij is belast in kader van landinrichtingsprojecten effectief uit te oefenen.
Voor het globale Fonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QB0-1QCE4NI-PA, QB0-1QCG4NY-IS en QB0-1QCG4NI-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QB0-9QCGTNI-OP en QB0-9QCGTNI-OW).

Kredietevolutie

	VAK	**VEK**
Basis BA 2026	**643**	**643**
Index	0	0
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	-593	-593
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**50**	**50**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting
-593	-593	Bijstelling ifv realiteit Fonds Natuurlijke Rijkdommen

Inhoudelijke toelichting
Er zijn geen aanpassingen in beleid ten opzichte van de BA2026. Het budget wordt wel met 593 keuro verminderd als bijstelling van de verwachte uitgaven binnen het Fonds Landinrichting en Natuurlijke Rijkdommen.

QB0-1QCG4OD-WT - EEN DOELGERICHTE DEELNAME AAN HET INTERNATIONAAL EN EUROPEES BELEID: FONDS EU-COFINANCIERING

Korte inhoud
Dit artikel maakt deel uit van het Fonds voor de uitvoering van EU-projecten. Concreet zal dit artikel gebruikt worden ter correcte ESR-matige en ESR-neutrale boeking van EU-cofinancieringsuitgaven voor Omgevingsgebonden projecten door het departement Omgeving. Deze uitgaven zijn ESR-neutraal t.o.v. de gerelateerde ESR-ontvangsten op artikel QB0-9QCETOD-OW.

Kredietevolutie

	VAK	VEK
Basis BA 2026	**0**	**0**
Index	0	0
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	0	0
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**0**	**0**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting

Inhoudelijke toelichting
Pro memorie.

QB0-1QCG4OE-IS - NAAR EEN HAALBAAR OMGEVINGSBELEID, PUBLIEKE MIDDELEN EFFECTIEF INZETTEN: VLARELFONDS

Korte inhoud
Dit nieuwe uitgavenartikel binnen het VLAREL-fonds wordt gebruikt om opgebouwde middelen binnen het VLAREL-fonds te desaffecteren naar de algemene middelenbegroting.

Kredietevolutie

	VAK	VEK
Basis BA 2026	**0**	**0**
Index	0	0
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	0	0
Nieuw beleid	495	495
Totaal BO 2027	**495**	**495**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting
495	495	Kritisch kijken naar subsidies: punctuele maatregel - afroming saldo Vlarelfonds

Inhoudelijke toelichting
In het kader van de politieke besprekingen van de BO2027 wordt beslist om jaarlijks (recurrent) 495 keuro VAK en VEK te desaffecteren uit het VLAREL-fonds. Ter uitvoering van

deze compensatie wordt deze 495 keuro binnen het VLAREL-fonds vanuit uitgavenartikel QB0-1QCG4OE-WT herverdeeld naar dit nieuwe artikel QB0-1QCG4OE-IS, van waaruit deze middelen gedesaffecteerd worden naar de algemene middelenbegroting (artikel QB0-9QCGAOA-OI).

QB0-1QCG4OE-LO - NAAR EEN HAALBAAR OMGEVINGSBELEID, PUBLIEKE MIDDELEN EFFECTIEF INZETTEN: VLARELFONDS

Korte inhoud
Op het "Fonds voor de behandeling van de erkenningsaanvragen en de uitoefening van het toezicht op de erkenningen met betrekking tot het leefmilieu", kortweg het VLAREL-Fonds, worden vanaf 2026 (delen van) lonen doorgerekend van (bestaande) personeelsleden die werkzaam zijn op het vlak van de ondersteuning van het beleid inzake erkenningen leefmilieu en de bijhorende controles.
Voor het globale Fonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QB0-1QCG4OE-WT en QB0-1QCG4OE-LO) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QB0-9QCGTOE-OW).

Kredietevolutie

	VAK	**VEK**
Basis BA 2026	**0**	**0**
Index	0	0
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	410	410
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**410**	**410**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting
410	410	Op het "Fonds voor de behandeling van de erkenningsaanvragen en de uitoefening van het toezicht op de erkenningen met betrekking tot het leefmilieu", kortweg het VLAREL-Fonds, worden vanaf 2026 (delen van) lonen doorgerekend van (bestaande) personeelsleden die werkzaam zijn op het vlak van de ondersteuning van het beleid inzake erkenningen leefmilieu en de bijhorende controles.

Inhoudelijke toelichting
Op het VLAREL-Fonds worden vanaf 2026 (delen van) lonen doorgerekend van (bestaande) personeelsleden die werkzaam zijn op het vlak van de ondersteuning van het beleid inzake erkenningen leefmilieu en de bijhorende controles. Dit beleid wordt doorgetrokken naar

2027. Het budget wordt in dit kader vermeerderd met 410 keuro VAK en VEK met compensatie vanuit VLAREL-artikel QB0-1QCG4OE-WT.

QB0-1QCG4OE-WT - NAAR EEN HAALBAAR OMGEVINGSBELEID, PUBLIEKE MIDDELEN EFFECTIEF INZETTEN: VLARELFONDS

Korte inhoud

Op het "Fonds voor de behandeling van de erkenningsaanvragen en de uitoefening van het toezicht op de erkenningen met betrekking tot het leefmilieu", kortweg het VLAREL-Fonds, worden uitgaven aangerekend ter ondersteuning van het beleid inzake erkenningen leefmilieu en de bijhorende controles.
Voor het globale Fonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QB0-1QCG4OE-WT en QB0-1QCG4OE-LO) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QB0-9QCGTOE-OW).

Kredietevolutie

	VAK	**VEK**
Basis BA 2026	**1.360**	**1.360**
Index	0	0
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	-410	-410
Nieuw beleid	-495	-495
Totaal BO 2027	**455**	**455**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting
-410	-410	Op het "Fonds voor de behandeling van de erkenningsaanvragen en de uitoefening van het toezicht op de erkenningen met betrekking tot het leefmilieu", kortweg het VLAREL-Fonds, worden vanaf 2026 (delen van) lonen doorgerekend van (bestaande) personeelsleden die werkzaam zijn op het vlak van de ondersteuning van het beleid inzake erkenningen leefmilieu en de bijhorende controles. Compensatie van 410K VAK en VEK naar QB0-1QCG4OE-LO
-495	-495	Kritisch kijken naar subsidie: punctuele maatregel

Inhoudelijke toelichting

Op het VLAREL-Fonds worden vanaf 2026 (delen van) lonen doorgerekend van (bestaande) personeelsleden die werkzaam zijn op het vlak van de ondersteuning van het beleid inzake erkenningen leefmilieu en de bijhorende controles. Het budget voor werkingsuitgaven op dit

artikel wordt in dat kader verminderd met 410 keuro VAK en VEK door compensatie naar VLAREL-artikel QB0-1QCG4OE-LO. De uitgaven op dit artikel worden aangewend voor de behandeling van erkenningsaanvragen en de uitoefening van toezicht op erkenningen inzake leefmilieu, inclusief ondersteuning van erkenningsprocedures, controles, digitalisering en bijhorende IT-toepassing.
In het kader van de politieke besprekingen van de BO2027 wordt beslist om jaarlijks 495 keuro VAK en VEK te desaffecteren uit het VLAREL-fonds. Ter uitvoering van deze compensatie wordt deze 495 keuro binnen het VLAREL-fonds vanuit dit uitgavenartikel herverdeeld naar het nieuwe artikel QB0-1QCG4OE-IS, van waaruit deze middelen gedesaffecteerd worden naar de algemene middelenbegroting.

QB0-1QCG4OF-WT - NAAR EEN HAALBAAR OMGEVINGSBELEID, PUBLIEKE MIDDELEN EFFECTIEF INZETTEN:OMGEVINGSFONDS

Korte inhoud
Op het Omgevingsfonds worden uitgaven aangerekend ter ondersteuning van de beleidskosten die verband houden met de voorbereiding, organisatie en uitvoering van het decreet betreffende de omgevingsvergunning. De inkomsten op het Omgevingsfonds (artikel QB0-9QCGTOF-OW) worden ESR-neutraal integraal ingezet voor een flankerend beleid en digitalisering in het beleidsdomein Omgeving. Er zal verder gevolg gegeven worden aan digitaliseringsprocessen en meer specifiek de ondersteuning van het omgevingsloket.
Voor het Fonds zijn de geraamde uitgaven (artikel QB0-1QCG4OF-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QB0-9QCGTOF-OW).

Kredietevolutie

	VAK	**VEK**
Basis BA 2026	**906**	**906**
Index	0	0
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	235	235
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**1.141**	**1.141**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting
235	235	Nav een wijzigingsdecreet uit het Actieplan Vergunningen wordt er in een verhoging voorzien van de dossiertaksen, bij door de Vlaamse Regering of gewestelijke omgevingsambtenaar te beoordelen vergunningsaanvragen en bij het bij hen indienen van beroepsschriften of verzoekschriften tot herziening. Deze verhoging kan, afhankelijk van fluctuaties in de aantallen

VAK	VEK	Toelichting
		vergunningsdossiers (referentie 2025), tot een jaarlijks extra bedrag van ruwweg 235.000 euro in het omgevingsfonds leiden. Concreet betekent dit dat de aanpassing van de dossiertaksen de ontvangsten uit binnenkomende dossiers verhoogt en zo een bijkomende instroom in het Omgevingsfonds genereert. Deze extra middelen zullen prioritair worden ingezet voor de verdere digitalisering van de vergunningenprocessen, met name voor de noodzakelijke doorontwikkeling van het Omgevingsloket en aanverwante digitale dienstverlening, zodat de decretale procedurewijzigingen efficiënt en gebruiksvriendelijk digitaal kunnen worden ondersteund

Inhoudelijke toelichting
Ten opzichte van de BA2026 wordt het budget vermeerderd met 235 keuro, en dit naar aanleiding van een gepland wijzigingsdecreet uit het Actieplan Vergunningen. De dossierkosten zullen hierdoor verhogen, wat leidt tot hogere inkomsten in het fonds. Deze extra inkomsten worden omgezet in hogere uitgaven binnen het Fonds.

QB0-9QAGAZZ-OW - ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud
Er worden kleine diverse ontvangsten geboekt op dit artikel. Concreet zal het bijvoorbeeld gaan over ontvangsten uit ad hoc verkopen en terugbetalingen die te linken zijn aan de apparaatsbudgetten van het Departement Omgeving.

Kredietevolutie

	Ontvangst
Basis BA 2026	**100**
Andere bijstellingen	0
Nieuw beleid	0
Totaal BO 2027	**100**

Inhoudelijke toelichting
Er zijn geen aanpassingen qua beleid of budget ten opzichte van de BA2026.

QB0-9QAGTZZ-OW - ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud
Dit artikel omvat, naast terugvorderingen bij de huidige werkgevers van personeelsleden van het Departement Omgeving met verlof voor opdracht, de loonbijdragen vanuit de EU in het kader van de cofinanciering van Europese projecten van het departement Omgeving.

De ontvangsten binnen dit artikel zijn gekoppeld aan de uitgaven op artikel QB0-1QAX4ZZ-LO van hetzelfde Fonds.

Kredietevolutie

	Ontvangst
Basis BA 2026	**516**
Andere bijstellingen	174
Nieuw beleid	0
Totaal BO 2027	**690**

Inhoudelijke toelichting
In 2027 worden de ontvangsten ten opzichte van de BA2026 met 174 keuro verhoogd in functie van de hogere reële ontvangsten de vorige jaren. Deze hogere ontvangsten worden vertaald in hogere uitgaven op artikel QB0-1QAX4ZZ-LO.

QB0-9QCGAEA-OW - NAAR GEZONDE BODEMS, BODEMVERONTREINIGING AANPAKKEN EN OPTIMAAL BENUTTEN VAN DE ONDERGROND

Korte inhoud
Dit ontvangstenartikel dient ter uitvoering van de ingevoerde waarborgregeling voor projecten met betrekking tot de diepe aardwarmte. Op dit artikel wordt na een goedgekeurde aanvraag tot waarborg de door de aanvrager verschuldigde premie ontvangen.

Kredietevolutie

	Ontvangst
Basis BA 2026	**0**
Andere bijstellingen	0
Nieuw beleid	0
Totaal BO 2027	**0**

Inhoudelijke toelichting
Pro memorie.

QB0-9QCGANA-OW - BEPERKEN VAN (MILIEU)OVERLAST

Korte inhoud
Op dit ontvangstenartikel worden de inkomsten geïnd van de retributies die moeten betaald worden door de aanvragers van conformiteitsattesten voor zendantennes. Met deze inkomsten zullen de uitgaven gefinancierd worden in het kader van diverse taken binnen het departement Omgeving m.b.t. de normering van zendantennes (o.a. kosten m.b.t. de beoordeling van aanvragen van conformiteitsattesten, ICT aanpassingen om aanvragen van conformiteitsattesten te verwerken, expertadvies en onderzoek nodig voor de beoordeling van aanvragen voor een attest, gezondheidsonderzoek en technische ontwikkelingen, het opstellen en bijhouden van een kadaster en het regelen van het online betalingsverkeer voor het innen van de retributies).
De inkomsten op dit artikel zijn gelinkt aan de uitgaven op artikel QB0-1QCG2NA-WT.

Kredietevolutie

	Ontvangst
Basis BA 2026	**748**
Andere bijstellingen	0
Nieuw beleid	0
Totaal BO 2027	**748**

Inhoudelijke toelichting
Er zijn aanpassingen in beleid of budget ten opzichte van de BA2026.

QB0-9QCGAOA-OI - NAAR EEN HAALBAAR OMGEVINGSBELEID, PUBLIEKE MIDDELEN EFFECTIEF INZETTEN

Korte inhoud
Dit nieuw artikel wordt opgezet om eventuele ontvangsten uit geconsolideerde entiteiten van de Vlaamse overheid ESR-matig correct te ontvangen.

Kredietevolutie

	Ontvangst
Basis BA 2026	**0**
Andere bijstellingen	814
Nieuw beleid	0
Totaal BO 2027	**814**

Inhoudelijke toelichting
In 2027 wordt er een eenmalige ontvangst ingeschreven vanuit het Grindfonds. Het gaat over het resterende saldo binnen het Grindfonds (319 keuro) dat via deze weg gedesaffecteerd wordt naar de algemene middelen. Dit past binnen het proces van opheffing van het Grindfonds in de loop van 2027. Het resterende saldo van het Grindfonds wordt in 2027 via het algemene uitgavenartikel QB0-1QCG2EA-WT uitgekeerd.
Vanaf 2027 komen via artikel de gedesaffecteerde middelen vanuit artikel QB0-1QCG4OE-IS van het VLAREL-fonds binnen in de algemene middelen (495 keuro).

QB0-9QCGAOA-OW - NAAR EEN HAALBAAR OMGEVINGSBELEID, PUBLIEKE MIDDELEN EFFECTIEF INZETTEN

Korte inhoud
Dit artikel is bedoeld voor de aanrekening van een aantal diverse kleine verkoopopbrengsten. Deze zijn te linken aan de beleidsprocessen van het Departement Omgeving. Daarnaast worden de ontvangsten in het kader van EU-cofinanciering dan ook via dit ontvangstenartikel ingeschreven.

Kredietevolutie

	Ontvangst
Basis BA 2026	**1.084**
Andere bijstellingen	19
Nieuw beleid	0

	Ontvangst
Totaal BO 2027	**1.103**

Inhoudelijke toelichting

Ten opzichte van de BA2026 worden er voor 77 keuro aan extra diverse kleine ontvangsten ingeschreven, en dit op basis van de hogere reële ontvangsten de vorige jaren. Aanvullend worden de ontvangsten met betrekking tot projecten met EU-cofinanciering licht aangepast (-58 keuro).

QB0-9QCGTJA-OW - HET VEILIG SLUITEN VAN MATERIAALKRINGLOPEN EN VERMINDEREN VAN MATERIALENGEBRUIK

Korte inhoud

Dit ontvangstenartikel maakt deel uit van een nieuw begrotingsfonds “Fonds voor uitgebreide producentenverantwoordelijkheid” (Fonds UPV) en is gelinkt aan uitgavenartikels QB0-1QCG4JA-WT en QB0-1QCG4JV-IS. Het Fonds werd opgericht via het programmadecreet bij de BO2026 en geeft uitvoering aan het Samenwerkingsakkoord van 9 februari 2026.

Kredietevolutie

	Ontvangst
Basis BA 2026	**35.772**
Andere bijstellingen	25.056
Nieuw beleid	0
Totaal BO 2027	**60.828**

Inhoudelijke toelichting

Voor de zwerfvuilheffing werd in 2026 al een eerste voorschot geïnd van 50% voor het kalenderjaar 2026. Vanaf 2027 zal het steeds gaan over een combinatie van het saldo van de heffing van het voorgaande kalenderjaar met een voorschot van 50% op de zwerfvuilheffing van het lopende kalenderjaar.

Naast de zwerfvuilheffing heeft het samenwerkingsakkoord een UPV-heffing ingevoerd. In 2027 zal de UPV-heffing voor heffingsjaar 2026 voor de stroom bedrijfsmatige verpakkingen verschuldigd zijn en geïnd kunnen worden.

Raming ontvangsten BO2027:

Het bedrag uit de UPV-heffing voor bedrijfsmatige verpakkingen wordt op 276 keuro geraamd.

Voor de UPV zwerfvuil (zwerfvuilheffing) wordt het bedrag voor 2027 samengesteld uit het saldo van de heffingen voor kalenderjaar 2026, plus het voorschot voor de heffing voor het kalenderjaar 2027: 60.552 keuro.

QB0-9QCGTNI-OL - DE REALISATIE VAN DE BOUWSHIFT EN EEN VEERKRACHTIGE EN GEDIFFERENTIEERDE OPEN RUIMTE - FONDS VOOR LANDINRICHTING EN NATUURLIJKE RIJKDOMMEN

Korte inhoud

Dit artikel maakt deel uit van het Fonds voor Landinrichting en Natuurlijke rijkdommen, en is bestemd voor ontvangsten aan financiële zekerheden gesteld door de projectuitvoerders van diepeaardwarmteprojecten
Binnen dit Fonds zijn de geraamde uitgaven op artikels QB0-1QCG4NI-LE gekoppeld aan de historiek van de ontvangsten op dit artikel QB0-9QCGTNI-OL.

Kredietevolutie

	Ontvangst
Basis BA 2026	**600**
Andere bijstellingen	-88
Nieuw beleid	0
Totaal BO 2027	**512**

Inhoudelijke toelichting
Ten opzichte van de BA2026 worden er 88 keuro aan minderontvangsten qua financiële zekerheden geraamd.

QB0-9QCGTNI-OP - DE REALISATIE VAN DE BOUWSHIFT EN EEN VEERKRACHTIGE EN GEDIFFERENTIEERDE OPEN RUIMTE - FONDS VOOR LANDINRICHTING EN NATUURLIJKE RIJKDOMMEN

Korte inhoud
Dit (ESR-neutrale) artikel omvat de ontvangsten ingevolge de terugbetaling van de terugvorderbare voorschotten die aan de VLM werden verleend in het kader van de ruilverkavelingsprojecten.
Voor het globale Fonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QB0-1QCE4NI-PA, QB0-1QCG4NY-IS en QB0-1QCG4NI-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QB0-9QCGTNI-OP en QB0-9QCGTNI-OW).

Kredietevolutie

	Ontvangst
Basis BA 2026	**600**
Andere bijstellingen	328
Nieuw beleid	0
Totaal BO 2027	**928**

Inhoudelijke toelichting
Dit artikel omvat de ontvangsten ingevolge de terugbetaling van de terugvorderbare voorschotten die aan de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) werden verleend in het kader van de ruilverkavelingsprojecten. Het budget wordt ten opzichte van de BA2026 vermeerderd met 328 keuro als bijstelling van de verwachte ontvangsten aan terugstortingen van terugvorderbare voorschotten naar het Fonds Landinrichting en Natuurlijke Rijkdommen.

QB0-9QCGTNI-OW - DE REALISATIE VAN DE BOUWSHIFT EN EEN VEERKRACHTIGE EN GEDIFFERENTIEERDE OPEN RUIMTE - FONDS VOOR LANDINRICHTING EN NATUURLIJKE RIJKDOMMEN

Korte inhoud
Dit artikel van het Fonds Landinrichting en Natuurlijke Rijkdommen omvat enerzijds de toegewezen ontvangsten m.b.t. intresten op het kostenaandeel ten laste van de grondeigenaars in ruilverkavelingsprojecten en de toegewezen ontvangsten m.b.t. pachtopbrengsten van de gronden aangekocht met terugvorderbare voorschotten in ruilverkavelingsprojecten. Voorts zijn er nog andere toegewezen ontvangsten in het kader van de ruilverkavelingsprojecten, onder meer ingevolge positieve eindsaldo's van rekeningen van ontbonden ruilverkavelingscomités en toegewezen ontvangsten ingevolge teveel uitbetaalde voorschotten op subsidies in het kader van ruilverkaveling of landinrichting.
Voor het globale Fonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QB0-1QCG4NI-PA, QB0-1QCG4NY-IS en QB0-1QCG4NI-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (QB0-9QCGTNI-OP en dit artikel).

Kredietevolutie

	Ontvangst
Basis BA 2026	**737**
Andere bijstellingen	-512
Nieuw beleid	0
Totaal BO 2027	**225**

Inhoudelijke toelichting
Ten opzichte van de BA2026 wordt het budget verminderd met 512 keuro als bijstelling van de verwachte ontvangsten van het Fonds Landinrichting en Natuurlijke Rijkdommen.

QB0-9QCGTOE-OW - NAAR EEN HAALBAAR OMGEVINGSBELEID, PUBLIEKE MIDDELEN EFFECTIEF INZETTEN: VLARELFONDS

Korte inhoud
Op het "Fonds voor de behandeling van de erkenningsaanvragen en de uitoefening van het toezicht op de erkenningen met betrekking tot het leefmilieu", kortweg het Vlarelfonds, worden inkomsten geboekt via de betaling van retributies voor erkenningsaanvragen en toezicht op erkenningen leefmilieu.
Dit artikel is gelinkt aan uitgavenartikel QB0-1QCG4OE-WT van hetzelfde Vlarelfonds.

Kredietevolutie

	Ontvangst
Basis BA 2026	**1.000**
Andere bijstellingen	0
Nieuw beleid	0
Totaal BO 2027	**1.000**

Inhoudelijke toelichting

Er zijn geen wijzigingen in beleid of budget ten opzichte van de BA2026.

QB0-9QCGTOF-OW - NAAR EEN HAALBAAR OMGEVINGSBELEID, PUBLIEKE MIDDELEN EFFECTIEF INZETTEN:OMGEVINGSFONDS

Korte inhoud
Bij het decreet van 25 april 2014 betreffende de omgevingsvergunning werd het Omgevingsfonds opgericht. Het Omgevingsfonds startte op 23/02/2017 in het kader van de inwerkingtreding van het uitvoeringsbesluit bij het Omgevingsdecreet. Dit fonds wordt in hoofdzaak gespijsd door de retributies voor dossierkosten bij de aanvraag van omgevingsvergunningen en de GGO-dossiertaksen.
Dit artikel is gelinkt aan uitgavenartikel QB0-1QCG4OF-WT van het Omgevingsfonds.

Kredietevolutie

	Ontvangst
Basis BA 2026	**470**
Andere bijstellingen	235
Nieuw beleid	0
Totaal BO 2027	**705**

Inhoudelijke toelichting
Ten opzichte van de BA2026 wordt het budget vermeerderd met 235 keuro in kader van het hangende BVR Actieplan Vergunningen, dat zal leiden tot hogere dossiertaksen. Deze extra ontvangsten worden aan uitgavenzijde extra ingeschreven op artikel QB0-1QCG4OF-WT.

QC0-1QAG2ZZ-LO - LONEN

Korte inhoud
Met de kredieten op dit begrotingsartikel worden de salarissen en de sociale lasten betaald van de personeelsleden in dienst bij het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO).

Kredietevolutie

	VAK	**VEK**
Basis BA 2026	**17.986**	**17.986**
Index	360	360
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	78	78
Nieuw beleid	-1.120	-1.120
Totaal BO 2027	**17.304**	**17.304**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting
-1.120	-1.120	Performante en sobere overheid - INBO 5% dotatie
78	78	Actualisatie niet doorgestorte bedrijfsvoorheffing

Inhoudelijke toelichting
De kredieten binnen dit begrotingsartikel worden aangewend voor de uitvoering van de (strategische en operationele) doelstellingen, projecten en decretale taken van het INBO ter wetenschappelijke onderbouwing van het Vlaamse natuurbeleid. Deze omvat onder meer de uitvoering en verdere ontwikkeling van langlopende meetnetten voor soorten, habitats, ecosystemen en het natuurlijk milieu, de opmaak en actualisatie van referentieproducten zoals de Biologische Waarderingskaart en Habitatkaart, natuurindicatoren en Rode Lijsten, en de uitvoering van landschapsecologische systeemanalyses (LESA's) ter ondersteuning van gebiedsgericht natuurherstel. Ook de periodieke rapportering over de toestand en trends van natuur en biodiversiteit in Vlaanderen maakt hiervan deel uit. Deze structurele werking vormt tevens een belangrijke gegevens- en kennisbasis voor Europese en internationale rapporteringsverplichtingen en voor nieuwe beleidsopgaven, waaronder de Europese Natuurherstelverordening, de Europese Bodemmonitoringsrichtlijn en de Programmatische Aanpak Stikstof.
Daarnaast financieren deze loonmiddelen de wetenschappelijke beleidsadvisering en beleidsevaluatie die tot de decretale opdrachten van het INBO behoren, evenals het beheer, de kwaliteitsborging en de ontsluiting van de onderliggende wetenschappelijke data- en kennisinfrastructuur.
Verder worden deze middelen ingezet voor onderzoek naar natuurgebaseerde oplossingen voor uitdagingen op het vlak van biodiversiteitsverlies en klimaatverandering. In 2027 vertaalt zich dit onder andere in de verdere ontwikkeling van praktische kennis en instrumenten voor herstel van wetlands, bossen en graslanden, en specifieke aandacht voor duurzaam ecologisch watersysteemherstel en klimaatadaptief bosbeheer. Ook wordt ingezet op kennisontwikkeling rond biodiversiteit en natuurgebaseerde oplossingen in stedelijke omgevingen en landbouwlandschappen, met aandacht voor het versterken van biodiversiteit en ecosysteemfuncties in multifunctionele landschappen.
Tot slot zetten we middelen in om de kennisbasis voor maatschappelijke en beleidsmatige keuzes rond natuur en biodiversiteit verder te versterken. Concrete voorbeelden voor 2027 zijn de publicatie van de eerste ecosysteemrekeningen voor Vlaanderen via het project FLEA (Flanders Ecosystem Accounting) en het versterken van de wetenschappelijke basis voor adaptief faunabeheer. Hierbij volgen we onder meer kleinwild, grondbroeders en bever op, en ondersteunen we het beleid en beheer rond wolf en everzwijn.
Na een actualisatie van alle gegevens en parameters, voornamelijk de verwachte indexaties van lonen, endogene groei en bevorderingen, wordt de totale niet-doorgestorte bedrijfsvoorheffing voor kenniswerkers bij het INBO in 2027 geraamd op 3.041 keuro. Er is een bijstelling met 78 keuro die overeenkomt met de hogere ontvangsten uit niet-doorgestorte bedrijfsvoorheffing (via ontvangstenartikel QC0-9QAGAZZ-OW).
Via BO2027 wordt er beslist om het apparaatsbudget van INBO met 5% (1.120 keuro VAK/VEK) te verminderen in het kader van de afgesproken besparingen binnen de Vlaamse Regering.Deze besparing zal nog verder in detail verdeeld worden over de artikels van INBO via de BA2027.

QC0-1QAG2ZZ-WT - WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud

Vanuit dit artikel worden de algemene werkings- en investeringsuitgaven van het INBO gefinancierd.

Kredietevolutie

	VAK	VEK
Basis BA 2026	**1.581**	**1.581**
Index	0	0
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	0	0
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**1.581**	**1.581**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting

Inhoudelijke toelichting

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2026.
De kredieten binnen dit begrotingsartikel worden aangewend ter ondersteuning van de financiering van de (strategische en operationele) doelstellingen, projecten en decretale taken van het INBO ter wetenschappelijke onderbouwing van het Vlaamse natuurbeleid. Deze omvat onder meer de uitvoering en verdere ontwikkeling van langlopende meetnetten voor soorten, habitats, ecosystemen en het natuurlijk milieu, de opmaak en actualisatie van referentieproducten zoals de Biologische Waarderingskaart en Habitatkaart, natuurindicatoren en Rode Lijsten, en de uitvoering van landschapsecologische systeemanalyses (LESA's) ter ondersteuning van gebiedsgericht natuurherstel. Ook de periodieke rapportering over de toestand en trends van natuur en biodiversiteit in Vlaanderen maakt hiervan deel uit. Deze structurele werking vormt tevens een belangrijke gegevens- en kennisbasis voor Europese en internationale rapporteringsverplichtingen en voor nieuwe beleidsopgaven, waaronder de Europese Natuurherstelverordening, de Europese Bodemmonitoringsrichtlijn en de Programmatische Aanpak Stikstof.
Daarnaast helpen deze reguliere middelen de wetenschappelijke beleidsadvisering en beleidsevaluatie te financieren die tot de decretale opdrachten van het INBO behoren, evenals het beheer, de kwaliteitsborging en de ontsluiting van de onderliggende wetenschappelijke data- en kennisinfrastructuur.
Verder worden deze middelen ingezet ter ondersteuning van het onderzoek naar natuurgebaseerde oplossingen voor uitdagingen op het vlak van biodiversiteitsverlies en klimaatverandering. In 2027 vertaalt zich dit onder andere in de verdere ontwikkeling van praktische kennis en instrumenten voor herstel van wetlands, bossen en graslanden, en specifieke aandacht voor duurzaam ecologisch watersysteemherstel en klimaatadaptief bosbeheer. Ook wordt ingezet op kennisontwikkeling rond biodiversiteit en natuurgebaseerde oplossingen in stedelijke omgevingen en landbouwlandschappen, met aandacht voor het versterken van biodiversiteit en ecosysteemfuncties in multifunctionele landschappen.
Tot slot zetten we middelen in om de kennisbasis voor maatschappelijke en beleidsmatige keuzes rond natuur en biodiversiteit verder te versterken. Concrete voorbeelden voor 2027

zijn de publicatie van de eerste ecosysteemrekeningen voor Vlaanderen via het project FLEA (Flanders Ecosystem Accounting) en het versterken van de wetenschappelijke basis voor adaptief faunabeheer. Hierbij volgen we onder meer kleinwild, grondbroeders en bever op, en ondersteunen we het beleid en beheer rond wolf en everzwijn.

QC0-1QCG2FF-WT - WETENSCHAPPELIJKE ONDERBOUWING EN EVALUATIE VOOR EEN DOELTREFFEND NATUURBELEID

Korte inhoud

Vanuit dit begrotingsartikel financiert INBO diverse beleidsondersteunende en -uitvoerende uitgaven, die passen in de uitvoering van de strategische doelstellingen.

Kredietevolutie

	VAK	**VEK**
Basis BA 2026	**2.761**	**2.761**
Index	0	0
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	0	0
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**2.761**	**2.761**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting

Inhoudelijke toelichting

Geen wijzigingen ten opzichte van BA2026.
De kredieten binnen dit begrotingsartikel worden aangewend voor de financiering van de (strategische en operationele) doelstellingen, projecten en decretale taken van het INBO ter wetenschappelijke onderbouwing van het Vlaamse natuurbeleid. Deze omvat onder meer de uitvoering en verdere ontwikkeling van langlopende meetnetten voor soorten, habitats, ecosystemen en het natuurlijk milieu, de opmaak en actualisatie van referentieproducten zoals de Biologische Waarderingskaart en Habitatkaart, natuurindicatoren en Rode Lijsten, en de uitvoering van landschapsecologische systeemanalyses (LESA's) ter ondersteuning van gebiedsgericht natuurherstel. Ook de periodieke rapportering over de toestand en trends van natuur en biodiversiteit in Vlaanderen maakt hiervan deel uit. Deze structurele werking vormt tevens een belangrijke gegevens- en kennisbasis voor Europese en internationale rapporteringsverplichtingen en voor nieuwe beleidsopgaven, waaronder de Europese Natuurherstelverordening, de Europese Bodemmonitoringsrichtlijn en de Programmatische Aanpak Stikstof.
Daarnaast financieren de reguliere middelen de wetenschappelijke beleidsadvisering en beleidsevaluatie die tot de decretale opdrachten van het INBO behoren, evenals het beheer, de kwaliteitsborging en de ontsluiting van de onderliggende wetenschappelijke data- en kennisinfrastructuur.

Verder worden deze middelen ingezet voor onderzoek naar natuurgebaseerde oplossingen voor uitdagingen op het vlak van biodiversiteitsverlies en klimaatverandering. In 2027 vertaalt zich dit onder andere in de verdere ontwikkeling van praktische kennis en instrumenten voor herstel van wetlands, bossen en graslanden, en specifieke aandacht voor duurzaam ecologisch watersysteemherstel en klimaatadaptief bosbeheer. Ook wordt ingezet op kennisontwikkeling rond biodiversiteit en natuurgebaseerde oplossingen in stedelijke omgevingen en landbouwlandschappen, met aandacht voor het versterken van biodiversiteit en ecosysteemfuncties in multifunctionele landschappen.
Tot slot zetten we middelen in om de kennisbasis voor maatschappelijke en beleidsmatige keuzes rond natuur en biodiversiteit verder te versterken. Concrete voorbeelden voor 2027 zijn de publicatie van de eerste ecosysteemrekeningen voor Vlaanderen via het project FLEA (Flanders Ecosystem Accounting) en het versterken van de wetenschappelijke basis voor adaptief faunabeheer. Hierbij volgen we onder meer kleinwild, grondbroeders en bever op, en ondersteunen we het beleid en beheer rond wolf en everzwijn.

QC0-1QCG4FG-WT - WETENSCHAPPELIJKE ONDERBOUWING EN EVALUATIE VOOR EEN DOELTREFFEND NATUURBELEID (FONDS INBO)

Korte inhoud

Via dit INBO Fonds worden de vaste werkingskosten die het INBO maakt voor het Eigen Vermogen INBO doorgerekend (o.a. energiekosten, kosten aan gebouwen en terreinen, …). Deze uitgave is gekoppeld aan de ontvangsten op artikel QC0-9QCGTFG-OW.

Kredietevolutie

	VAK	VEK
Basis BA 2026	**25**	**25**
Index	0	0
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	0	0
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**25**	**25**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting

Inhoudelijke toelichting

Geen wijzigingen op het vlak van beleid of budget ten opzichte van BA2026.

QC0-9QAGAZZ-OW - ONTVANGSTEN WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud

Dit begrotingsartikel werd opgenomen om tegemoet te komen aan de normen aangaande de boekhoudkundige verwerking van de niet doorgestorte bedrijfsvoorheffing voor kenniswerkers.

Kredietevolutie

	Ontvangst
Basis BA 2026	**2.963**
Andere bijstellingen	78
Nieuw beleid	0
Totaal BO 2027	**3.041**

Inhoudelijke toelichting
Na een actualisatie van alle gegevens en parameters, voornamelijk de verwachte indexaties van lonen, endogene groei en bevorderingen, wordt de totale niet-doorgestorte bedrijfsvoorheffing voor kenniswerkers bij het INBO in 2027 geraamd op 3.041 keuro. Er is dus een bijstelling met 78 keuro. Deze bijstelling omwille van hogere ontvangsten uit niet-doorgestorte bedrijfsvoorheffing staan in verhouding tot een gelijke bijstelling van hogere uitgaven op het loonartikel QC0-1QAG2ZZ-LO.

QC0-9QCGTFG-OW - WETENSCHAPPELIJKE ONDERBOUWING EN EVALUATIE VOOR EEN DOELTREFFEND NATUURBELEID (FONDS INBO)

Korte inhoud
Via dit artikel van dit fonds kan het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek de kosten die het maakt voor de ondersteuning van het Eigen Vermogen van het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek terugvorderen. Deze ontvangst is gekoppeld aan de uitgaven op artikel QC0-1QCG4FG-WT van hetzelfde fonds.

Kredietevolutie

	Ontvangst
Basis BA 2026	**25**
Andere bijstellingen	0
Nieuw beleid	0
Totaal BO 2027	**25**

Inhoudelijke toelichting
Geen wijzigingen ten opzichte van BA2026.

QD0-1QAG2ZZ-LO - LONEN

Korte inhoud
Op dit begrotingsartikel worden de salarissen, het woon-werkverkeer en diverse toelagen en vergoedingen van de medewerkers van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) aangerekend. Het ANB heeft een ondernemingsplan, inclusief het bijbehorende personeelsplan, de nadruk gelegd op de kerntaken van de organisatie. Door middel van een periodieke loonprognose worden de personeelsuitgaven opgevolgd en beheerd. Deze prognose stelt het ANB in staat om de uitgaven voor personeel effectief te monitoren en indien nodig bij te sturen, zodat de financiële middelen optimaal worden ingezet ter ondersteuning van de strategische doelstellingen van het agentschap.

Kredietevolutie

	VAK	VEK
Basis BA 2026	**45.638**	**45.638**
Index	913	913
Compensaties	112	112
Andere bijstellingen	0	0
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**46.663**	**46.663**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting
QB0-1QAX2ZZ-LO	112	112	Overdracht personeelsleden De Vroente (VR 2026 2404 DOC.0424/2) Bij de effectieve overdracht van de 3 vast benoemde personeelsbudgetten via de relevante begrotingsrondes wordt rekening gehouden met het gedeeltelijke karakter voor het jaar 2026 (6/12), gelet op de inwerkingtreding op 1 juli 2026, het gehele karakter vanaf 2027 (12/12).

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting

Inhoudelijke toelichting

Ten opzichte van de BA2026 zijn er geen beleidsmatige aanpassingen. Budgettair wordt de overdracht van de loonbudgetten van de personeelsleden van De Vroente (vanuit het departement Omgeving) op kruissnelheid gebracht. In dit kader wordt er 112 keuro overgedragen vanuit artikel QB0-1QAX2ZZ-LO naar het Agentschap voor Natuur en Bos, zodat de budgettaire verantwoordelijkheid vanaf 2027 volledig wordt afgestemd op de nieuwe organisatorische inbedding.

QD0-1QAG2ZZ-WT - WERKING EN TOELAGEN

Korte inhoud

Op dit begrotingsartikel worden diverse kostenposten aangerekend die essentieel zijn voor de operationele werking van het Agentschap voor Natuur en Bos. Deze kostenposten omvatten onder andere de algemene werkingskosten van Vlimpers, vorming van personeel, arbeidsmarktcommunicaties en selecties, en diverse vergoedingen. Daarnaast omvat dit artikel de kosten voor bureelbenodigdheden, verzending, telefonie, leasing voertuigen,

documentatie, en arbeidsgeneeskundige diensten. Ook de reis- en verblijfkosten van medewerkers, representatiekosten en werking, verzekeringen, erelonen- en gerechtskosten, drukkerij, de algemene werkingskosten voor informatica, zoals hard- en software worden op dit artikel geboekt.

Kredietevolutie

	VAK	VEK
Basis BA 2026	**3.756**	**3.756**
Index	0	0
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	0	0
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**3.756**	**3.756**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting
CB0-1CBX2AC-PR	-6	-6	Compensatie actieplan Energie-efficiëntie ANB
SH0-1SKA2QA-WT	-1	-1	Compensatie Het Facilitair Bedrijf PRAAS-printers (printing as a service).
QB0-1QAX2ZZ-WT	7	7	Overdracht Natuur- en Milieueducatief centrum De Vroente vanuit het departement Omgeving naar ANB cf. ondertekend akkoord tussen beide entiteiten. Betreft hier overdracht van recurrente rugzakjes voor 3 VTE (statutair). Geen eenmalige overdracht van rugzak van toepassing.

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting

Inhoudelijke toelichting

Ten opzichte van de BA2026 zijn er geen beleidsmatige aanpassingen. Budgettair zijn er een paar beperkte aanpassingen:

In het kader van de overdracht van het Natuur- en Milieueducatief Centrum De Vroente van het Departement Omgeving naar het Agentschap voor Natuur en Bos worden de recurrente werkingsmiddelen verbonden aan drie statutaire VTE's eveneens overgedragen. Het betreft de overdracht van de jaarlijkse werkingsbudgetten ("rugzakjes") die gekoppeld zijn aan deze personeelsleden.
In het kader van het actieplan energie-efficiëntie en de verdere uitrol van gemeenschappelijke werkzones in de overheidsgebouwen wordt het papierverbruik centraal beheerd via de PRAAS-printdienst (Printing as a Service) van Het Facilitair Bedrijf. Om de

continuïteit van deze dienstverlening te waarborgen, draagt het Agentschap voor Natuur en Bos bij de begrotingsopmaak 2027 een bijkomende compensatie van 1 keuro over naar het begrotingsartikel SH0-1SKA2QA-WT van Het Facilitair Bedrijf.
In het kader van de uitvoering van het actieplan Energie-efficiëntie van de Vlaamse overheid worden middelen binnen de beleidsdomeinen gecentraliseerd om investeringen en maatregelen ter verbetering van de energieprestaties van overheidsgebouwen mogelijk te maken. Voor het Agentschap voor Natuur en Bos wordt in dit kader een compensatie van 6 keuro voorzien vanuit het begrotingsartikel CB0-1CBX2AC-PR. Deze bijdrage ondersteunt de realisatie van energiebesparende initiatieven en draagt bij aan de Vlaamse klimaat- en energiedoelstellingen, met als doel het energieverbruik en de exploitatiekosten van het patrimonium op een duurzame wijze te verminderen.

QD0-1QAG4ZZ-LO - LONEN

Korte inhoud
Op dit begrotingsartikel dat deel uitmaakt van het Fonds voor EU Cofinanciering worden de lonen, een aantal toelagen en vergoedingen en het woon-werkverkeer van de personeelsleden van het Agentschap voor Natuur en Bos aangerekend die werken op projecten die gecofinancierd worden door Europese subsidies.
Binnen dit Fonds zijn de uitgaven op dit artikel gekoppeld aan de ontvangsten op artikel QD0-9QCGTFC-OW.

Kredietevolutie

	VAK	**VEK**
Basis BA 2026	**150**	**150**
Index	0	0
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	0	0
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**150**	**150**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting

Inhoudelijke toelichting
Er zijn geen budgettaire of beleidsmatige aanpassingen ten opzichte van de BA2026.

QD0-1QCG2FA-WT - MEER EN BETERE NATUUR EN EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER

Korte inhoud

Onder dit begrotingsartikel vallen diverse subsidies en specifieke werkingskosten die essentieel zijn voor het biodiversiteitsbeleid van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB). Deze middelen worden ingezet om burgers, lokale besturen en verenigingen te ondersteunen, met een sterke focus op de implementatie van Europese natuurdoelen op eigen terreinen en in samenwerking met partners. Daarnaast wordt er geïnvesteerd in de verdere uitbouw van toegankelijk groen, met bijzondere aandacht voor de Vlaamse Rand. De belangrijkste pijlers waarvoor deze middelen worden ingezet, zijn:

- Subsidies aan verenigingen: Deze worden toegekend aan verenigingen die actief zijn op het gebied van natuurbeheer en een wezenlijke bijdrage leveren aan het verhogen van de biodiversiteit.
- Soortenbeleid: Het bevorderen van de toestand van kritische soorten en soortengroepen door partners te ondersteunen bij hun bijdrage aan het soortenbeleid.
- Initiatieven van privé-eigenaars en openbare besturen: Ondersteuning van talrijke initiatieven gericht op het verhogen van de biodiversiteit, de realisatie van natuurdoelen en de toegankelijkheid van natuur-, bos- en groengebieden.
- Innovatieve projecten van openbare besturen: Ondersteuning van innoverende, voorbeeldstellende projecten inzake de uitbouw van (rand)stedelijk groen, met een deel van de middelen gereserveerd voor flankerende maatregelen voor het Vlaams Strategisch Gebied rond Brussel.
- Specifieke werkingskosten van het ANB: Dit omvat communicatie, beheer van het wagenpark, ICT, teamactiviteiten, innovatie, bijdragen aan EU-projecten, catering, uitrustingsgoederen, vrijwilligerswerking, specifieke werkingskosten voor natuur- en bosbescherming, aankoop van wagens en fietsen, specifieke investeringskosten voor informatica, onderhoud van voertuigen, bijdragen van het ANB in samenwerkingsovereenkomsten, en lottosubsidies.

Deze brede waaier aan subsidies en werkingskosten zorgt ervoor dat het ANB zijn strategische doelstellingen kan realiseren en een significante bijdrage kan leveren aan het behoud en de verbetering van de biodiversiteit.

Kredietevolutie

	VAK	**VEK**
Basis BA 2026	**4.025**	**5.427**
Index	0	0
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	151	151
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**4.176**	**5.578**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting
151	151	Opbrengsten van de verkoop van de wagens die uit gebruik werden gesteld.

Inhoudelijke toelichting

Er zijn geen aanpassingen ten opzichte van de BA2026, met uitzondering van een operatie ter recuperatie van 151 keuro aan gerealiseerde opbrengsten uit de verkoop van buiten gebruik gestelde voertuigen. Deze middelen worden ingezet in het kader van de vernieuwing en optimalisatie van het wagenpark.

QD0-1QCG4FB-LO - EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER - VISSERIJFONDS

Korte inhoud
Dit is het loonartikel van het Visserijfonds waarop toelagen in het kader van de Provinciale Visserijcommissies (PVC) aangerekend worden.
De uitgaven van dit artikel en artikel QD0-1QCG2FB-WT zijn binnen het Visserijfonds gekoppeld aan de ontvangst op artikel QD0-9QCGTFB-OW.

Kredietevolutie

	VAK	**VEK**
Basis BA 2026	**40**	**40**
Index	0	0
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	0	0
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**40**	**40**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting

Inhoudelijke toelichting
Er zijn geen beleidsmatige of budgettaire aanpassingen ten opzichte van de BA2026.

QD0-1QCG4FB-WT - EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER - VISSERIJFONDS

Korte inhoud
Het Visserijfonds is bij wet ingesteld om de riviervisserij te verbeteren, de verontreiniging te bestrijden, het toezicht te verscherpen en het beleid inzake de riviervisserij te ondersteunen. Met de middelen van het Visserijfonds worden verdere initiatieven genomen om, rekening houdend met de ecologische draagkracht, de beleefbaarheid en de toegankelijkheid van de natuurgebieden verder te verbeteren. De responsabilisering van de riviervisserij draagt ertoe bij dat de toestand van kritische soorten en soortengroepen en de biodiversiteit in Vlaanderen algemeen sterk verbetert.
De uitgaven van dit artikel en artikel QD0-1QCG2FB-LO zijn binnen het Visserijfonds gekoppeld aan de ontvangst op artikel QD0-9QCGTFB-OW.

Kredietevolutie

	VAK	VEK
Basis BA 2026	**1.710**	**1.860**
Index	0	0
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	0	-150
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**1.710**	**1.710**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting
200	-150	Aanhouden VAK obv realisatie ontvangsten 2026 VEK terug op niveau VAK
-200	0	Eenmalig BO 2026: Voor 2026 worden de totale ontvangsten van het Visserijfonds geraamd op € 1.650.000. De raming van de ontvangsten in 2026 is gebaseerd op de effectieve ontvangsten die in 2024 gerealiseerd zijn voor wat betreft de verkoop van de visverloven. Er gebeurt een intering op het begrotingssaldo van 100k euro VAK.

Inhoudelijke toelichting

Er zijn geen beleidsmatige en budgettaire wijzigingen ten opzichte van de BA2026, met uitzondering van een correctie van 150 keuro VEK na analyse van de vereffeningskalender.

QD0-1QCG4FC-WT - EEN DOELGERICHTE DEELNAME AAN HET INTERNATIONAAL EN EUROPEES BELEID - FONDS EU COFINANCIERING

Korte inhoud

De inkomsten uit EU-gecofinancierde projecten mogen aangewend worden voor uitgaven voor diensten, werking, exploitatie en uitrusting van de door de EU mede gefinancierde projecten. Deze projecten worden onder andere ingezet voor de realisatie van de Europese natuurdoelen, door de uitbreiding van gebieden onder effectief natuurbeheer. Waar mogelijk sporen de projecten samen met beveiliging tegen overstromingen en bevaarbaarheid van waterlopen (onder meer Sigmaplan en Zwinproject), klimaataspecten (aanleg natuur, bosuitbreiding) en de realisatie van (rand)stedelijke groengebieden. De bestedingen hangen samen met de voortgang van deze projecten.
Vanaf 2021 volgt het Departement FB een nieuwe generieke werkwijze voor projecten met EU-financiering, en worden de uitgaven in het kader van EU-cofinanciering van nieuwe EU-projecten via het algemene uitgavenartikel QD0-1QCG2FA-WT ingeschreven.

De (uitdovende) uitgaven op dit artikel QD0-1QCG4FC-WT zijn gekoppeld aan de ontvangsten op artikel QD0-9QCGTFC-OW.

Kredietevolutie

	VAK	VEK
Basis BA 2026	**400**	**400**
Index	0	0
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	0	0
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**400**	**400**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting

Inhoudelijke toelichting
Er zijn geen beleidsmatige of budgettaire aanpassingen ten opzichte van de BA2026.

QD0-1QCG4FD-PA - MEER EN BETERE NATUUR - BOSSENCOMPENSATIEFONDS

Korte inhoud
Dit (ESR-neutrale) begrotingsartikel werd opgezet naar aanleiding van de implementatie van het nieuwe boekingsschema voor de Grondenbanken bij VLM. Op dit begrotingsartikel wordt de betaling van het jaarlijkse voorschot voorzien voor de grondenbank die gefinancierd worden via het Bossencompensatiefonds. Daarnaast wordt ook de verrekening van de netto opbrengsten voorzien op dit begrotingsartikel.
Voor het Bossencompensatiefonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QD0-1QCG4FD-PA en QD0-1QCG4FD-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (artikels QD0-9QCGTFD-OI, QD0-9QCGTFD-OP en QD0-9QCGTFD-OW).

Kredietevolutie

	VAK	VEK
Basis BA 2026	**500**	**500**
Index	0	0
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	0	0
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**500**	**500**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting

Inhoudelijke toelichting
Er zijn geen beleidsmatige of budgettaire aanpassingen ten opzichte van de BA2026.

QD0-1QCG4FD-WT - MEER EN BETERE NATUUR - BOSSENCOMPENSATIEFONDS

Korte inhoud
Dit artikel maakt deel uit van het Bossencompensatiefonds onder het beheer van ANB.
Voor het Bossencompensatiefonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QD0-1QCG4FD-WT, QD0-1QCG4FD-PA en QD0-1QCG4FD-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (artikels QD0-9QCGTFD-OI, QD0-9QCGTFD-OP en QD0-9QCGTFD-OW)

Kredietevolutie

	VAK	**VEK**
Basis BA 2026	**6.197**	**6.197**
Index	0	0
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	138	138
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**6.335**	**6.335**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting
-500	-500	Grondenbanken VLM / ANB: terugdraai kosteloze overdrachten 2026
391	391	Grondenbanken VLM / ANB: kosteloze overdrachten 2027
250	250	Beleidsmatig besteding Bossencompensatiefonds: De Vlaamse overheid heeft als opdracht om met de middelen uit dat fonds gronden aan te kopen en te bebossen, als compensatie van de vergunde ontbossingen.
-3	-3	Grondenbanken VLM / ANB: terugdraai doorrekening kosten 2026

Inhoudelijke toelichting
Er zijn geen beleidsmatige of budgettaire aanpassingen ten opzichte van de BA2026, met uitzondering van een bijstelling in functie van de werking in 2027 van de grondenbanken VLM/ANB.

De voorgestelde bijstellingen hebben voornamelijk betrekking op de afstemming van de budgettaire verwerking van transacties binnen de grondenbanken tussen de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) en het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB), evenals op de versterkte inzet van middelen uit het Bossencompensatiefonds. Enerzijds wordt de verwerking van de in 2026 voorziene kosteloze grondoverdrachten en de daaraan verbonden kostenverrekening gecorrigeerd via een terugdraai van respectievelijk 500 keuro en 3 keuro. Anderzijds wordt voor 2027 opnieuw 391 keuro voorzien voor kosteloze overdrachten van gronden vanuit de grondenbanken, zodat strategische gronden verder kunnen worden ingezet voor de realisatie van natuur-, bos- en biodiversiteitsdoelstellingen. Daarnaast wordt 250 keuro bijkomend ingezet vanuit het Bossencompensatiefonds. Deze middelen worden beleidsmatig aangewend voor de aankoop en bebossing van gronden, in uitvoering van de decretale opdracht om vergunde ontbossingen te compenseren. De versterkte inzet van het fonds ondersteunt de Vlaamse ambities inzake bosuitbreiding, klimaatadaptatie en biodiversiteitsherstel en draagt bij aan de realisatie van robuuste en toekomstbestendige natuur- en bosgebieden.

QD0-1QCG4FE-LO - EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER - JACHTFONDS

Korte inhoud

Dit artikel maakt deel uit van het Jachtfonds. Het Jachtfonds werd ingesteld met het oog op het besteden van de middelen uit het fonds voor de volgende doelstellingen:

- het stimuleren van een verstandig gebruik van wildsoorten en hun leefgebieden;
- het stimuleren van de inpassing van het wildbeheer in het bredere kader van natuurbehoud;
- het realiseren van vastgestelde instandhoudingsdoelstellingen;
- de bevordering en ondersteuning van de werking van de wildbeheereenheden;
- de ondersteuning van de praktische organisatie van de jacht, met name de volgende aspecten:
    - de organisatie van jachtexamens;
    - het uitreiken van een jachtverlof;
    - het uitreiken van een jachtvergunning;
    - de opmaak en het indienen van een plan als vermeld in artikel 7 van dit decreet;
    - het bevorderen van de dienstverlening naar de jachtsector;
- het voorkomen en het inperken van maatschappelijk onaanvaardbare schade en impact door jachtwild, invasieve uitheemse soorten en beschermde soorten;
- de uitvoering van wetenschappelijk onderzoek in het kader van de voormelde doelstellingen.

De uitgaven van het Jachtfonds op artikels QD0-1QCG2FE-LO en QD0-1QCGFE-WT zijn gekoppeld aan de ontvangsten QD0-9QCGTFE-OW binnen het Jachtfonds.

Kredietevolutie

	VAK	**VEK**
Basis BA 2026	**415**	**415**
Index	0	0
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	-220	-220
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**195**	**195**

	VAK	VEK
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting
-220	-220	wijziging van het aantal personeelsleden dat kan aangerekend worden op het jachtfonds (-2 natuurinspecteurs)

Inhoudelijke toelichting

In het kader van een actualisatie van de financieringsstructuur van het Jachtfonds wordt het aantal personeelsleden waarvan de loonkosten ten laste van het fonds worden aangerekend, verminderd. Concreet worden de personeelskosten van twee natuurinspecteurs niet langer gefinancierd vanuit het Jachtfonds, wat resulteert in een daling van de uitgaven op dit artikel met 220 keuro en een stijging van de uitgaven op het werkingsartikel QD0-1QCG4FE-WT met 220 keuro.
Deze aanpassing zorgt voor een betere afstemming tussen de uitgaven van het fonds en de specifieke opdrachten waarvoor de middelen van het Jachtfonds zijn bestemd. Tegelijk wordt de financiering van deze personeelsinzet voortaan via de reguliere begrotingsmiddelen van het agentschap voorzien, waardoor de middelen van het fonds maximaal kunnen worden ingezet voor de uitvoering van het jachtbeleid, het wildbeheer, toezicht en handhaving, en de ondersteuning van een duurzaam beheer van fauna en natuur in Vlaanderen.

QD0-1QCG4FE-WT - EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER - JACHTFONDS

Korte inhoud

Dit artikel maakt deel uit van het Jachtfonds. Het Jachtfonds werd ingesteld met het oog op het besteden van de middelen uit het fonds voor de volgende doelstellingen:

- het stimuleren van een verstandig gebruik van wildsoorten en hun leefgebieden;
- het stimuleren van de inpassing van het wildbeheer in het bredere kader van natuurbehoud;
- het realiseren van vastgestelde instandhoudingsdoelstellingen;
- de bevordering en ondersteuning van de werking van de wildbeheereenheden;
- de ondersteuning van de praktische organisatie van de jacht, met name de volgende aspecten:
    - de organisatie van jachtexamens;
    - het uitreiken van een jachtverlof;
    - het uitreiken van een jachtvergunning;
    - de opmaak en het indienen van een plan als vermeld in artikel 7 van dit decreet;
    - het bevorderen van de dienstverlening naar de jachtsector;
- het voorkomen en het inperken van maatschappelijk onaanvaardbare schade en impact door jachtwild, invasieve uitheemse soorten en beschermde soorten;
- de uitvoering van wetenschappelijk onderzoek in het kader van de voormelde doelstellingen.

De uitgaven van het Jachtfonds op artikels QD0-1QCG2FE-LO en QD0-1QCGFE-WT zijn gekoppeld aan de ontvangsten QD0-9QCGTFE-OW binnen het Jachtfonds.

Kredietevolutie

	VAK	VEK
Basis BA 2026	**2.185**	**2.585**
Index	0	0
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	220	20
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**2.405**	**2.605**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting
0	200	intering van 200 keur VEK
0	-400	Terugdraaien intering 400k 2026
220	220	Compensatie van loon naar werking

Inhoudelijke toelichting

In functie van de financiële duurzaamheid van het Jachtfonds wordt een beperkte intering op het beschikbare saldo voorzien ten belope van 200 keuro VEK. Tegelijk wordt de in de begroting 2026 voorziene intering van 400 keuro teruggedraaid, waardoor de structurele financieringsbasis van het fonds wordt versterkt.
Daarnaast wordt, naar aanleiding van de vermindering van het aantal personeelsleden waarvan de loonkosten aan het fonds worden aangerekend, een compensatie van 220 keuro verschoven van loonkredieten op artikel QD0-1QCG2FE-LO naar de werkingskredieten op dit artikel. Deze heroriëntatie zorgt ervoor dat de beschikbare middelen maximaal kunnen worden ingezet voor de uitvoering van de kerntaken van het Jachtfonds, waaronder wildbeheer, soortenbeleid, toezicht en handhaving, en draagt bij aan een evenwichtige en toekomstgerichte aanwending van de fondsmiddelen.

QD0-1QCG5FY-IS - VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)

Korte inhoud

Dit begrotingsartikel omvat de investeringsmiddelen die worden overgedragen aan de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) voor de uitvoering van terreingerichte projecten die bijdragen aan de realisatie van de Vlaamse natuur-, bos-, water- en openruimtedoelstellingen. Via deze middelen ondersteunt het Agentschap voor Natuur en Bos de verwerving, inrichting en versterking van natuur- en groengebieden, alsook gebiedsgerichte maatregelen die bijdragen aan biodiversiteitsherstel, klimaatadaptatie en een duurzame inrichting van de open ruimte.
Natuurinrichting is een projectmatige aanpak gericht op het herstellen, ontwikkelen of behouden van waardevolle natuur door middel van inrichtingswerken.

Kredietevolutie

	VAK	VEK
Basis BA 2026	**3.650**	**3.599**
Index	0	0
Compensaties	0	0
Andere bijstellingen	0	0
Nieuw beleid	0	0
Totaal BO 2027	**3.650**	**3.599**
Aanwending VAK-Ruiter		

Compensaties

Compensaties van (+) of naar (-)	VAK	VEK	Toelichting

Andere bijstellingen

VAK	VEK	Toelichting

Inhoudelijke toelichting
Er zijn geen beleidsmatige of budgettaire aanpassingen ten opzichte van de BA2026.

QD0-9QCGAFA-OW - MEER EN BETERE NATUUR EN EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER

Korte inhoud
Het betreft enerzijds diverse ANB-ontvangsten, zoals terugbetalingen, schade voor ongevallen en advocaatkosten, die niet vooraf geprogrammeerd kunnen worden en waarvan derhalve vooraf ook geen exacte bedragen gekend zijn. Een ander deel van de ontvangsten komt voort uit de verkoop van investeringsgoederen, voornamelijk uit de verkoop van wagens die uit gebruik genomen worden.

Kredietevolutie

	Ontvangst
Basis BA 2026	**5.571**
Andere bijstellingen	0
Nieuw beleid	0
Totaal BO 2027	**5.571**

Inhoudelijke toelichting
Er zijn geen beleidsmatige of budgettaire aanpassingen ten opzichte van de BA2026.

QD0-9QCGTFB-OW - EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER - VISSERIJFONDS

Korte inhoud
Dit ontvangstenartikel maakt deel uit van het Visserijfonds. De ontvangsten van de verkoop van visverloven (ANB) zijn een uitvoering van artikel 9 van de wet van 1 juli 1954 op de

riviervisserij. Naast het gratis jeugdvisverlof zijn er twee soorten betalende visverloven, nl. een gewoon visverlof en een groot visverlof.
De inkomsten van de visverloven komen integraal ten goede aan uitgavenartikels QD0-1QCG4FB-WT en QD0-1QCG4FB-LO van het Visserijfonds.

Kredietevolutie

	Ontvangst
Basis BA 2026	**1.650**
Andere bijstellingen	0
Nieuw beleid	0
Totaal BO 2027	**1.650**

Inhoudelijke toelichting
Er zijn geen beleidsmatige of budgettaire aanpassingen ten opzichte van de BA2026.

QD0-9QCGTFC-OW - EEN DOELGERICHTE DEELNAME AAN HET INTERNATIONAAL EN EUROPEES BELEID - FONDS EU COFINANCIERING

Korte inhoud
Dit ontvangstenartikel maakt deel uit van het Fonds voor EU-cofinanciering en omvat de inkomsten van EU cofinanciering uit LIFE- en andere EU-projecten bij ANB. Deze inkomsten mogen aangewend worden voor uitgaven voor diensten, werking, exploitatie en uitrusting van de door de EU mede gefinancierde projecten. De inkomsten worden in schijven toegekend afhankelijk van de voortgang van de werken. In de optiek om maximaal alternatieve financieringsbronnen aan te spreken voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen, wordt door het Agentschap voor Natuur en Bos samen met haar partners zeer intensief ingezet op de cofinancieringsmogelijkheden door de EU in het kader van Life, INTERREG, PDPO en andere programma's.
Vanaf 2021 volgt het Departement FB een nieuwe generieke werkwijze voor projecten met EU-financiering, en worden de ontvangsten in het kader van EU-cofinanciering via het algemene ontvangstenartikel QD0-9QCGAFA-OW ingeschreven. De ontvangsten op dit artikel QD0-9QCGTFC-OW zijn gekoppeld aan uitgavenartikel QD0-1QCG4FC-WT.

Kredietevolutie

	Ontvangst
Basis BA 2026	**400**
Andere bijstellingen	0
Nieuw beleid	0
Totaal BO 2027	**400**

Inhoudelijke toelichting
Er zijn geen beleidsmatige of budgettaire aanpassingen ten opzichte van de BA2026.

QD0-9QCGTFD-OI - MEER EN BETERE NATUUR - BOSSENCOMPENSATIEFONDS

Korte inhoud

Dit ontvangstenartikel van het Bossencompensatiefonds omvat de ontvangsten van ANB uit bosbehoudbijdragen van andere entiteiten van de Vlaamse overheid.
Voor het Bossencompensatiefonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QD0-1QCG4FD-WT, QD0-1QCG4FD-PA en QD0-1QCG4FD-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (artikels QD0-9QCGTFD-OI, QD0-9QCGTFD-OP en QD0-9QCGTFD-OW).

Kredietevolutie

	Ontvangst
Basis BA 2026	**0**
Andere bijstellingen	0
Nieuw beleid	0
Totaal BO 2027	**0**

Inhoudelijke toelichting
Pro memorie.

QD0-9QCGTFD-OP - MEER EN BETERE NATUUR - BOSSENCOMPENSATIEFONDS

Korte inhoud
Dit (ESR-neutrale) ontvangstenartikel van het Bossencompensatiefonds werd opgezet bij BO 2020 naar aanleiding van de implementatie van het nieuwe boekingsschema voor de Grondenbanken bij VLM. Via dit begrotingsartikel verloopt de tegenboeking voor ANB bij de overdracht van gronden (initieel gefinancierd door het ANB).
Voor het Bossencompensatiefonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QD0-1QCG4FD-WT, QD0-1QCG4FD-PA en QD0-1QCG4FD-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (artikels QD0-9QCGTFD-OI, QD0-9QCGTFD-OP en QD0-9QCGTFD-OW).

Kredietevolutie

	Ontvangst
Basis BA 2026	**500**
Andere bijstellingen	-109
Nieuw beleid	0
Totaal BO 2027	**391**

Inhoudelijke toelichting
Er zijn geen beleidsmatige aanpassingen ten opzichte van de BA2026. Budgettair worden de verwachte ontvangsten aan terugbetalingen van voorschotten vanuit VLM, in toepassing van het afgesproken boekhoudschema voor de Grondenbankwerking, verminderd van 500 keuro naar 391 keuro (-109 keuro).

QD0-9QCGTFD-OW - MEER EN BETERE NATUUR - BOSSENCOMPENSATIEFONDS

Korte inhoud
Dit ontvangstenartikel maakt deel uit van het Bossencompensatiefonds. De ontvangsten bij ANB binnen dit Bossencompensatiefonds zijn afhankelijk van het aantal afgeleverde omgevingsvergunningen tot ontbossing en de wijze waarop compensatie wordt gerealiseerd.

Voor het Bossencompensatiefonds zijn de geraamde uitgaven (artikels QD0-1QCG4FD-PA en QD0-1QCG4FD-WT) gekoppeld aan de raming van de toegewezen ontvangsten (artikels QD0-9QCGTFD-OI, QD0-9QCGTFD-OP en QD0-9QCGTFD-OW).

Kredietevolutie

	Ontvangst
Basis BA 2026	**6.267**
Andere bijstellingen	-3
Nieuw beleid	0
Totaal BO 2027	**6.264**

Inhoudelijke toelichting
Er zijn geen beleidsmatige aanpassingen ten opzichte van de BA2026. Budgettair worden de verwachte ontvangsten aan terugbetalingen van kosten, in toepassing van het afgesproken boekhoudschema voor de Grondenbankwerking, verminderd met 3 keuro.

QD0-9QCGTFE-OW - EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER - JACHTFONDS

Korte inhoud
Dit ontvangstenartikel maakt deel uit van het Jachtfonds. De ontvangsten op het Jachtfonds (ANB) zijn afkomstig uit de aankopen van jachtverloven, jachtvergunningen en deelnames aan het jachtexamen. Via het Jachtfonds is het de bedoeling om deze middelen terug aan te wenden ten bate van het beleid inzake jacht in ruime zin. De reglementaire basis voor deze ontvangsten zijn artikel 17 van het Jachtdecreet en artikel 50 van het Jachtadministratiebesluit van 25 april 2014.
De ontvangsten van dit artikel zijn binnen het Jachtfonds gekoppeld aan de uitgaven op artikels QD0-1QCG4FE-WT en QD0-1QCG4FE-LO.

Kredietevolutie

	Ontvangst
Basis BA 2026	**2.500**
Andere bijstellingen	0
Nieuw beleid	0
Totaal BO 2027	**2.500**

Inhoudelijke toelichting
Er zijn geen beleidsmatige of budgettaire aanpassingen ten opzichte van de BA2026.

Budgettair kader DAB's en rechtspersonen
DAB BRV-FONDS

Toelichting
De DAB BRV-fonds is een Dienst met Afzonderlijk Beheer onder het beheer van het departement Omgeving. Het BRV-fonds wordt als DAB zowel gespijzigd met eigen

ontvangsten (in hoofdzaak ontvangsten vanuit het Vlaamse handhavingsbeleid rond ruimtelijke ordening (RO) en leegstand, en planbatenontvangsten) als met aanvullende toelagen vanuit de algemene middelen ter financiering van de bouwshift. Aan uitgavenzijde worden de ontvangsten ingezet voor uitgaven in het kader van het uitvoeren van het Vlaams handhavingsbeleid RO en vooral voor de financiering van de bouwshift. Concreet gaat het dan in hoofdzaak over de financiering van de uitbetaling van planschadedossiers.

QCN - OMGEVINGSBELEID VOOR RUIMTE EN MILIEU
Ontvangsten

Code	Toelichting
QBZ-2QCGANF-OW HANDHAVING ALS SLUITSTUK VAN EEN SLAGKRACHTIG OMGEVINGSBELEID VOOR RUIMTE EN MILIEU	Dit ontvangstenartikel van het BRV-fonds omvat de ontvangsten in het BRV-fonds die in hoofdzaak voortkomen uit beslissingen tot opleggen van bestuurlijke transactie en geldboetes, ontvangsten uit gerechtelijke handhaving na vonnis of arrest en uit minnelijke schikkingen in uitvoering Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening. De ontvangsten worden verhoogd op basis van de reële ontvangsten uit 2025. Dit brengt een verhoging met zich mee van 908 keuro ten opzichte van BA2026. De evolutie van deze ontvangsten, gerealiseerd in het kader van het handhavingsbeleid voor ruimtelijke ordening, zijn binnen het BRV-fonds gekoppeld aan de uitgaven inzake handhaving ruimtelijke ordening op het artikel QBZ-3QCG2NF-WT.
QBZ-2QCGANG-OI ZORGEN VOOR DE REALISATIE VAN EEN BOUWSHIFT EN EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE - PLANSCHADE	Via dit ontvangstenartikel van het BRV-fonds komen de ontvangsten uit de planbatenheffing, zoals geïnd door Vlabel, binnen in het BRV-fonds. Omwille van de specificiteit van de planbatenheffing die geen weerkerende heffing is en die pas moet worden betaald na een startfeit, kan op zich pas post factum worden ingeschat welke de ingekohierde bedragen en welke de inningen zijn. Om die reden wordt het gemiddelde van de laatste 5 jaar aan werkelijk geïnde heffingen gebudgetteerd. De raming wordt verhoogd met 154 keuro om aan te passen aan het gemiddelde van de ontvangsten van de voorbije vijf jaren. De uitgaven op BRV-uitgavenartikel QBZ-3QCG2NG-WT zijn gekoppeld aan de ontvangsten op dit artikel.
QBZ-2QCGANL-OW	Dit ontvangstenartikel van het BRV-fonds wordt gespijsd met de ontvangsten uit de leegstandsheffingen. Leegstaande en

Code	Toelichting
	verwaarloosde bedrijfsruimten in Vlaanderen worden opgenomen in een inventaris die jaarlijks wordt bijgewerkt. De heffing moet worden betaald in het kalenderjaar dat volgt op de derde registratie in de inventaris. De inschatting voor 2027 ligt op 8.210 keuro.Dit is een verhoging van 631 keuro ten opzichte van BA2026.
QBZ-2QCGAND-OW	Dit artikel omvat de ontvangsten in het BRV-fonds die voortkomen uit beslissingen tot opleggen van financiële lasten in het kader van vergunningsverlening. Pro memorie.

Uitgaven

Code	Toelichting
QBZ-3QCG2NY-IS	Via dit artikel worden de uitbetalingen van gewestelijke planschadedossiers geconcretiseerd. Deze uitbetalingen verlopen immers via de Landcommissies van de VLM. Het budget wordt bij concrete uitbetalingsdossiers in de loop van het begrotingsjaar stapsgewijs herverdeeld vanuit uitgavenartikel QBZ-3QCG2NG-WT.
QBZ-3QCG2NH-IS	Vanuit dit uitgavenartikel van het BRV-fonds vertrekt de interne stroom naar het Agentschap Binnenlands Bestuur voor de financiering van het Lokaal Bouwshiftfonds voor lokale overheden, en dit ter uitbetaling van planschadedossiers. Er wordt hiervoor vanuit het Klimaatfonds een budget ter beschikking gesteld van 100 miljoen euro voor de uitbetaling van planschadedossiers binnen het BRV-fonds. Op dit artikel wordt voor 2027 in dit kader een budget van 39,9 miljoen euro VAK en VEK voorzien op artikel QBZ-3QCG2NG-WT. Er is een decreetsbepaling met toepassing binnen het BRV-fonds die het mogelijk maakt om doorheen het begrotingsjaar ook het opgebouwde saldo binnen het BRV-fonds aan te wenden voor de uitbetaling van planschadedossiers.

Code	Toelichting
	De verschuiving van 8 mio VEK uit BO2026 wordt doorgetrokken naar 2027. Aan uitgavenzijde wordt dit verdeeld: voor 7,6 miljoen op dit artikel QBZ-3QCG2NH-IS (Lokaal Bouwshiftfonds) en voor 0,4 miljoen euro op artikel QBZ-3QCG2NG-WT (gewestelijke planschade).
QBZ-3QCG2NF-WT HANDHAVING ALS SLUITSTUK VAN EEN SLAGKRACHTIG OMGEVINGSBELEID VOOR RUIMTE EN MILIEU	Op dit uitgavenartikel van het BRV-fonds worden de kredieten voor de juridische afhandeling van inspectiedossiers inzake ruimtelijke ordening voorzien. De evolutie van deze uitgaven is gekoppeld aan de evolutie van de ontvangsten op ontvangstenartikel QBZ-2QCGANF-OW. Voor werkingsuitgaven inclusief procedure- en gerechtskosten wordt 850 keuro voorzien. Voor informatica wordt een budget van 2.760 keuro voorzien. Dit is een verhoging ten opzichte van BA26 met 953 keuro, hier worden de verhoogde recurrente boete-ontvangsten uit het VCRO aangewend. Voor de uitgaven in het kader van de verdere uitbouw van het handhavingsbeleid wordt 100 keuro voorzien. Tenslotte wordt er voor het doorstorten van de inkomsten uit bestuurlijke beboeting VCRO richting de lokale besturen 315 keuro voorzien (+37 keuro ten opzichte van BA2026).
QBZ-3QCG2NG-WT ZORGEN VOOR DE REALISATIE VAN EEN BOUWSHIFT EN EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE - PLANSCHADE	Op dit uitgavenartikel van het BRV-fonds worden de kredieten voor de behandeling en uitbetaling van gewestelijke planschadedossiers voorzien, evenals informatica-uitgaven en kosten erelonen in dit domein. Het gaat meer bepaald om 1.740 keuro aan werkingsuitgaven inclusief procedure- en gerechtskosten (+154 keuro ten opzichte van BA2026 ten gevolge van de verhoogde (recurrente) ontvangsten uit planbaten op ontvangstenartikel QBZ-2QCGANG-OW), 298 keuro aan informatica-uitgaven en het budget voor de uitbetaling van planschadedossiers (17.356 keuro).
QBZ-3QCG2NL-WT	Dit uitgavenartikel van het BRV-fonds wordt ingezet voor uitgaven in het kader van het

Code	Toelichting
	Vlaamse beleid ter bestrijding van leegstand en verwaarloosde bedrijfsruimtes, en voor circulair ruimtegebruik. De meeropbrengsten op BRV-ontvangstenartikel QBZ-2QCGANL-OW (+631 keuro) komen volgens de werkwijze van het BRV-fonds terug aan uitgavenzijde op dit artikel. Daarnaast wordt de aanwending van het saldo van het Vernieuwingsfonds verlaagd van 4.900 keuro naar 1.633 keuro (uitgaven worden gespreid over 3 jaar), waardoor het krediet terug daalt met 3.267 keuro in 2027. In het kader van de politieke besprekingen bij de BO2027 wordt er beslist om 1.422 keuro regulier leegstandsbudget (gefinancierd vanuit de leegstandsheffingen) recurrent te desaffecteren naar artikel QBZ-3QCG2ZZ-IS.Aanvullend wordt er ook eenmalig 2 miljoen euro van het ingekantelde saldo van het Vernieuwingsfonds gedesaffecteerd via hetzelfde artikel ter financiering van de investeringen in het project OIS (artikel QB0-1QCG2OA-WT). Na deze bewegingen rest er nog een budget van 456 keuro voor reguliere leegstandsuitgaven op artikel QBZ-3QCG2NL-WT.

QCZ - ZONDER ISE
Ontvangsten

Code	Toelichting
QBZ-2QCGAZZ-OI ONTVANGSTEN INTERNE STROMEN	Via dit artikel ontvangt het BRV-fonds een toelage voor de uitbetaling van planschadedossiers vanuit artikel QB0-1QCG2NX-IS (13,5 miljoen euro) en een toelage voor de financiering van planschadedossiers van het Lokaal Bouwshiftfonds vanuit artikel QE0-1QHE2IH-IS van het Vlaams Klimaatfonds (42 mio euro). De verschuiving van dit budget van 8 miljoen euro, zoals beslist bij de BO2026, wordt doorgetrokken naar 2027.

Code	Toelichting
QBZ-2QCGAZZ-OG OVERGEDRAGEN OVERSCHOT VORIGE BOEKJAREN	Dit overgedragen saldo aan de inkomstenzijde van het BRV-fonds bij BO2027 is gelijk aan het over te dragen saldo zoals opgenomen aan uitgavenzijde van het BRV-fonds bij de BA2026.

Uitgaven

Code	Toelichting
QBZ-3QCG2ZZ-OV OVER TE DRAGEN OVERSCHOT VAN HET BOEKJAAR	Het over te dragen overschot van het boekjaar vormt de sluitpost van de begroting van de DAB. Rekening houdende met alle bewegingen aan ontvangstenzijde en uitgavenzijde in VEK daalt dit over te dragen overschot bij de BO2027 met 4.428 keuro VEK ten opzichte van BA2026.
QBZ-3QCG2ZZ-IS	Dit uitgavenartikel van het BRV-fonds dient voor de verwerking van transacties van het BRV-fonds naar de algemene middelenbegroting. Het af te romen bedrag bedraagt in totaal 11.037 keuro, 3.422 keuro meer dan bij de BA2026, en is als volgt opgebouwd: • 5.750 keuro afroming van ontvangsten uit de leegstandsheffing op ontvangstenartikel QBZ-2QCGANL-OW, en dit ter uitvoering van de afspraken gemaakt bij het regeerakkoord; • 1.050 keuro afroming van het saldo van het Vernieuwingsfonds, en dit ter uitvoering van de afspraken gemaakt bij het regeerakkoord. • 815 keuro afroming van de extra ontvangsten in uit de leegstandsheffing zoals beslist bij de BO2026. • 1.422 keuro afroming van het regulier leegstandsbudget op uitgavenartikel QBZ-3QCG2NL-WT. • 2.000 keuro afroming van het ingekantelde saldo van het Vernieuwingsfonds.

DAB FONDS VOOR PREVENTIE EN SANERING INZAKE LEEFMILIEU EN NATUUR (MINAFONDS)

Toelichting

QCD - WATER
Ontvangsten

Code	Toelichting
QBX-2QCGADB-OW DE NUTRIENTENVERLIEZEN VANUIT DE LAND- EN TUINBOUW NAAR HET OPPERVLAKTE- EN GRONDWATER VERDER VERMINDEREN	De ontvangsten zijn geraamd op basis van de toepassing van het decreet inzake de bescherming van het leefmilieu tegen de verontreiniging door meststoffen en het decreet houdende de bescherming van water tegen de verontreiniging door nitraten uit agrarisch bronnen. Volgens deze decreten wordt de Mestbank belast met het opleggen en innen van heffingen en administratieve geldboetes. De raming wordt op basis van actuele inschattingen aangepast naar 1.500 keuro ontvangsten, daar waar dat in 2026 3.000 keuro was.
QBX-2QCGADA-OW PLANNEN MAKEN EN ACTIEF OP HET TERREIN UITVOEREN MET ENGAGEMENTEN VOOR EEN GEZOND EN DUURZAAM WATERSYSTEEM	Op dit artikel worden de ontvangsten uit de heffing op de waterverontreiniging en de heffing op de winning van grondwater begroot. *De ontvangsten van de heffing op de waterverontreiniging en de heffing op de winning van grondwater bedraagt 82,8 mio euro in 2027, dit is respectievelijk 51,4 mio euro voor de heffing op de waterverontreiniging en 31,4 mio euro voor de heffing op de winning van grondwater. De ontvangsten stijgen met 15,1 mio euro t.o.v. BA 2026.* *Deze stijging is grotendeels te wijten aan:* • *Afspraak BO27 m.b.t. een verhoging van het tarief voor de oppervlaktewaterlozers wat aanleiding geeft tot een stijging van de inkomsten met circa 18,2 mio euro.* • *een hogere vuilvracht dan geraamd bij BA2026 waardoor de inkomsten stijgen met circa 1 mio euro.* • *een administratieve vereenvoudiging bij de kleinverbruikers waardoor de inkomsten van de heffingen met ongeveer 4 mio euro dalen. De toelage aan de waterbedrijven (QBX-3QCG2DC-WT) verlaagt*

Code	Toelichting
	eveneens met ongeveer 4 mio euro aangezien de waterbedrijven nu bijkomende inkomsten (4 mio euro) genereren door het aanrekenen van de bovengemeentelijke saneringsvergoeding aan deze groep kleinverbruikers. Voor de Vlaamse Overheid is dit dus een budgetneutrale overdracht.

Uitgaven

Code	Toelichting
QDX-3QCG2DA-WT PLANNEN MAKEN EN ACTIEF OP HET TERREIN UITVOEREN MET ENGAGEMENTEN VOOR EEN GEZOND EN DUURZAAM WATERSYSTEEM	Het betreft de vereffening van de investeringsimpuls toegekend in het kader van Blue deal in 2020 en de middelen ifv de oproep natuur in je school in 2022. VEK 1.030 keuro - verschil met BA 2026: -970 keuro
QBX-3QCG2DW-IS VLAAMSE MILIEUMAATSCHAPPIJ (VMM)	Via dit artikel ontvangt de VMM een aanvullende toelage van 56 keuro VAK/VEK vanuit de DAB MINAfonds ter financiering van de terugbetalingen sociale vrijstellingen, moratoriumintresten, rechtsplegingsvergoedingen en gearchiveerde ontvangsten in het kader van milieuheffingen met betrekking tot oppervlaktewateren en grondwaterbeheer. Het budget sociale vrijstellingen en terugbetaling van gearchiveerde ontvangsten bedraagt 6 keuro. Het budget moratoire interesten en rechtsplegingsvergoeding bedraagt 50 keuro.
QBX-3QCG2DC-WT ZORGEN VOOR EEN SLUITENDE FINANCIERING VAN HET WATERBELEID - OVERDRACHT AAN DE OPENBARE WATERDISTRIBUTIENETWERKEN	Om hun saneringsverplichting uit te voeren, hebben de drinkwatermaatschappijen een overeenkomst met de NV Aquafin. De Vlaamse Regering kent een werkingstoelage omwille van het algemeen belang toe aan de drinkwatermaatschappijen. De rest van de vergoeding die aan Aquafin NV dient betaald te worden, moeten de drinkwatermaatschappijen doorrekenen aan hun klanten.

	Het budget wordt verhoogd met 49.648 keuro VAK en 41.090k VEK na het budgetoverleg met Aquafin. Hiervan wordt er 5.900 keuro VAK en VEK gecompenseerd vanuit het budget van de stroomgebiedbeheerplannen op artikel QBX-3QCG2DA-WT.
QBX-3QCG2DA-WT PLANNEN MAKEN EN ACTIEF OP HET TERREIN UITVOEREN MET ENGAGEMENTEN VOOR EEN GEZOND EN DUURZAAM WATERSYSTEEM	Vanuit dit begrotingsartikel draagt de VMM bij aan de uitvoering van de strategische doelstellingen omtrent het verhogen van de milieukwaliteit van de leefomgeving voor het thema Water. Het grootste deel van het begrotingsartikel wordt voornamelijk aangewend voor het ondersteunen van de gemeentelijke rioolbeheerders via subsidies (120.705 keuro VAK en 162.034 keuro VEK). De begunstigden zijn gemeentebesturen, intercommunales en intergemeentelijke samenwerkingsverbanden en de Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening die de uitvoering van gemeentelijke rioleringsprojecten op zich nemen en instaan voor het rioolbeheer van de betrokken gemeenten. De gesubsidieerde projecten omvatten zowel de aanleg en heraanleg van rioleringen als afkoppelingsprojecten. Met deze subsidiëring stimuleert het Vlaams Gewest de verdere uitbouw en optimalisatie van het gemeentelijke rioleringsnetwerk en draagt het bij aan de sanering van ongezuiverde lozingen, wat noodzakelijk is voor het realiseren van de doelstellingen in de kaderrichtlijn Water. Na de update van de vereffeningskalender stijgt het VEK-budget voor de rioleringssubsidies met 40.600 keuro ten opzichte van het VEK-budget bij BA 2026. Daarnaast wordt voor de financiering van de StroomGebiedBeheerPlannen (SGBP) een VAK van 6.316 keuro en een VEK van 11.976 keuro voorzien. Het doel is de stroomgebiedbeheerplannen te actualiseren en te optimaliseren voor een efficiëntere en effectievere uitvoering. Conform de voorziene evolutie in de meerjarenbegroting verschuift het zwaartepunt van het extra SGBP-budget van 20.000 keuro voor de periode 2023 - 2027 in 2027 verder naar de werkingstoelage aan de

	drinkwatermaatschappijen (artikel QBX-3QCG2DC-WT) om bijkomende zuiveringsinspanningen te vergoeden. Het extra budget neemt in 2027 verder af met 5.900 keuro VAK/VEK tot 1.500 keuro. Omwille van de VEK-behoefte voor de investeringen, studies en subsidies tot en met 2026 en de nieuwe vastleggingen in 2027 blijft een VEK-budget van 11.976 keuro noodzakelijk. Hiervoor werd er 5.900 keuro VEK herschikt vanuit artikel QBX-3QCG2OC-WT. Voor de verdere vereffening van de dossiers met betrekking tot de ondersteuning van projecten in het kader van waterhergebruik en voorkoming van droogte wordt er voor 2027 196 keuro VEK voorzien. In het kader van de uitvoering van de Blue Deal werd in 2020 voor 21.700 keuro aan projecten Groen-blauwe netwerken vastgelegd waarvan 20.300 keuro voor investeringswerken en slibruimingen. Voor verdere vereffening van deze projecten wordt er voor 2027 623 keuro VEK voorzien.
QBX-3QCG2DY-IS VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)	Via dit artikel ontvangt de VLM een aanvullende toelage vanuit de DAB MINAfonds voor uitgaven in het kader van het MAP die bij constant beleid op 2.490 keuro gehouden wordt en een aanvullende toelage voor grondenbank “Blue Deal”, waar bij constant beleid 2.251 keuro VEK wordt voorzien. Er zijn dus geen wijzigingen ten opzichte van BA2026.
QBX-3QCG2DQ-IS EIGEN VERMOGEN INFORMATIE VLAANDEREN (EV IV)	AQF doet voor een aantal grondgebonden diensten een beroep op EV Informatie Vlaanderen ter voorbereiding van ondergrondse werken. Geen wijziging ten opzichte van BA2026.

QCE - BODEM EN ONDERGROND

Ontvangsten

Code	Toelichting

Uitgaven

Code	Toelichting
QBX-3QCG2EV-IS OPENBARE VLAAMSE AFVALSTOFFENMAATSCHAPPIJ (OVAM)	Via dit artikel ontvangt OVAM een aanvullende toelage vanuit de DAB Minafonds ter financiering van uitgaven op de OVAM-begroting in het kader van het Bodemdecreet, het thema afvalbeheer en materialenbeleid (Materialendecreet) en het Decreet Ambtshalve Bodemsaneringen. De toelage wordt aangepast met: • terugdraaien eenmalige overdracht bij BA2026 van 436 keuro van artikel QBX-3QCG2EV-IS naar artikel QB0 1QCG2OU-IS (referentietaken VITO); • terugdraaien eenmalige overdracht bij BA2026 van 100 keuro naar artikel QB0-1QCG2OA-WT in het kader van de uitvoering van het samenwerkingsakkoord met Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV) voor het samenbrengen en het ontsluiten van bodemgegevens; • overdracht (recurrent) van 200 keuro vanuit artikel QB0-1QCG2OA-WT in het kader van de uitvoering van het samenwerkingsakkoord met Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV); • compensatie van 6 keuro naar artikel QBX-3QCG2EA-WT voor de financiering van Tersana en Vlabotex; • compensatie naar artikel TCH-ATFA5NA-WT (Vlaio): voor de 3e KIS oproep voor innovatieve saneringsprojecten PFAS wordt voorgesteld om eenmalig 2 miljoen euro VAK over te dragen naar Vlaio vanuit het budget saneringen. Het VEK wordt gespreid over 3 jaar en bedraagt 800 keuro voor 2027. Vlaio beschikt over de knowhow om in kader van het Vlaamse innovatiebeleid de ontwikkeling van innovatieve saneringstechnieken in Vlaanderen te stimuleren in kader van de aanpak van PFAS (innovatiesteun, subsidie instrumentarium, kennis van staatssteunproblematiek, …).
QBX-3QCG2EA-WT EEN ONDERBOUWD BODEMBELEID VIA HERSTEL VAN BODEMDIENSTEN EN BODEMZORG EN VIA	Via dit artikel worden subsidies verleend aan VLABOTEX VZW voor de sanering van nieuw- en droogkuisbedrijven, en aan TERSANA VZW voor de sanering van

Code	Toelichting
HET VERSTANDIG BENUTTEN VAN DE ONDERGROND	garage- en koetswerkbedrijven en aanverwante bedrijven. Voor beide sectorfondsen is een totaal budget van 2.397 keuro nodig bij BO2027. Er wordt 6 keuro verschoven vanuit QBX-3QCG2EV-IS (bodemsaneringen): deze budgetten vormen thematisch een geheel, zijnde de financiering van de bodemsaneringen bij OVAM.

Aanwending VAK ruiter:

QCF - NATUUR EN BIODIVERSITEIT
Ontvangsten

Code	Toelichting
QDX-2QCGAFA-OP WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT, EEN PASSEND BEHEER EN BESCHERMING VAN NATUUR EN EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER	Dit artikel werd gecreëerd om enerzijds kosten bij het beheer van gronden in rekening te brengen (bv. grondbelastingen) die de vordering van ANB op VLM verlaagt en anderzijds een ontvangst te kunnen boeken wanneer er door het ANB eerder gefinancierde gronden uit de grondenbank kosteloos worden overgedragen van VLM naar ANB. In uitvoering van het boekhoudschema voor de grondenbanken wordt het budget ten opzichte van de BA 2026 verlaagd met 424 keuro.
QDX-2QCGAFA-OW WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT, EEN PASSEND BEHEER EN BESCHERMING VAN NATUUR EN EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER	Op dit begrotingsartikel worden diverse ontvangsten van ANB op het Minafonds geboekt. Het gaat hierbij voornamelijk over de ontvangsten uit de vervreemding van onroerende goederen, de verkoop van investeringsgoederen en allerlei diverse ontvangsten, die niet vooraf geprogrammeerd zijn en waarvan vooraf ook geen bedragen gekend zijn. Daarnaast worden op dit begrotingsartikel de opbrengsten vanuit de grondenbanken aangerekend. In uitvoering van het boekhoudschema voor de grondenbanken wordt het budget ten opzichte van de BA 2026 verlaagd met 78 keuro.

Uitgaven

Code	Toelichting
QDX-3QCG2FA-WT WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT, EEN PASSEND BEHEER EN BESCHERMING VAN NATUUR EN EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER	Dit begrotingsartikel omvat de gebundelde middelen van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) binnen het Minafonds. Deze middelen worden voornamelijk aangewend voor uitgaven op het gebied van biodiversiteitsbeleid, beleidsvoorbereiding, en de aankoop, inrichting en het beheer van het patrimonium van het ANB. Er zijn ten opzichte van de BA2026 een groot aantal significante aanpassingen in beleid en budget. In totaal vermindert het budget op dit artikel met 4.482 keuro VAK en VEK: • Er wordt met financiering vanuit het UPV-fonds (artikel QB0-1QCG4JX-IS van de uitgavenbegroting) 121 keuro extra VAK en VEK voorzien voor uitgaven bij ANB in het kader van de uitrol van het zwerfvuilbeleid. • Er wordt voor investeringen in het wagenpark 959 keuro extra budget voorzien vanuit de recuperatie van eerder gerealiseerde ontvangsten uit verkopen van materialen. • De eenmalig in 2026 ter beschikking gestelde middelen voor innovatie in het kader van het bosbeheer (3.905 keuro) worden voor 2.075 keuro herverdeeld en voor 330 keuro naar het budget voor slibruimingen onder het beheer bij VMM (artikel QB0-1QCG2DW-IS). Het saldo van 1,5 miljoen euro blijft bij ANB ter beschikking voor het voorkomen en bestrijden van natuurbranden. • Er wordt vanuit artikel QBX-3QCG2OC-WT van het departement 180 keuro herverdeeld ter bestrijding van de Aziatische hoornaar in het kader van exotenbestrijding. • Binnen dit artikel wordt er 1,9 miljoen euro vrijgemaakt voor de ondersteuning van de bosgroepen in het kader van terreinbeheer. • Er wordt vanuit dt artikel 1,8 miljoen euro herverdeeld naar artikel QBX-3QCG2NJ-WT voor de ondersteuning van de rol van de regionale

Code	Toelichting
	landschappen in het kader van het terreinbeheer. • Via BO2027 worden de herbebossingssubsidies met 200 keuro, de subsidies voor onthaalpoorten met 210 keuro en de aankoopsubsidies met 625 keuro verminderd in het kader van de afgesproken besparingen binnen de Vlaamse Regering (-210 miljoen euro op subsidies). • In uitvoering van het boekhoudschema voor de grondenbanken wordt het budget ten opzichte van de BA 2026 verlaagd met 502 keuro.
QBX-3QCG2FY-IS VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)	Via dit artikel ontvangt de VLM een aanvullende toelage vanuit de DAB MINAfonds voor uitgaven in het kader van het flankerend beleid en aankopen van gronden voor instandhoudingsdoelstellingen (12.496 keuro VAK) en een toelage voor grondenbank bosuitbreiding (2.007 keuro). Het budget op de grondenbank bosuitbreiding wordt verminderd met 833 keuro VAK en VEK als compensatie conform afspraken bij de BO27.. Het VEK op dit artikel wordt aanvullend verminderd met 966 keuro na analyse van de vereffeningskalender.
QDX-3QCG2FA-PA WE MAKEN NATUUR EN NATUURBELEVING TOT EEN VERBINDEND ELEMENT IN DE SAMENLEVING, VIA EEN NETTO TOENAME AAN NATUUR EN BOS MET HOGE KWALITEIT, EEN PASSEND BEHEER EN BESCHERMING VAN NATUUR EN EEN DOELTREFFEND SOORTENBELEID- EN BEHEER	Deze middelen worden ingezet als voorschot aan de Vlaamse Landmaatschappij voor de financiering van de grondenbanken SIGMA, Natuurdoelen en Rivierherstel Leie als ook voor het Recht van Voorkoop in functie van aankopen in hiervoor vermelde projectengebieden. Er worden geen aanpassingen voorzien in beleid of budget ten opzichte van de BA2026.

QCJ - AFVAL EN MATERIALEN
Ontvangsten

Code	Toelichting
QBX-2QCGAJA-OW DEMATERIALISEREN EN HET SLUITEN VAN MATERIAALKRINGLOPEN	Op dit artikel worden de inkomsten uit de afvalheffingen bij OVAM begroot. De inning van de heffingen gebeurt op basis van het decreet betreffende het duurzaam beheer van materialenkringlopen en afvalstoffen van 23 december 2011. De heffingsplichtigen zijn de uitbaters van afvalverwijderings-/verwerkingsinrichtingen, alsook de overbrengers van afvalstoffen geproduceerd in het Vlaams Gewest met het oog op het verwerken ervan buiten het Vlaams Gewest. Op grond van het samenwerkingsakkoord betreffende de preventie en het beheer van verpakkingsafval 2008 moet Fost Plus daarnaast vanaf 2009 jaarlijks, na indexering, 73 eurocent per inwoner aan het Vlaamse Gewest ter beschikking stellen voor het beleid rond verpakkingsafval. Op basis van een werkprogramma wordt het deelbedrag bepaald dat gestort wordt in het MINA-fonds. Pas wanneer dit bedrag gestort wordt door Fost Plus, kunnen de middelen hiervoor aangewend worden en kunnen de middelen ingezet worden door de OVAM voor investeringssubsidies aan lokale overheden. Het krediet wordt verhoogd met 3 miljoen euro door een aangepaste raming van de verwachte inkomsten uit afvalheffingen.

Uitgaven

Code	Toelichting
QBX-3QCG2JA-WT DEMATERIALISEREN EN HET SLUITEN VAN MATERIAALKRINGLOPEN	Vanuit dit begrotingsartikel van de DAB Minafonds financiert OVAM uitgaven gericht op de uitvoering van het afvalstoffen- en materialenbeleid. Meer in detail worden volgende uitgaven voorzien op dit begrotingsartikel. Er zijn geen wijzigingen in beleid of budget ten opzichte van BA2026. Subsidies aan de 27 erkende kringloopcentra (808 keuro) worden toegekend op basis van het subsidiebesluit van 20 mei 2005. De subsidie per kringloopcentrum wordt berekend op basis van het aantal kilo hergebruikte goederen

Code	Toelichting
	(theoretisch hergebruik) en rekening houdend met de grootte en het aantal inwoners dat in het verzorgingsgebied van elk kringloopcentrum ligt. De Vlaamse overheid verleent via OVAM subsidies aan lokale besturen voor investeringen en projecten die de doelstellingen van het afval- en materialenbeleid en het asbestafbouwbeleid ondersteunen. Deze ondersteuning (2.677 keuro) vormt een hefboom bij de realisatie van het verhogen van afvalrecyclage door betere selectieve inzameling, het verlagen van het aandeel huishoudelijk afval, het verlagen van de hoeveelheid zwerfvuil en het realiseren van een asbestveilig Vlaanderen 2040. De procedures voorzien in dit besluit (ontwerp- en betalingsfase) en het feit dat de betalingsaanvragen ingediend moeten worden door de lokale besturen via OVAM, geven aanleiding tot een gespreide uitbetaling van subsidies. Deze middelen dienen voor de subsidies voor investeringen in diftar huis-aan-huis, gewichtsdiftaruitrusting op recyclageparken, afvalbakken en andere recipiënten ter voorkoming van zwerfvuil en camera-installaties en afvalzuigers ter ondersteuning van het zwerfvuil- en sluikstortbeleid. Nieuw in 2027 is dat er met financiering vanuit het UPV-fonds (artikel QB0-1QCG4JX-IS van de uitgavenbegroting) 500 keuro extra VAK en VEK voorzien wordt op dit artikel voor uitgaven bij OVAM in het kader van de uitrol van het zwerfvuilbeleid (deel subsidies lokale besturen).

QCN - OMGEVINGSBELEID VOOR RUIMTE EN MILIEU
Ontvangsten

Code	Toelichting

Uitgaven

Code	Toelichting

QBX-3QCG2NJ-WT ZORGEN VOOR EEN ROBUUSTE OPEN RUIMTE

Vanuit dit artikel worden in hoofdzaak door VLM de vergoedingen (beheerovereenkomsten) gefinancierd. Met het sluiten van beheerovereenkomsten wordt uitvoering gegeven aan de Vlaamse beleidsdoelstellingen en -prioriteiten, bepaald door de Vlaamse Regering, en dit in uitvoering van het Europees plattelandsontwikkelingsbeleid. De beheerovereenkomsten maken deel uit van het GLB strategisch plan 2023-2027 dat goedgekeurd werd door de Europese Commissie op 5 december 2022. De beheerovereenkomsten worden via het GLB strategisch plan gecofinancierd met 43% Europese middelen uit het ELFPPO. De VLM sluit beheerovereenkomsten met de landbouwers voor het vrijwillig uitvoeren van agromilieumaatregelen. De landbouwers ontvangen voor het uitvoeren van deze agromilieumaatregelen jaarlijks een vergoeding. De landbouwer kan, onder begeleiding van de bedrijfsplanner, beheerovereenkomsten met diverse doelstellingen sluiten. Inzake VAK wordt voor 2027 11.617 keuro
voorzien bij constant beleid. Inzake VEK wordt voor 2027 8.319 keuro voorzien na analyse van de betrokken vereffeningskalenders, en dit via compensatie vanuit artikel QBX-3QCG2OC-WT (1.249 keuro VEK).
Daarnaast werden er tot 2026 via dit artikel door het Departement Omgeving ook subsidies verleend aan provincies, gemeenten, publiekrechtelijke rechtspersonen, privaatrechtelijke rechtspersonen en natuurlijke personen voor de uitvoering van landinrichtingsplannen. Er is een recurrente compensatie van deze middelen voor 789 keuro VAK en 750 keuro VEK naar begrotingsartikel QB0-1QCG2NB-WT voor de subsidies aan publieke en private personen voor de uitvoering van landinrichtingsplannen. Dit biedt een efficiënte oplossing voor de praktische moeilijkheden die er zijn omdat er nu 2 entiteiten actief zijn op dit artikel.
Vanuit dit artikel wordt er ook ondersteuning aangeboden aan de landschapsparken (2.445 keuro). Het gaat om 5 erkende Landschapsparken, die elk

	per kalenderjaar een subsidie ontvangen voor personeel en werking, en voor projectwerking ter uitvoering van de BVR van 14 juli 2023 tot vaststelling van de algemene erkennings- en subsidiëringsvoorwaarden voor Vlaamse Parken en BVR van 13 oktober 2023 tot erkenning van Landschapspark Zwinstreek, Landschapspark Vlaamse Ardennen, Landschapspark Maasvallei, Landschapspark Hart van Haspengouw en Landschapspark Grenzeloos Bocageland. Er wordt voor 2027 een extra budget van 1,8 miljoen euro ter beschikking gesteld voor de ondersteuning van de regionale landschappen met het oog op gebiedsbeheer, en dit met compensatie vanuit artikel QDX-3QCG2FA-WT.
QBX-3QCG2NY-IS VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM)	Vanuit dit artikel ontvangt VLM een aanvullende toelage vanuit de DAB Minafonds voor uitgaven in het kader van ruilverkavelingsprojecten. Er is een recurrente compensatie van 4.443 keuro VAK en 4.899 keuro VEK naar artikel QB0-1QCG2NY-IS om de ruilverkavelings- en landinrichtingsbudgetten te centraliseren. Dit budget wordt ingezet om de lopende ruilverkavelingsprojecten en de projectwerking te kunnen uitvoeren. Het VAK-budget op dit artikel komt zodoende op 0 te staan. Vanuit dit artikel ontvangt VLM tevens een aanvullende toelage vanuit de DAB Minafonds voor uitgaven in het kader van grondverwerving buffergebieden. Het VEK-budget wordt bijgesteld met 148 keuro tot 348 keuro via compensatie vanuit artikel QBX-3QCG2OC-WT en dit na analyse van de betrokken vereffeningskalenders.
QBX-3QCG2NR-IS VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ (VLM) - GEBRUIKERSSCHADE EN KAPITAALSCHADE	Vanuit dit artikel ontvangt VLM een aanvullende toelage vanuit de DAB MINAfonds voor de uitbetaling van kapitaalschade en gebruikersschade. Aangezien er nog een significant encours beschikbaar is voor de aanrekening van eventuele nieuwe dossiers, en de voorbije jaren deze dossiers zeer beperkt waren, wordt het volledige beschikbare budget van 1.075 keuro VAK en VEK bij BO2027 gecompenseerd naar artikel QB0-

	1QCG2OA-WT voor investeringen in het project OIS.
QBX-3QCG2NA-WT VIA BIJKOMENDE INSPANNINGEN BRONNEN VAN HINDER AANPAKKEN	Vanuit dit artikel financiert het Departement Omgeving uitgaven die betrekking hebben op de strategische doelstellingen omtrent het verhogen van de leefkwaliteit voor het thema hinder. Meer concreet omvat dit artikel uitgaven voor beleidsvoorbereidend onderzoek, uitwerking en implementatie van maatregelen en beleidsinstrumenten in verband met milieuhinder en leefomgevingskwaliteit. Het budget blijft constant, met uitzondering van een beperkte VEK-bijstelling (-46 keuro) na analyse van de vereffeningskalender.

QCO - THEMA-OVERSCHRIJDEND INSTRUMENTARIUM OMGEVING
Ontvangsten

Code	Toelichting
QBX-2QCGAOA-OW NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGSINSTRUMENTARIUM	Op dit artikel komt in hoofdzaak het dividend binnen dat de NV Participatiemaatschappij Vlaanderen (PMV) uitbetaald aan het Vlaams Gewest voor haar 100% aandeelhouderschap in de NV Aquafin (3,8 miljoen euro en ongewijzigd). Daarnaast zijn er ook nog ontvangsten uit de inning van milieuboetes, die voor 2027 10.062 keuro bedragen. De schatting van de milieuboetes wordt verhoogd met 2.647 keuro op basis van 90% van de gevorderde bedragen voor milieuboetes in 2025. Verder zijn er een aantal kleine diverse ad hoc ontvangsten (705 keuro). De schatting voor de diverse ad hoc ontvangsten wordt ten opzichte van de BA2026 verhoogd met 350 keuro op basis van het 3-jaarlijkse gemiddelde aan reële ontvangsten in 2023-2025. Ingevolge de toepassing van het VCO worden de uitgaven die in 2027 nog gebeuren vanuit de 100 miljoen aan ontvangsten vanwege 3M in 2022, zijnde de jaarlijkse uitbetaling van 1,5 miljoen euro aan subsidies aan de gemeente Zwijndrecht, ook aan ontvangstenzijde op dit artikel ingeschreven. Zo blijft dit een ESR-neutraal verhaal.

Code	Toelichting

Uitgaven

Code	Toelichting
QBX-3QCG2OB-WT EEN DOELGERICHTE DEELNAME AAN HET INTERNATIONAAL EN EUROPEES BELEID	Vlaanderen participeerde de voorbije jaren vanuit dit artikel aan het internationale en Europese beleid en droeg via projecten en programma's inzake biodiversiteit, chemische stoffen, klimaat en duurzame ontwikkeling in het buitenland bij tot de realisatie van de op internationale, Europese, Belgische of bilaterale fora onderschreven omgevings- en duurzame ontwikkelingsdoelstellingen. Concreet gaat het om allerlei uitgaven en projecten gerelateerd aan het internationale omgevingsbeleid, en dit ter invulling van internationale door Vlaanderen aangegane Noord-Zuid engagementen. Via BO2027 wordt er beslist om deze engagementen stop te zetten (-569 keuro) in het kader van de afgesproken besparingen binnen de Vlaamse Regering (-210 miljoen euro op subsidies). Het VEK-budget wordt bijgesteld na analyse van de vereffeningskalender.
QBX-3QCG2OA-WT NAAR EEN SAMENHANGEND OMGEVINGSINSTRUMENTARIUM	Op dit artikel worden een aantal specifieke beleidskosten van het Departement Omgeving aangerekend. Concreet gaat het over kosten voorzien voor procedures en gerechtskosten en schadevergoedingen aan derden (0,8 miljoen euro), studies inzake beleidsvoorbereiding, -evaluatie en -opvolging die een bijdrage leveren aan een effectiever, efficiënter en/of zuiniger omgevingsbeleid en specifieke ad hoc beleidsuitgaven voor het Departement Omgeving (samen 0,3 miljoen euro). Daarnaast worden er op dit artikel ook in 2027 significante beleidsenveloppen voorzien voor de Blue Deal (79 miljoen euro VAK) en de bestrijding van schadelijke stoffen (11,5 miljoen euro VAK). Hierbij is het de bedoeling om in 2027 via herschikking deze budgetten te doen landen bij de (nog te bepalen) entiteiten.

Code	Toelichting
	Het budget voor de Blue Deal wordt bij BO 2027 ten opzichte van de BA2026 verhoogd met 40 miljoen euro VAK en 12 miljoen euro VEK, zoals afgesproken in het Regeerakkoord. Daarnaast wordt het budget verhoogd met 3,3 miljoen VEK om tegemoet te komen aan de vereffeningsnoden noden voor de reeds opgestarte Blue Deal projecten.
QBX-3QCG2OC-WT EEN OMGEVINGSBELEID VOOR EN MET BETROKKENHEID VAN BURGER EN MAATSCHAPPIJ, MET HET OOG OP HET VERHOGEN VAN HET MAATSCHAPPELIJK DRAAGVLAK	Vanuit dit artikel worden de uitgaven van het departement gefinancierd die betrekking hebben op het versterken en verankeren van omgevingsdoelstellingen in de verschillende geledingen van de Vlaamse samenleving. Dit betreft in hoofdzaak 8,2 miljoen euro voor de subsidiëring van omgevingsverenigingen in het kader van het decreet inzake de erkenning en subsidiëring van omgevingsverenigingen. Er wordt 304 keuro budget voorzien voor uitgaven ter beperking van milieuoverlast, de uitvoering van het bodemzorgplan en onderzoeken in het kader van klimaatadaptatie. De budgetten die binnen het departement voorzien waren voor uitgaven m.b.t. groene economie en Green Deals worden op nul gezet als dienen als compensatie voor de verhoogde uitgaven voor exotenbestrijding bij ANB (180 keuro naar artikel QDX-3QCG2FA-WT). Voor de uitvoering van ontsnipperingsprojecten (VAPEO) en de engagementen die in dat kader werden aangegaan richting partners wordt er 0,5 miljoen VAK voorzien. Op dit artikel is verder 1.965 keuro voorzien voor de doorstorting van een vast percentage van de opbrengsten uit lokale milieuhandhaving (via bestuurlijke beboeting) richting de lokale overheden. Dit geeft uitvoering aan het goedgekeurde Omgevingshandhavingsbesluit van de Vlaamse regering. Dit is een verhoging van dit budget met 111 keuro op basis van de evolutie van de reële ontvangsten in de periode mei 2025-april 2026. Tenslotte staat er in BO2027 nog een restbedrag van 272 keuro VAK beschikbaar voor ad hoc subsidies.

Code	Toelichting
	Op dit artikel loopt de VEK-kalender af voor de grote vastlegging voor Natuur In Je School in 2024, en wordt er 7,8 miljoen euro VEK herverdeeld binnen het beleidsveld.

QCZ - ZONDER ISE
Ontvangsten

Code	Toelichting
QBX-2QCGAZZ-OI ONTVANGSTEN INTERNE STROMEN	Via dit ontvangstenartikel ontvangt de DAB MINAfonds een dotatie vanuit de algemene middelen. Voor de toelichting van alle aanpassingen die geleid hebben tot dit finale bedrag wordt verwezen naar de toelichting bij begrotingsartikel QB0-1QCG2OX-IS. Nieuw in 2027 is aanvullend de ontvangst vanuit het UPV-fonds en uitgavenartikel QB0-1QCG4JX-IS. Dit gaat over 621 keuro VAK en VEK, waarvan 500 keuro bestemd voor OVAM op MINA-artikel QBX-3QCG2EV-IS en 121 keuro voor ANB op MINA-artikel QBX-3QCG2FA-WT.
QBX-2QCGAZZ-OG OVERGEDRAGEN OVERSCHOT VORIGE BOEKJAREN	Dit overgedragen saldo aan de inkomstenzijde van het MINAfonds bij BO2027 is gelijk aan het over te dragen saldo zoals opgenomen aan uitgavenzijde van het MINAfonds bij de BA2026.

Uitgaven

Code	Toelichting
QBX-3QCG2ZZ-OV OVER TE DRAGEN OVERSCHOT VAN HET BOEKJAAR	Het over te dragen overschot van het boekjaar vormt de sluitpost van de begroting van de DAB. Rekening houdende met alle bewegingen aan ontvangstenzijde en uitgavenzijde in VEK daalt dit over te dragen overschot bij de BO2027 met 7.971 keuro VEK ten opzichte van BA2026.
QBX-3QCG2ZZ-IS	Dit uitgavenartikel wordt gebruikt voor desaffectaties van middelen uit het MINAfonds naar de algemene middelen. Er zijn in 2027 geen desaffectaties meer uit te

Code	Toelichting
	voeren, waardoor het budget op dit artikel op 0 komt te staan.

EIGEN VERMOGEN VAN HET INSTITUUT VOOR NATUUR- EN BOSONDERZOEK

Toelichting

EIGEN VERMOGEN VAN HET INSTITUUT VOOR NATUUR- EN BOSONDERZOEK

Het Eigen Vermogen van het INBO (EV INBO) is een aparte juridische entiteit (rechtspersoon) die projecten uitvoert, die met externe middelen gefinancierd worden. Het voornaamste doel van het EV INBO is om het INBO-onderzoek aan te vullen voor zover rechtstreeks toegewezen publieke middelen niet volstaan voor een volwaardig en toekomstgericht onderzoek. Het biedt de mogelijkheid om in te gaan op nieuwe onderzoeksthema's die onmiddellijk of op (middel)lange termijn beleidsrelevant zijn, uiteraard met de belangrijke beperking dat er daarvoor ook externe financiering gevonden moet worden via onderzoeksopdrachten, internationale calls, doctoraatsonderzoek en dergelijke meer.

Ook voor EV INBO, blijft de relevantie voor het biodiversiteitsbeleid een fundamentele voorwaarde voor het verrichten van onderzoek. Het EV INBO voert opdrachten uit voor een breed spectrum aan klanten, zoals Vlaamse en lokale overheden, de FOD Wetenschapsbeleid (Belspo) en FOD Volksgezondheid, Waalse en Nederlandse overheden, universiteiten, natuur- en bosorganisaties, landbouw, jacht, visserij. Ook Europa met bvb. Horizon-Europe, Interreg-, LIFE+ en Biodiversa+-projecten. De zo opgebouwde internationale wetenschappelijke samenwerkingen versterken de expertise en het netwerk van INBO. Ze creëren kansen voor data-uitwisseling, kennisdeling en de ontwikkeling van Europese monitoringfaciliteiten.
Sinds 2022 worden opdrachten van de Vlaamse Regering aan EV INBO toegewezen. De opvragingen uit provisies verbonden aan deze opdrachten volgen aparte circuits en maken volgens de instructies geen deel uit van BO 2027. Eventuele middelen die naar EV INBO komen landen op begrotingsartikel QB0-1QCG2FR-IS (dOMG).
De extern gefinancierde EV INBO-medewerkers zijn volledig geïntegreerd in de ondersteunings- en onderzoeksteams van het INBO.
Het EV INBO oefent haar activiteiten uit onder de ISE Natuur en biodiversiteit (QF).

QCF - NATUUR EN BIODIVERSITEIT
Ontvangsten

Code	Toelichting
4940 INKOMENSOVERDRACHTEN VAN DE FEDERALE OVERHEID	Onder deze inkomstenoverdrachten ressorteren voornamelijk de subsidies die ontvangen worden van BELSPO. Dit bedrag bedraagt 137 keuro voor BO 2027.
1613 AAN HET BUITENLAND	Het budget wordt momenteel geraamd op 30 keuro. Deze begroting is een prognose van de verwachte, reeds juridisch geëngangeerde projectinkomsten in 2027.

Code	Toelichting
	Het is zeer waarschijnlijk dat de uiteindelijke ontvangsten hoger zullen uitvallen: er zijn immers momenteel nog onderhandelingen voor nieuwe projecten lopend en er werden recent nog projectvoorstellen (offertes, proposals) ingediend waarvan de uitkomst nog niet bekend is. Ook zullen er in de loop van 2026 en 2027 nog nieuwe voorstellen worden geschreven, ingediend en gegund.
1620 VERKOOP VAN NIET-DUURZAME GOEDEREN EN DIENSTEN BINNEN SECTOR OVERHEID	Het budget wordt momenteel geraamd op 2.143 keuro. Deze begroting is een prognose van de verwachte, reeds juridisch geëngangeerde projectinkomsten in 2027. Het is zeer waarschijnlijk dat de uiteindelijke ontvangsten hoger zullen uitvallen: er zijn immers momenteel nog onderhandelingen voor nieuwe projecten lopend en er werden recent nog projectvoorstellen (offertes, proposals) ingediend waarvan de uitkomst nog niet bekend is. Ook zullen er in de loop van 2026 en 2027 nog nieuwe voorstellen worden geschreven, ingediend en gegund.
4670 INKOMENSOVERDRACHTEN VAN ANDERE EENHEDEN (FONDS VOOR WETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK - VLAANDEREN - FWO)	In 2027 wordt er ook een interne compensatie van FWO bij de ontvangsten bijgeschreven bedoeld voor specifieke onderzoeksprojecten. Vermits het EV INBO binnen de consolidatiekring valt, worden interrelaties met het FWO opgenomen onder ESR-code 46.70 en begroot op 600 keuro in 2027.
3860 ONTVANGEN SUBSIDIES	De ontvangen subsidies worden geraamd op 1.500 keuro. Dit bedrag is gebaseerd op de laatste stand van zaken van de vermindering die EV INBO zal ontvangen op het betalen van bedrijfsvoorheffing in 2025 en 2026. Dit bedrag houdt een vermindering van 80% in op de bedrijfsvoorheffing van wetenschappelijk personeel. Deze middelen worden integraal ingezet in wetenschappelijk onderzoek door aanwerving van onderzoekers die niet rechtstreeks op projectmiddelen werken.
1611 AAN BEDRIJVEN, KREDIETINSTELLINGEN EN VERZEKERINGSMAATSCHAPPIJEN	Het budget wordt momenteel geraamd op 128 keuro. Deze begroting is een prognose van de verwachte, reeds juridisch geëngangeerde projectinkomsten in 2027.

Code	Toelichting
	Het is zeer waarschijnlijk dat de uiteindelijke ontvangsten hoger zullen uitvallen: er zijn immers momenteel nog onderhandelingen voor nieuwe projecten lopend en er werden recent nog projectvoorstellen (offertes, proposals) ingediend waarvan de uitkomst nog niet bekend is. Ook zullen er in de loop van 2026 en 2027 nog nieuwe voorstellen worden geschreven, ingediend en gegund.
3910 INKOMENSOVERDRACHTEN VAN EU-INSTELLINGEN	De inkomensoverdrachten of subsidies die ontvangen worden van EU-instellingen worden bij BO 2027 begroot op 1.095 keuro.

Uitgaven

Code	Toelichting
7422 VERWERVING VAN OVERIGE INVESTERINGSGOEDEREN	De begroting van de investeringsgoederen die in 2027 zullen aangekocht worden, wordt geraamd op 100 keuro. In deze raming werden o.a. de vernieuwing van laptops en IT-materiaal opgenomen.
1120 SOCIALE BIJDRAGEN	Het EV INBO raamt de sociale bijdragen voor 2027 op 982 keuro, gebaseerd op de verwachte inkomsten van de reeds gegunde projecten.
1111 EIGENLIJKE LONEN	Het EV INBO raamt de eigenlijke lonen voor 2027 op 3.038 keuro, gebaseerd op de verwachte inkomsten van de reeds gegunde projecten.
7200 NIEUWBOUW VAN GEBOUWEN	Voor de renovatie van de vis- en amfibiebroedhal in Linkebeek, waarvoor geen algemene VO-middelen of INBO-middelen voor beschikbaar zijn gesteld, wordt gebruik gemaakt van het overgedragen saldo. Deze investering wordt begroot voor 1.669 keuro aan vastleggingskredieten in 2027 en voor 376 keuro aan vereffeningskredieten, met verdere vereffeningen begroot in 2028 en later.

Code	Toelichting
1112 OVERIGE BEZOLDIGINGSELEMENTEN	Het EV INBO raamt de overige bezoldigingselementen voor 2027 op 561 keuro, gebaseerd op de verwachte inkomsten van de reeds gegunde projecten.
1211 ALGEMENE WERKINGSKOSTEN ANDERE SECTOREN DAN OVERHEID	De begroting van de werkingskosten werd bepaald aan de hand van de reeds vastgelegde en verwachte verkopen in 2027. Bijkomende projectinkomsten zullen zich vertalen in bijkomende werkingsuitgaven.
1140 MAALTIJDCHEQUES	Het EV INBO raamt de maaltijdcheques voor 2027 op 93 keuro, gebaseerd op de verwachte inkomsten van de reeds gegunde projecten.
1221 ALGEMENE WERKINGSKOSTEN BINNEN SECTOR OVERHEID	De begroting van de werkingskosten werd bepaald aan de hand van de reeds vastgelegde en verwachte verkopen in 2027. Bijkomende projectinkomsten zullen zich vertalen in bijkomende werkingsuitgaven.

QCZ - ZONDER ISE
Ontvangsten

Code	Toelichting
0821 OVERGEDRAGEN OVERSCHOT VORIGE BOEKJAREN	Het overgedragen saldo bedraagt 2.585 keuro.

Uitgaven

Code	Toelichting
0322 OVER TE DRAGEN OVERSCHOT VAN HET BOEKJAAR	Het EV INBO verwacht het boekjaar 2027 af te sluiten met een over te dragen saldo van 2.209 keuro (VEK). Er zal voor 376 keuro ingeteerd worden op het overgedragen saldo in 2026, voor de financiering van de renovatie van de vis-en amfibiebroedhal te Linkebeek.

GRINDFONDS

Toelichting

Het Grindfonds is een fonds dat is opgericht om de financiële ondersteuning van projecten en initiatieven te bevorderen die bijdragen aan de leefbaarheid en duurzaamheid van gebieden waar grindwinning plaatsvindt.

Het Grindfonds is echter een aflopend verhaal. Er zijn geen nieuwe ontvangsten meer. Het Grindfonds houdt in de loop van 2027 op te bestaan. De laatste betaling zal gebeuren vanuit de de algemene uitgaven. Het resterend saldo van het Grindfonds wordt gedesaffecteerd.

ONTVANGSTEN
Vermits de grindheffing werd afgeschaft voor de grindwinning na 1 januari 2018 bestaan de ontvangsten 2027 enkel uit het overgedragen saldo eind 2026. Dit wordt geraamd op 319 keuro.

UITGAVEN
Via het programmadecreet bij BO2027 wordt er werk gemaakt van de afschaffing van het Grindfonds tegen medio 2027. In dit kader wordt het saldo van 319 keuro via een interne stroom gedesaffecteerd naar de algemene middelen. Simultaan wordt er op uitgavenartikel QB0-1QCG2EA-WT van de algemene uitgavenbegroting een uitgave van 319 keuro voorzien naar het Projectgrindwinningscomité ter sluiting van alle rekeningen.

QCE - BODEM EN ONDERGROND
Ontvangsten

Code	Toelichting

Uitgaven

Code	Toelichting

QCZ - ZONDER ISE
Ontvangsten

Code	Toelichting

Uitgaven

Code	Toelichting

MILIEU- EN NATUURRAAD VAN VLAANDEREN

Toelichting

De Minaraad is een strategische adviesraad van het beleidsdomein Omgeving binnen de Vlaamse overheid. De Minaraad brengt op vraag van de Vlaamse Regering, het Vlaams Parlement of op eigen initiatief, adviezen uit over het milieu- en natuurbeleid en over het milieuaspect van duurzame ontwikkeling. De 5 prioritaire werkvelden

zijn: “Klimaat en Energie”, “Circulaire Economie en Materialen”, “Water en Ruimte”, “Natuur en Biodiversiteit “ en “Hinder en Lucht”.

De Raad is samengesteld uit 24 stemgerechtigde leden die diverse maatschappelijke organisaties vertegenwoordigen, zoals milieuorganisaties en sociaal-economische organisaties. De Raad neemt steeds de eindbeslissing over de ontwerpadviezen of andere ontwerpdocumenten die tot stand komen in de werkcommissies. Daarbij streeft de Raad naar consensus. De werkcommissies gelden als de motor van de raadsactiviteiten. Ze snijden de voorgelegde problemen ten gronde aan en gaan gedetailleerd in op discussiepunten om zo tot ontwerpadviezen te komen.

QAZ - ZONDER ISE

Ontvangsten

Code	Toelichting
4610 TOELAGE QB0-1QAG2ZY-IS (QB0 1QA101 4140)	De werkingstoelage daalt met 227 Keuro t.o.v. BA2026 omwille van de opgelegde besparingen aan de strategische adviesraden (-262 Keuro) en de verrekening van de index (+35 Keuro).
0821 OVERGEDRAGEN OVERSCHOT VORIGE BOEKJAREN	Het overgedragen saldo zijn de voorschotten van de vorige boekjaren. Het kan zijn dat er in 2026 ook een beperkt overschot zal zijn dat dan nog toegevoegd zal worden via de BA2027.
1620 VERKOOP VAN NIET-DUURZAME GOEDEREN EN DIENSTEN BINNEN DE OVERHEIDSSECTOR	Het betreft hier de ontvangst van terugvorderingen van salaris van gedetacheerd personeel.

Uitgaven

Code	Toelichting
0322 OVER TE DRAGEN OVERSCHOT VAN HET BOEKJAAR	Het overgedragen overschot van het boekjaar wordt begroot zoals BA2026 en zal aangepast worden via de BA2027.
1211 ALGEMENE WERKINGSKOSTEN ANDERE SECTOREN	Omwille van de opgelegde besparingen wordt er gesaneerd in de werkingskosten. Zo worden o.a. verschillende abonnementen opgezegd, worden de middelen voor het organiseren van studiedagen verlaagd, worden de presentiegelden voor raadsleden afgeschaft en zal er ook nog bespaard worden op vorming en reis- en verblijfskosten.

Code	Toelichting
1140 LONEN IN NATURA	Het budget voor de maaltijdcheques en hospitalisatieverzekering blijven voorlopig status quo begroot.
1111 EIGENLIJKE LONEN	De lonen zullen in 2027 dalen omwille van de opgelegde besparingen. Een personeelslid dat in de loop van 2026 de organisatie heeft verlaten wordt niet meer vervangen.
7422 VERWERVING VAN OVERIG MATERIEEL	Dit budget blijft status quo. Het gaat hier om de jaarlijkse vervanging van enkele laptops en smartphones.
1221 ALGEMENE WERKINGSKOSTEN BINNEN DE OVERHEID	Dit budget blijft status quo. Het gaat om facturen betaald aan de Vlaamse Overheid zoals voor het verzorgen van catering tijdens vergaderingen en events, kosten voor het gebruik van Vlimpers en service integratiekosten.
1222 HUURGELDEN BINNEN DE OVERHEID	Bij de huurgelden is er een daling. De Minaraad verhuist van verdieping 9 naar verdieping 2 in het Herman Teirlinckgebouw en zal daar minder oppervlakte benutten. Zo is er geen apart bureau meer voor de leidinggevende.
1120 SOCIALE VERZEKERINGSPREMIES (WERKGEVERSBIJDRAGE)	De werkgeversbijdragen zullen dalen omwille van de opgelegde besparingen. Een personeelslid dat in de loop van 2026 de organisatie heeft velaten wordt niet meer vervangen.
1112 OVERIGE BEZOLDIGINGSELEMENTEN	Het betreft hier de kosten van de eindejaarspremies, vakantiegelden, woon-werkverkeer en leasing van bedrijfsfietsen. We verwachten hier een status quo ten opzichte van BA2026.

OPENBARE VLAAMSE AFVALSTOFFENMAATSCHAPPIJ

Toelichting

De Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) werd opgericht naar aanleiding van het Afvalstoffendecreet van 2 juli 1981. Sinds 1 april 2006 is OVAM een intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid binnen de Vlaamse overheid.

OVAM heeft als missie bij te dragen aan de doelstellingen van het Vlaamse milieubeleid door een duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen te bevorderen en een doeltreffend bodemsaneringsbeleid uit te voeren. Daarbij streeft de organisatie naar een circulaire economie, een efficiënter gebruik van grondstoffen en een gezonde leefomgeving.

Voor het duurzaam beheer van materialen en afvalstoffen ontwikkelt OVAM beleidsinstrumenten en maatregelen die gericht zijn op:
- het zuinig en duurzaam gebruik van grondstoffen;
- het sluiten van materiaalkringlopen en het voorkomen van afval;
- de bevordering van duurzame productie- en consumptiepatronen;
- het beperken van de verspreiding van milieugevaarlijke stoffen;
- het veilig beheer van afvalstoffen en milieugevaarlijke materialen;
- een goed functionerende afvalstoffenmarkt;
- de uitbouw van een asbestafbouwbeleid, onder meer via inventarisaties, proefprojecten, studies en vrijwillige verwijderingsinitiatieven.

Binnen het bodemsaneringsbeleid richt OVAM zich op:
- het voorkomen van nieuwe bodemverontreiniging;
- het stimuleren van individuele en collectieve saneringen;
- het saneren van historische en nieuwe bodemverontreiniging;
- het herbestemmen en opnieuw benutten van verontreinigde of verlaten terreinen;
- het verzekeren van een correcte werking van de bodemsaneringsmarkt.

OVAM oefent haar activiteiten uit binnen de beleidsvelden ISE J Afval en Materialen en ISE E Bodem en Ondergrond.

QCE - BODEM EN ONDERGROND
Ontvangsten

Code	Toelichting
QJ0-BQCGAEX-OI DAB FONDS VOOR PREVENTIE EN SANERING INZAKE MILIEU EN NATUUR (DAB MINAFONDS)	De dotatie wordt aangepast met: ESR4630: • terugdraaien eenmalige overdracht bij BA2026 van 436 keuro van QBX-3QCG2EV-IS naar VITO QB0-1QCG2OU-IS referentietaken • terugdraaien eenmalige overdracht bij BA2026 van 100 keuro van QBX-3QCG2EV-IS naar QB0-1QCG2OA-WT dOMG i.k.v. het samenwerkingsakkoord met Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV) voor het samenbrengen en het ontsluiten van bodemgegevens. • Overdracht recurrent van 200 keuro van QB0-1QCG2OA-WT dOMG van het samenwerkingsakkoord met Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV) naar QBX-3QCG2EV-IS ESR6631:

Code	Toelichting
	• compensatie van QBX-3QCG2EV-IS naar QBX-3QCG2EA-WT voor Tersana en Vlabotex: -6 keuro • compensatie van QBX-3QCG2EV-IS naar TCH-ATFA5NA-WT Vlaio: voor de 3e KIS oproep voor innovatieve saneringsprojecten PFAS wordt voorgesteld om eenmalig 2 miljoen euro VAK over te dragen naar Vlaio vanuit het budget saneringen. Het VEK wordt gespreid over 3 jaar en bedraagt 800 keuro voor 2027. Vlaio beschikt over de knowhow om in kader van het Vlaamse innovatiebeleid de ontwikkeling van innovatieve saneringstechnieken in Vlaanderen te stimuleren in kader van de aanpak van PFAS (innovatiesteun, subsidie instrumentarium, kennis van staatssteunproblematiek, …).
QJ0-BQCGAEA-OW EEN ONDERBOUWD BODEMBELEID VIA HERSTEL VAN BODEMDIENSTEN EN BODEMZORG EN VIA HET VERSTANDIG BENUTTEN VAN DE ONDERGROND	FINANCIERING - EU - BODEM De lopende EU-projecten Narmena, Parc en Pfaster worden geactualiseerd: +6 keuro voor personeelsinzet en -45 keuro voor onderzoeken en expertises. VERKOOP VAN GOEDEREN EN DIENSTEN AAN BEDRIJVEN - BODEM De belangrijkste eigen inkomsten zijn de ontvangsten bodemattesten. Zowel in 2024 als in 2025 werden er meer dan 285.000 bodemattesten afgeleverd. Bij BO2027 wordt dan ook uitgegaan van 285.000 bodemattesten tegenover 260.000 bodemattesten bij BO2026. De bodemattesten worden begin januari 2027 geïndexeerd, op basis van een voorlopige berekening wordt een stijging verwacht van 67 naar 69 euro per attest. Hierdoor stijgen de verwachte inkomsten in 2027 met 2.248 keuro, waarvan conform de verdeelsleutel Vlarebo 562 keuro voor het deel van de inkomsten die voortvloeien uit de invoering van de cofinancieringsregeling en opgenomen worden in het Bodembeschermingsfonds. (ESR1611)

Uitgaven

Code	Toelichting
QJ0-AQCG2EA-WT EEN ONDERBOUWD BODEMBELEID VIA HERSTEL VAN BODEMDIENSTEN EN BODEMZORG EN VIA HET VERSTANDIG BENUTTEN VAN DE ONDERGROND	EU-BODEM De nog lopende EU-projecten zijn Narmena, Parc en Pfaster: actualisatie van de subsidies voor expertise en onderzoeken -45 keuro.

Code	Toelichting
	WE GARANDEREN BODEMKWALITEIT VIA BODEMSANERING Een minimale bodemkwaliteit is essentieel voor een gezonde samenleving. Hiervoor stimuleren we het verder herstel van verontreinigde bodems, in de eerste plaats bij particulieren, (oude) bedrijfslocaties en stortplaatsen. We voeren een integraal beleid voor bodemverontreiniging door tegen 2028 elke risicogrond te onderzoeken en tegen 2036 waar nodig de sanering op te starten. Er wordt risicogebaseerd gewerkt bij het ambtshalve saneren. We werken samen met stakeholders aan gebiedsgerichte benaderingen en gaan op zoek naar innovatieve en natuurgebaseerde oplossingen. We evalueren het bodemdecreet en zorgen voor administratieve vereenvoudiging van de bodemprocedures bij verontreiniging en een snellere doorlooptijd van bodemdossiers. Daarnaast zorgen we voor een duidelijke rolinvulling van OVAM, de erkende bodemsaneringsdeskundigen en andere betrokken actoren. We ontwikkelen een gebalanceerd afwegings- en prioriteringskader voor de aanpak van bodemverontreiniging. In samenwerking met de Kennishub Zorgwekkende Stoffen stemmen we beleidskaders continu af op de meest recente wetenschappelijke inzichten. WE VERSTERKEN BODEMKWALITEIT VIA BODEMZORG Het krediet stijgt met 1.172 keuro: • terugdraaien eenmalige overdracht bij BA2026 van 436 keuro van QBX-3QCG2EV-IS naar VITO QB0-1QCG2OU-IS referentietaken • terugdraaien eenmalige overdracht bij BA2026 van 100 keuro van QBX-3QCG2EV-IS naar QB0-1QCG2OA-WT dOMG i.k.v. het samenwerkingsakkoord met Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV) voor het samenbrengen en het ontsluiten van bodemgegevens.

Code	Toelichting
	• Overdracht recurrent van 200 keuro van QB0-1QCG2OA-WT dOMG van het samenwerkingsakkoord met Databank Ondergrond Vlaanderen (DOV) naar QBX-3QCG2EV-IS • Vanuit de extra inkomsten bodemattesten wordt 436 keuro toegevoegd aan budget van de bodemonderzoeken. We hebben bijzondere aandacht voor het zorgzaam omgaan met de bodem om zo de bodemgezondheid (fysisch, chemisch en biologisch) minstens te behouden en zo mogelijk te verbeteren. We ontwikkelen samen met de andere bevoegde entiteiten een integraal en transversaal bodemzorgplan. DE OVAM ONTSLUIT HAAR BODEMINFORMATIE DIGITAAL Het budget voor Bodem-Digitaal blijft constant op 3.830 keuro We vergroten onze focus op data door het centraliseren en beheren van de bodemdata, data-valorisatie en omvorming tot bodeminformatie, verwerking en integratie in instrumenten zoals de bodemverontreinigingsfiche en het bodemattest enz.
QJ0-AQCG2EA-LO EEN ONDERBOUWD BODEMBELEID VIA HERSTEL VAN BODEMDIENSTEN EN BODEMZORG EN VIA HET VERSTANDIG BENUTTEN VAN DE ONDERGROND	Het krediet EU lonen ISE E stijgt met 6 keuro uit subsidies EU-projecten voorzien voor personeelsinzet (zie ontvangsten).
QJ0-AQCG2EA-RE EEN ONDERBOUWD BODEMBELEID VIA HERSTEL VAN BODEMDIENSTEN EN BODEMZORG EN VIA HET VERSTANDIG BENUTTEN VAN DE ONDERGROND	De spijziging BBF bedraagt voor BO2027 in totaal 24.858 keuro. Dit betreft 18.725 keuro vanuit het MINA-fonds, 1.200 keuro via terugvorderingen inzake ambtshalve bodemsaneringen en 4.933 keuro van de cofinanciering bodemattesten. In 2027 wordt er anderzijds voor 28.194 keuro aan middelen opgenomen uit het BBF: 21.241 keuro voor saneringen gefinancierd via het MINA-fonds en teruggevorderde bedragen, 2.000 keuro voor cofinanciering bodemsaneringswerken, 1.318 keuro voor bodemonderzoeken, 2.135 keuro voor het uitgebreider bodemattest en ontsluiting bodeminformatie en 1.500 keuro voor asbest-scholen.

Code	Toelichting

QCJ - AFVAL EN MATERIALEN
Ontvangsten

Code	Toelichting
QJ0-BQCGAJA-OW DEMATERIALISEREN EN HET SLUITEN VAN MATERIAALKRINGLOPEN	FINANCIERING - EU - AFVAL EN MATERIALEN De EU-projecten worden geactualiseerd. Enkele EU-projecten vallen weg of lopen af in 2027 waardoor de subsidie voor personeelsinzet daalt met 134 keuro. Het EU-project C-martlife loopt tot einde 2027: in 2027 daalt de subsidie voor studies en onderzoeken met 347 keuro. VERKOOP VAN GOEDEREN EN DIENSTEN AAN BEDRIJVEN - AFVAL EN MATERIALEN Binnen ISE J beschikt OVAM over eigen inkomsten voornamelijk asbestattesten, en teruggevorderde lonen. Bijstelling inkomsten asbestattesten +730 keuro: De raming van het aantal asbestattesten wordt bij BO2027 opgetrokken van 140.000 attesten naar 145.000 asbestattesten. In 2025 werden er 138.467 asbestattesten afgeleverd. De hogere raming is te verantwoorden omdat tegen 2027 alle verenigingen van mede-eigenaars (VME's) over een asbestattest moeten beschikken. Op basis van de huidige cijfers lijkt een aanzienlijk deel van de ruim 90.000 VME's deze mijlpaal niet te halen en zal een inhaalbeweging in 2027 volgen. Tegen 2030 moeten vervroegd ten opzicht van 2032 alle gebouwen met jeugd of werkgevers over een asbestattest beschikken. Het effect hiervan zal in 2027 voor een toename aan asbestattesten zorgen. Ook hier wordt een indexering verwacht begin januari 2027 van 59 euro naar 62 euro per asbestattest. De inkomsten verhogen met 730 keuro. Deze inkomsten worden voor de helft aangewend om de continuïteit te verzekeren van de ondersteuning van de prioritaire doelgroepen binnen de sectorprotocollen. Het andere deel wordt ingezet voor de werkings- en personeelskosten verbonden aan het beheer van het asbestattest. Bijstelling raming ontvangsten van terugvorderingen lonen en bijdrage tabakssector: -1.075 keuro: De OVAM ontvangt middelen van Fost Plus voor een coördinator verpakkingen en medewerkers evenementen. Met Bebat en Recupel loopt een overeenkomst voor de financiering van telkens een medeweker materiaalstroomopvolger. Het krediet wordt bij BO2027 geactualiseerd met +15 keuro. Op dit moment vult de OVAM haar operationeel zwerfvuilbeleid in via het initiatief Mooimakers en

Code	Toelichting
	de regionale handhaving op zwerfvuil. Mooimakers is een samenwerking tussen de OVAM, VVSG en Fost Plus. De werking en loonkosten van Mooimakers en de zwerfvuil-handhavers worden in 2026 deels gefinancierd vanuit de voorschotregeling voor de zwerfvuilheffing en deels vanuit een vrijwillige bijdrage van de verpakkende industrie en het werkplan halve euro, en via een vrijwillige bijdrage vanuit de tabakssector. Door de invoering van de UPV regeling vallen een deel van deze inkomsten weg op ESR1611: -1.090 keuro. Dit wordt opgevangen door de toelage die OVAM ontvangt vanuit het nieuwe begrotingsfonds “Vlaams fonds voor uitgebreide producentenverantwoordelijkheid”, zie toelage QB0-1QCG4JV-IS Toelage aan OVAM voor UPV en Zwerfvuilbeleid. Bijstelling overige inkomsten: +375 keuro: De ramingen van de kennisgevingsdossiers en beheerskosten milieuheffingen worden aangepast aan de realisatie van de voorgaande jaren en stijgen met 375 keuro.
QJ0-BQCGAJX-OI DAB FONDS VOOR PREVENTIE EN SANERING INZAKE MILIEU EN NATUUR (DAB MINAFONDS)	De dotatie wordt aangepast met: • terugdraaien eenmalige overdracht bij BA2026 van 50 keuro van QBX-3QCG2EV-IS naar VITO QB0-1QCG2OU-IS referentietaken

Uitgaven

Code	Toelichting
QJ0-AQCG2JA-WT DEMATERIALISEREN EN HET SLUITEN VAN MATERIAALKRINGLOPEN	EU - AFVAL EN MATERIALEN Actualisatie van EU-projecten -347 keuro. Het EU-project C-martlife loopt tot einde 2027: in 2027 daalt de subsidie voor studies en onderzoeken met 347 keuro. 2027 is het laatste projectjaar van C-martlife. We voeren nog 1 grote studie rond sorteeranalyse grof vuil uit en verder ronden we nog een aantal communicatie-acties af, vooral rond afval aan de kust. Er wordt ook nog een 'wrap-up' communicatie over gans het project ingepland. WE VERSTERKEN ONZE INTER- NATIONALE WERKING VOOR EEN DUURZAAM AFVAL-, MATERIALEN- EN BODEMBEHEER BINNEN EEN CIRCULAIRE ECONOMIE Het krediet blijft constant bij BO2027 op 17 keuro VAK/VEK.

Code	Toelichting
	Circulaire economie overstijgt de geografische grenzen. Vlaanderen kan de overgang niet alleen verwezenlijken, dus het is noodzakelijk dat we ons beleid ook een nadrukkelijke internationale dimensie geven. Op Europees of internationaal niveau willen we mee de juridische en socio-economische voorwaarden verbeteren voor het halen van de OVAM-beleidsdoelstellingen, met een bijzondere aandacht voor de overgang naar een circulaire economie in Vlaanderen en Europa. WE BOUWEN RISICOVOLLE ASBESTHOUDENDE MATERIALEN AF TEGEN 2040 Het krediet daalt met 1.440 keuro VAK en 420 keuro VEK • Vanuit de extra inkomsten asbestattesten wordt 365 keuro VAK/VEK toegevoegd om uitvoering te geven aan de sectorprotocollen en 65 keuro aan werkingsmiddelen asbest. Hierbij wordt rekening gehouden met de afspraak om minimaal de helft van de inkomsten toe te wijzen aan de werking van de sectorprotocollen. • Vanuit het opgebouwde saldo asbestattesten van 3.101 keuro blijft de intering op het saldo van 400 keuro behouden. Dit wordt ingezet op sectorprotocollen 200 keuro en voor IT-kosten 200 keuro. • Opname inkomsten asbestafbouw uit het Bodembeschermingsfonds: in 2025 en 2026 werd een bedrag van 2.350 keuro opgenomen uit het Bodembeschermingsfonds waar uit het verleden nog een bedrag van 4.708 keuro aan inkomsten uit terugvorderingsdossiers voor de voor 50% geprefinancieerde asbestafbouw in scholen, beschikbaar is. Dit bedrag wordt ingezet voor raamcontracten in het kader van de sectorprotocollen asbestveilige scholen. In 2025 werd 1.870 keuro vastgelegd, in 2026 werd het volledige budget van 2.350 keuro vastgelegd. Het resterende budget van 480 keuro wordt in 2027 vastgelegd voor asbestafbouw scholen. De intering in VAK op het Bodembeschermingsfonds daalt met 1.870 keuro. In VEK stellen we een budget van 1.500 keuro voor. De spreiding is gebaseerd

Code	Toelichting
	op een extrapolatie van het historische benuttingstempo periode 2018-2025. Dit tempo wordt vooral bepaald door de lange looptijd van de dossierbehandeling voor financiering van infrastructuurwerken die niet via OVAM verlopen: resterende deel kosten asbestverwijdering en vooral kosten heraanleg-vernieuwing (AGION). De intering in VEK daalt met 850 keuro. WE DEMATERIALISEREN MAATSCHAPPELIJKE BEHOEFTEN EN SLUITEN MATERIAALKRINGLOPEN ZODAT HET VERBRUIK VAN PRIMAIRE GRONDSTOFFEN DAALT Het krediet stijgt met 304 keuro: • terugdraaien eenmalige overdracht bij BA2026 van 50 keuro van QBX-3QCG2EV-IS naar VITO QB0-1QCG2OU-IS referentietaken • Vanuit de extra inkomsten kennisgevingsdossiers en beheersvergoeding milieuheffingen wordt 375 keuro toegevoegd voor uitgaven ICT software. • Vanuit de extra inkomsten wordt 150 keuro toegevoegd voor communicatie voedselverlies en gft, omzetting van de EPB-richtlijn, … • Het budget voor Mooimakers daalt met 500 keuro door het invoeren van de UPV-regeling, hierdoor vallen de inkomsten uit de tabakssector weg.- • Recuperatie eigen middelen Mooimakers :+229 keuro saldo Mooimakers 2024: In juni 2024 werd een nieuwe overeenkomst gesloten tussen OVAM en de tabakssector met betrekking tot de aanpak van sigarettenpeuken en andere tabaksgerelateerde restanten binnen de bredere zwerfvuilproblematiek. In het kader van deze overeenkomst engageert de tabakssector zich tot een financiële bijdrage van 1.000 keuro voor de werkjaren 2024 (AJ 2023) en 2025 (AJ 2024). Deze middelen worden volledig ingezet binnen het Operationeel Plan Openbare Netheid (Mooimakers). Aangezien de middelen voor het werkjaar 2024 pas medio 2024 ter beschikking werden gesteld,

Code	Toelichting
	was het om praktische redenen niet mogelijk om het volledige bedrag van 1.000 keuro binnen datzelfde jaar in te zetten. Het resterend bedrag van 229 keuro werd niet benut maar opgenomen in het over te dragen saldo. De OVAM wenst dit saldo in 2027 in te zetten binnen het Operationeel Plan Openbare Netheid. Dit bedrag zal specifiek worden gebruikt voor de aankoop van mediaruimte in het kader van de sensibiliseringscampagnes van Mooimakers. WE DIGITALISEREN ELKE DIENSTVERLENING TEGEN 2030 Het krediet blijft constant bij BO2027 op 852 keuro VAK/VEK. Een kwaliteitsvolle ICT- en informatiestrategie is cruciaal voor een optimale dienstverlening en om het eigen beleid te monitoren. We onderbouwen ons beleid met data en delen onze inzichten met onze stakeholders. Daarnaast gebruiken we de beschikbare technologieën om onze interne werking te stroomlijnen. We investeren stapsgewijs in datasystemen en digitale informatie-uitwisseling die ons kennis en inzicht geven in huidige en toekomstige grondstoffen, materiaal- en afvalstromen, zowel naar hoeveelheden als kwaliteit. Hiermee worden ook de verplichte Europese rapportages en de Vlaamse openbare statistieken gevoed. Materiaalstromen worden in kaart gebracht via datasystemen en digitale informatie-uitwisseling. WE IMPLEMENTEREN DE COMMUNICATIESTRATEGIE EN MAKEN ZO DIENSTVERLENING EN INFORMATIE ACTIEF BEKEND, SENSIBILISEREN ROND DE KERNTHEMA'S EN CREËREN DRAAGVLAK VOOR AMBITIEUS BELEID Het krediet blijft ongewijzigd bij BO2027 200 keuro VAK/VEK. Communicatie is een belangrijk onderdeel van het functioneren van onze organisatie, om de maatschappelijke meerwaarde van OVAM voor Vlaanderen te maximaliseren. Dit doen we op de volgende manier:

Code	Toelichting
	• We maken onze dienstverlening bekend (tools, producten, richtlijnen, sorteerboodschappen, …) zodat we iedereen bereiken die er baat bij heeft. • Onze communicatie dient daarnaast om burgers, bedrijven en andere organisaties te sensibiliseren en te informeren over onze kernthema's. • Tot slot creëren we draagvlak voor nieuw en ambitieus beleid op 'onze' thema's met specifieke communicatie-acties en -campagnes. TRANSITIE NAAR EEN CIRCULAIRE ECONOMIE IN VLAANDEREN Het krediet blijft constant bij BO2027 op 1.800 keuro VAK/VEK. Het publiek-privaat partnerschap Vlaanderen Circulair creëert en ondersteunt samenwerking rond circulaire strategieën (ecodesign, repair, refurbishment, ...) en businessmodellen. UPV ZWERFVUIL Voor het luik UPV zwerfvuil wordt 3.085 keuro voorzien voor studies en communicatie vanuit QB0-1QCG4JV-IS: Toelage aan OVAM voor UPV en zwerfvuilbeleid. UPV PRODUCTEN Voor het luik UPV producten wordt 226 keuro voorzien voor studies en communicatie vanuit QB0-1QCG4JV-IS: Toelage aan OVAM voor UPV en zwerfvuilbeleid.
QJ0-AQCG2JA-LO DEMATERIALISEREN EN HET SLUITEN VAN MATERIAALKRINGLOPEN	**QJ0-AQCG2JA-LO - LONEN AFVAL EN MATERIALEN en QJ0-AQCG2EA-LO - LONEN BODEM** De personeelskosten worden gefinancierd met de werkingsdotatie QB0-1QCG2JV-IS, de toelage aan OVAM voor UPV en zwerfvuilbeleid QB0-1QCG4JV-IS en de inzet van eigen middelen. Het krediet stijgt met 2.369 keuro: • Het krediet wordt geïndexeerd met 821 keuro. • Vanuit de extra inkomsten bodemattesten wordt 1.000 keuro toegevoegd aan het personeelskrediet. Zowel de indexstijging als de endogene groei worden maar gedeeltelijk in het budget bijgepast. Deze endogene groei

Code	Toelichting
	vertoont jaarlijks een zelf te financieren saldo, doordat de gemiddelde leeftijd van de OVAM-medewerkers toeneemt (enerzijds weinig instroom door besparingen en anderzijds instroom van personeelsleden met specifieke kennis en ervaring, en de gemiddelde leeftijd en duurtijd loopbaan van de OVAM-medewerker neemt toe). Bovendien zijn er extra kosten in kader van hybride werken (internetvergoeding voor thuiswerken) en voor het sectoraal akkoord (o.a. thuiswerkvergoeding, baremieke loonsverhoging,..). Daarnaast speelt ook de daling van het aantal opgenomen dagen onbetaald verlof een rol in de stijging van de personeelskosten. Tenslotte zijn er de extra kosten ingevolge de vereveningsprocedures op basis van het recent bijgestuurde personeelsstatuut. • Vanuit de extra inkomsten asbestattesten wordt 300 keuro toegevoegd aan het personeelskrediet. • Het krediet wordt verhoogd met 15 keuro aanpassing inkomsten externe medewerkers Fost Plus, Bebat en Recupel. • Vanuit QB0-1QCG4JV-IS: Toelage aan OVAM voor UPV en zwerfvuilbeleid wordt 361 keuro bijkomend voorzien voor personeelsinzet. • Het krediet EU lonen ISE J wordt verlaagd met 134 keuro uit subsidies EU-projecten voorzien voor personeelsinzet. • Het krediet EU lonen ISE E wordt verhoogd met 6 keuro uit subsidies EU-projecten voorzien voor personeelsinzet.

QCZ - ZONDER ISE
Ontvangsten

Code	Toelichting
QJ0-BQCGAZZ-OI ONTVANGSTEN INTERNE STROMEN	**QJ0-BQCGAZZ-OI - OVERDRACHTEN UIT DE DEPARTEMENTELE BEGROTING - QB0-1QCG2JV-IS** De werkingsdotatie stijgt met 819 keuro: - indexering van de loonkredieten met 821 keuro - overdracht van 2 keuro van QB0-1QCG2JV-IS Werkingstoelage OVAM naar SH0-1SKA2QA-WT

Code	Toelichting
	van HFB voor printing as a service. **QJ0-BQCGAZZ-OI - OVERDRACHTEN UIT DE DEPARTEMENTELE BEGROTING - QB0-1QCG4JV-IS** **Toelage aan OVAM voor UPV en zwerfvuilbeleid** Deze toelage aan OVAM wordt gefinancierd via de heffing QB0-9QCGTJA-OW ontvangsten UPV en zwerfvuilbeleid. Het bedrag wordt samengesteld uit enerzijds de heffingen interregionaal kader UPV waarvan OVAM de begunstigde is en anderzijds het deel OVAM van de UPVzwerfvuil volgens een vastgelegde verdeelsleutel. BO2027: 5.952 keuro • Voor de interregionale UPV-hefifng: Bij BO2027 is een bedrag van 276 keuro voorzien van de UPV voor bedrijfsmatige verpakkingen waarvan 50 keuro voorzien wordt voor personeel en 226 keuro voor beleidskredieten bestemd voor studies, communicatie, ... • Van de middelen uit de UPV inzake zwerfvuil wordt bij BO2027 5.676 keuro voorzien voor personeel (handhavers zwerfvuil en beleidsmedewerkers zwerfvuil), werkingsmiddelen en beleidskredieten bestemd voor studies, communicatie. Hiervan is 2.591 keuro bestemd voor lonen en werkingskosten Mooimakers en handhavers zwerfvuil en 3.085 keuro voor beleidskredieten studies en communicatie. De stijging van de toelage uit het begrotingsfonds bij BO2027 van 2.303 keuro wordt in de OVAM-begroting gedeeltelijk gecompenseerd door het wegvallen van de huidige financiering vanuit de verpakkingsindustrie, tabakssector en de stroomopvolgers: -1.090 keuro op ontvangsten werking en toelagen QJ0-BQCGAJA-OW – Verkoop van goederen en diensten aan bedrijven - Afval en materialen.

Uitgaven

Code	Toelichting
QJ0-AQCG2ZZ-WT WERKING EN TOELAGEN	De werkingskredieten worden gefinancierd met de werkingsdotatie QB0-1QCG2JV-IS en de inzet van eigen middelen: +98 keuro: • Vanuit de extra inkomsten indexering bodemattesten wordt 100 keuro toegevoegd aan de algemene werkingsmiddelen.

Code	Toelichting
	• Het krediet wordt aangepast met overdracht van 2 keuro van QB0-1QCG2JV-IS Werkingstoelage OVAM naar SH0-1SKA2QA-WT van HFB voor printing as a service. OVAM wenst haar dienstverlening en werking verder te automatiseren in het licht van Vlaanderen radicaal digitaal. Er worden diverse investeringen gemaakt om interne processen en processen met externen te digitaliseren. Verder wordt in 2027 blijvend ingezet op de privacy en informatieveiligheid in functie van GDPR en NIS2 richtlijnen.

STRATEGISCHE ADVIESRAAD RUIMTELIJKE ORDENING - ONROEREND ERFGOED

Toelichting

De Strategische Adviesraad voor Ruimtelijke Ordening en Onroerend Erfgoed adviseert de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement over de strategische beleidsvraagstukken en de hoofdlijnen van het beleid inzake ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed.
Daarnaast vormt SARO een klankbord voor de politieke verantwoordelijken om onuitgewerkte ideeën te toetsen. Op die wijze draagt de raad bij tot het vormen van een beleidsvisie en het interpreteren van maatschappelijke ontwikkelingen op het vlak van ruimtelijke ordening en onroerend erfgoed.

QAZ - ZONDER ISE
Ontvangsten

Code	Toelichting
0821 OVERGEDRAGEN OVERSCHOT VORIGE BOEKJAREN	Het overgedragen saldo zijn de overschotten van de vorige boekjaren.
4610 DOTATIE QG0-1QAG2ZW-IS	De werkingstoelage daalt ingevolge de aan de strategische adviesraden opgelegde besparingsopgave. Binnen de huidige organisatie kan ten opzichte van BO2026 een besparing van 17,8 keuro op de totaliteit van de werkingsuitgaven worden gerealiseerd. Voor de personeelsuitgaven wordt uitgegaan van een constant beleid in afwachting van de oprichting van de Omgevingsraad. De resterende besparingsopgave zal worden gerealiseerd in het kader van de toekomstige Omgevingsraad. Dit zal aanleiding geven tot een bijsturing bij BA 2027.

Code	Toelichting
4610 DOTATIE QB0-1QAX2ZW-IS	De werkingstoelage daalt ingevolge de aan de strategische adviesraden opgelegde besparingsopgave. Binnen de huidige organisatie kan ten opzichte van BO2026 een besparing van 17,8 keuro op de totaliteit van de werkingsuitgaven worden gerealiseerd. Voor de personeelsuitgaven wordt uitgegaan van een constant beleid in afwachting van de oprichting van de Omgevingsraad. De resterende besparingsopgave zal worden gerealiseerd in het kader van de toekomstige Omgevingsraad. Dit zal aanleiding geven tot een bijsturing bij BA 2027.

Uitgaven

Code	Toelichting
1211 HUISVESTINGSKOSTEN, BUREAU- EN WERKINGSKOSTEN, KOSTEN VERVOERSMIDDELEN, REIS- EN VERBLIJFS- EN VERPLAATSINGSKOSTEN, REPRESENTATIEKOSTEN, PRESENTATIEGELDEN EN VERGOEDINGEN AAN PERSONEN EN AANWERVINGSKOSTEN	Binnen de huidige organisatie wordt ten opzichte van BO2026 een besparing van 17,8 keuro gerealiseerd op de totaliteit van de werkingsuitgaven (ESR 1211 - incl. post werkingskosten expertencommissies). Deze besparing volstaat evenwel niet om de volledige opgelegde besparingsopgave in te vullen. De resterende besparingsopgave zal worden gerealiseerd in het kader van de toekomstige Omgevingsraad en verwerkt bij BA 2027.
1211 WERKINGSKOSTEN EXPERTENCOMMISSIE	Binnen de huidige organisatie wordt ten opzichte van BO2026 een besparing van 17,8 keuro gerealiseerd op de totaliteit van de werkingsuitgaven (ESR 1211 - incl. post huisvestingskosten, bureau- en werkingskosten, kosten vervoermiddelen, reis- en verblijfs- en verplaatsingskosten, representatiekosten, presentatiegelden en vergoedingen aan personen en aanwervingskosten). Deze besparing volstaat evenwel niet om de volledige opgelegde besparingsopgave in te vullen. De resterende besparingsopgave zal worden gerealiseerd in het kader van de toekomstige Omgevingsraad en verwerkt bij BA 2027.
1111 BEZOLDIGINGEN COMMISSIE OE, VHR EN VE	Voor de personeelsuitgaven wordt uitgegaan van een constant beleid in

Code	Toelichting
	afwachting van de oprichting van de Omgevingsraad.
0322 OVER TE DRAGEN OVERSCHOT VAN HET BOEKJAAR	Het overgedragen overschot van het boekjaar wordt begroot zoals BA2026 en zal aangepast worden via de BA2027.
1111 BEZOLDIGINGEN VOLGENS SALARISSCHAAL	Voor de personeelsuitgaven wordt uitgegaan van een constant beleid in afwachting van de oprichting van de Omgevingsraad.

VLAAMSE LANDMAATSCHAPPIJ

Toelichting

Vlaamse Landmaatschappij (VLM) is een NV van publiek recht. De VLM is opgericht bij decreet van 21 december 1988 onder de vorm van een NV. De VLM heeft rechtspersoonlijkheid. Door het kaderdecreet bestuurlijk beleid van 18 juli 2003 is de VLM een publiekrechtelijk vormgegeven extern verzelfstandigd agentschap.
Het agentschap heeft als missie bij te dragen tot de realisatie van de doelstellingen van:
☐ het milieubeleid, bedoeld in artikel 1.2.1, § 1, van het decreet algemene bepalingen milieubeleid;
☐ de ruilverkaveling, bedoeld in de wetgeving inzake ruilverkaveling van landeigendommen;
☐ de landinrichting, vermeld in het decreet van 28 maart 2014 betreffende de landinrichting;
☐ het decreet natuurbehoud;
☐ het Mestdecreet van 22 december 2006;
☐ het geïntegreerd plattelandsbeleid;
☐ het grondbeleid van het eigen beleidsdomein;
☐ het decreet Vlaamse Grondenbank.
De taken van het agentschap zijn:
☐ de uitvoering van het mestbeleid, als bedoeld in het Mestdecreet van 22 december 2006;
☐ de uitvoering van het beleid ter bescherming van de kwaliteit van de bodem dat erop gericht is om die geschikt te maken of te houden voor zo veel mogelijk bodemfuncties;
☐ op verzoek van de bevoegde diensten van de Vlaamse Regering, de bevoegde agentschappen of de bevoegde lokale besturen, zijn medewerking te verlenen aan de ondersteuning van de algemene inrichting van het buitengebied en de open ruimte;
☐ de uitvoering van het geïntegreerd plattelandsbeleid met uitzondering van die aspecten die werden toegewezen aan andere agentschappen of tot een ander beleidsdomein behoren;
☐ een uniek loket beheersovereenkomsten voor de doelgroep landbouw op te richten en te beheren;
☐ op verzoek van de bevoegde diensten van de Vlaamse Regering of de bevoegde agentschappen, zijn medewerking te verlenen aan de uitvoering van het grondbeleid.

VLM oefent haar activiteiten uit onder ISE D, ISE G (zie BBT Plattelandsbeleid), ISE F en ISE N.

QCD - WATER
Ontvangsten

Code	Toelichting
QK0-BQCGADX-OI	De raming van de inkomsten blijft gelijk t.o.v. BA2026. De verwachte inkomst uit de toelage MAP onderzoeken blijft op 2.490 keuro via artikel QBX-3QCG2DY-IS. De verwachte inkomst uit de toelage grondenbank Blue Deal blijft op 2.251 keuro via artikel QBX-3QCG2DY-IS.
QK0-BQCGADV-OI	De ontvangst wordt bijgesteld t.o.v. BA2026 met en tot 546 keuro. Dit voor grondoverdracht aan De Vlaamse Waterweg van gronden ikv het landinrichtingsplan KALVEKANT-REEPKENS-OOSTDONK-MAAIBOS voor 528 keuro en voor recuperaties ihkv LIR KALVEKANT-REEPKENS-OOSTDONK-MAAIBOS (LIP) - Kalvekant Zuid-Archeologisch onderzoek fase 2 voor 18 keuro.
QK0-BQCGADA-OL	De raming van de inkomsten blijft gelijk t.o.v. BA2026. Dit t.g.v. het verstrekt voorschot door de Vlaamse Waterweg (2.000 keuro) en de VMM (0 keuro).
QK0-BQCGADA-OW	De raming van de inkomsten neemt met 61 keuro af t.o.v. BA2026. Er is immers een bijstelling van 65 keuro in min ingevolge het doorrekenen van kosten ten gevolge het toe te passen boekhoudschema voor grondenbanken vanuit te verstrekken voorschotten (56 keuro t.o.v. DVW en 9 keuro t.o.v. VMM). Verder wordt een extra ontvangst van 4 keuro begroot, wat de bijstelling dus op -61 keuro brengt. De raming van de inkomsten neemt verder met 200 keuro toe tgv het herramen van opbrengsten uit verkoop en ruil van gronden. De ramingen betreffen verder een extra 750 keuro vanuit DVW voor kosteloze overdrachten van gronden, ingevolge het toe te passen boekhoudschema en – 87 keuro vanuit de VMM voor kosteloze overdrachten van gronden, ingevolge het toe te passen boekhoudschema, dit voor een nettobedrag van 663 keuro. De ontvangst uit de verkoop van mestafzetdocumenten en invoer- en uitvoerdocumenten wordt constant geraamd op 129 keuro, en de raming van de ontvangsten uit pachten blijft op 34 keuro.

Uitgaven

Code	Toelichting
QK0-AQCG2DA-WT	De raming van de uitgaven ihkv projectwerking neemt af met 1.593 keuro VAK en neemt toe met 150 keuro VEK. Het VAK en VEK op dit begrotingsartikel daalt met 50 keuro VAK en VEK vanuit de raming van de doorrekening van opbrengsten richting De Vlaamse Waterweg. Ten gevolge van de bijstelling van de inkomsten met 200 keuro en de toegekende kredieten via QBX-3QCG2DY-IS nemen de uitgaven in VAK met 1.543 keuro af en in VEK met 200 keuro toe. De voorziene uitgaven in VAK (3.008 keuro) en VEK (4.751 keuro) dienen voor de projectuitgaven binnen de projectwerking ISE D die via de VLM-begroting verlopen (betreft grondaankopen + grondgerelateerde werkingskosten). De budgetten voor Platteland en Mestbeleid worden in VAK en VEK constant gehouden. Het betreft 2.410 keuro VAK en 2.520 keuro VEK (waarvan 110 keuro via belast saldo) voor studies en wetenschappelijk onderzoek gefinancierd met toelage QBX-3QCG2DY-IS en 80 keuro VAK en VEK voor de subsidie aan het VCM, gefinancierd met dezelfde toelage. Verder betreft het 410 keuro VAK en VEK voor nitraatresiducampagne en staalnames en 500 keuro VAK en VEK voor de terugbetaling van P-stalen, gefinancierd met toelage QB0-1QCG2NY-IS.
QK0-AQCG2DA-LE	De raming van de uitgaven neemt toe met 648 keuro VAK en VEK t.o.v. BA2026. Dit ten gevolge de toepassing van het boekhoudschema voor grondenbanken met voorschotten. Het betreft 815 keuro VAK en VEK voor DVW (+744 keuro VAK en VEK tov BA2026) en 1 keuro VAK en VEK voor VMM (-96 keuro VAK en VEK tov BA2026).

QCF - NATUUR EN BIODIVERSITEIT
Ontvangsten

Code	Toelichting
QK0-BQCGAFA-OW	De raming van de inkomsten daalt met 954 keuro. Er is immers een bijstelling van + 126 keuro ingevolge het doorrekenen van kosten ten gevolge het toe te passen boekhoudschema voor grondenbanken vanuit te verstrekken voorschotten vanuit ANB. De ramingen betreffen verder een daling met 740 keuro vanuit het ANB voor kosteloze overdrachten aan de VLM, ingevolge het toe te passen boekhoudschema. Er wordt ook een extra ontvangst geraamd van 28 keuro, los van de doorrekening van kosten. Verder betreft het – 5 keuro ingevolge het wegvallen van een bij BA2026

Code	Toelichting
	verwachte terugbetaling wijkersstimulus, + 30 keuro ingevolge verwachte recuperaties bij gemeenten en -393 keuro PDPO-inkomsten voor natuurinrichtingsprojecten met Europese cofinanciering. De raming van ontvangsten uit pachten blijft constant op 138 keuro en de raming van ontvangsten uit verkoop en ruil van grond ihkv diverse grondenbanken blijft constant op 3.500 keuro.
QK0-BQCGAFA-OL	De raming van de inkomsten blijft gelijk t.o.v. BA2026 op 4.500 keuro. Dit ingevolge de voorschotten via het ANB voor diverse grondenbanken (grondenbank Natuurdoelen, Grondenbank Vinderhoutse Bossen en grondenbank Sigma) en het uitoefenen van het voorkooprecht en de koopplichten in het kader van het Natuurdecreet.
QK0-BQCGAFW-OI	De toelagen voor uitgaven in het kader van instandhoudingsdoelstellingen (IHD) en programmatische aanpak stikstof (PAS) komen op 12.496 keuro en de toelage voor grondenbank bebossing/bosuitbreiding komt op 2.007 keuro. Dit is een daling met 833k VAK en 1.799 keuro VEK t.o.v. BA2026.

Uitgaven

Code	Toelichting
QK0-AQCG2FA-LE	Het krediet neemt af met 533 keuro VAK en VEK. Er dient immers een bedrag van 4.721 keuro VAK en VEK (-424 keuro VAK en VEK t.o.v. BA2026) voorzien te worden vanuit het toe te passen boekhoudschema, ihkv terugbetaling van voorschotten en verrekening van kosten en opbrengsten aan ANB ihkv grondenbanken gefinancierd met voorschotten uit het Minafonds en een bedrag van 391 keuro VAK en VEK (-109 keuro VAK en VEK t.o.v. BA2026) vanuit het toe te passen boekhoudschema, ihkv terugbetaling van voorschotten en verrekening van kosten en opbrengsten aan ANB ihkv grondenbanken gefinancierd met voorschotten uit de algemene uitgavenbegroting.
QK0-AQCG5FA-WT	De uitgaven blijven behouden op 3.650 keuro VAK vanuit het financierend artikel QD0-1QCG5FY-IS, waarop de machtiging van 3.650 keuro begroot wordt. De uitgaven in VEK blijven constant op

Code	Toelichting
	4.435 keuro. In 2027 betekent dit ingevolge de noodzakelijke aanwending van belaste saldi verkregen en ontvangen in 2024 via dit financierend artikel uit het gevormd begrotingssaldo een intering van 836 keuro.
QK0-AQCG2FA-WT	Het VAK op dit artikel neemt af met 2.741 keuro en het VEK neemt af met 2.769 keuro van 25.449 keuro VAK tot 22.708 keuro VAK en 25.536 keuro VEK tot 22.767 keuro VEK. Dit vanuit de raming van benodigd krediet vanuit de onderliggende dossiers voor studies, belastingen (onroerende voorheffing), doorrekening van opbrengsten en kosten ihkv het toe te passen boekhoudschema, vergoedingen ihkv het IHD-PAS beleid, werken en grondaankopen en de evoluties van de financierende toelagen en inkomsten.

QCN - OMGEVINGSBELEID VOOR RUIMTE EN MILIEU

Ontvangsten

Code	Toelichting
QK0-BQCGANV-OI	De raming van de inkomsten daalt met 5.826 keuro t.o.v. BA2026. Dit correspondeert met volgende artikels: QBX-3QCG2NR-IS (-1.075 keuro); QBX-3QCG2NY-IS, respectievelijk – 4.899 keuro en + 148 keuro.
QK0-BQCGANA-OW	De raming van de inkomsten neemt toe met 20.411 keuro van 22.966 keuro naar 43.377 keuro. Het betreft volgende bijstellingen: -1.018 keuro uit de verwachte ontvangsten uit landbouweconomische studies en niet instrument gebonden opdrachten die de VLM uitvoert voor derden, en recuperaties op personeelskosten LGB; -785 keuro uit de geraamde ontvangsten vanuit Europese Projecten. Het betreft tevens -273 keuro uit de verwachte opbrengst uit verkoop van voertuigen. Vanuit de toepassing van het boekhoudschema voor grondenbanken worden 125 keuro aan ontvangsten uit doorrekening van kosten geraamd, wat 586 keuro minder is dan bij BA2026. Er is immers een bijstelling van -610 keuro (AMT) en -56 keuro (AWV) ingevolge het doorrekenen van kosten ten gevolge het toe te passen boekhoudschema vanuit te verstrekken voorschotten. Voor partners niet binnen de Vlaamse consolidatiekring bedraagt de bijstelling +80 keuro. De ramingen betreffen verder een extra 11.411 keuro voor kosteloze overdrachten aan de VLM, ingevolge het toe te passen boekhoudschema. Dit betreft +3.870 keuro AMT,

	+2.821 keuro AWV, +4.720 keuro voor partners niet binnen de Vlaamse consolidatiekring. De raming van de ontvangsten van rente uit gemak van betaling wordt constant gehouden op 15 keuro en de ontvangsten uit pachten blijven constant op 449 keuro. De ontvangst vanuit het Europees project EIP blijft constant op 3.149 keuro. Er is een bijstelling van -153 keuro van kapitaaloverdrachten vanuit Europese projecten. De verwachte recuperatiebijdrage in inrichtingswerken wordt met -1.685 keuro bijgesteld. De geraamde opbrengst uit verkoop en ruil van gronden wordt met -600 keuro bijgesteld. Verder worden ontvangsten uit de algemene werking van de VLM constant gehouden op 56 keuro en ontvangsten van verzekeringsmaatschappijen constant op 40 keuro. De raming van ontvangsten uit het toezicht op ruilverkavelingswerken wordt constant gehouden op 437 keuro. In het kader van uitbetalingen lokale planschade via de VLM wordt 14.000 keuro aan ontvangsten verwacht van lokale besturen voor hun bijdrage in deze.
QK0-BQCGANA-OL	De raming van de inkomsten neemt met 422 keuro toe. Enerzijds wordt de raming van het door AGOP ter beschikking gestelde terugvorderbare voorschot voor het recht van voorkoop ruilverkaveling met -325 bijgesteld, dit via artikel QB0-1QCG4NI-PA. Anderzijds is er een bijstelling van 747 keuro ingevolge het toe te passen boekhoudschema voor grondenbanken vanuit te verstrekken voorschotten. De ramingen betreffen immers +750 keuro vanuit AMT en - 3 keuro vanuit AWV, tevens vanuit de verrekening van kosten en opbrengsten.
QK0-BQCGANA-OP	De raming van de ontvangsten uit kredietaflossingen blijft gelijk t.o.v. BA2026 op 106 keuro op basis van de onderliggende dossiers gemak van betaling.

Uitgaven

Code	Toelichting
QK0-AQCG2NA-WT	Het VAK en VEK op dit begrotingsartikel evolueert met respectievelijk +11.696 keuro en +14.908 keuro van 72.483 keuro VAK en 74.491 keuro VEK naar 84.179 keuro VAK en 89.399 keuro VEK. Enerzijds is er een bijstelling van de kredieten voor algemene werking (AQC042) met -146 keuro VAK en VEK, dit vanuit een minderontvangst van 273 keuro enerzijds en +127 keuro VAK en VEK anderzijds vanuit de bijstelling via financierend

Code	Toelichting
	artikel QB0-1QCG2NY-IS tot 6.016 keuro VAK en VEK. 721 keuro VAK en VEK hiervan dienen uit het belast begrotingssaldo gehaald te worden ter financiering van de huur voor de huisvesting van de VLM in de VAC's Gent, Leuven, Brugge en Herentals. De investeringskredieten blijven constant op 1.426 keuro VAK en VEK. Ingevolge de raming van een ontvangst van 14.000 keuro van lokale besturen voor hun bijdrage in lokale planschade en de financiering via artikel SJ0-1SMX2GY-IS voor 39.900 keuro VAK en VEK voor het gewestelijk aandeel in lokale planschade evolueert het krediet voor vergoedingen planschade binnen dit artikel naar 53.900 keuro VAK en VEK. Er wordt binnen dit artikel ook voorzien in 225 keuro VAK en VEK voor een inkomensoverdracht aan GOP (QB0-9QCETNI-OW). Dit betreft de raming van terugbetaling van intresten, pachten, meerwaarden op verkoop van gronden. Er worden de middelen voorzien voor Europees co-gefinancierde projectwerking. Deze middelen worden voorzien met eigen ontvangsten en blijven constant op 2.379 keuro VAK en VEK. De kredieten voor projectwerking worden aangepast met -2.158 keuro VAK en + 1.054 keuro VEK tot 20.233 keuro VAK en 25.453 keuro VEK. Dit komt voort uit de onderliggende planning en aanpassing vanuit de betrokken inkomende toelagen. Dit voor uitgaven voor studies, belastingen, vergoedingen, door te storten middelen aan Europese partners, doorrekening van opbrengsten en kosten ihkv het toe te passen boekhoudschema, inrichtingswerken en grondaankopen. Eigen ontvangsten worden tevens in rekening gebracht ter financiering van de ingeschreven uitgavenkredieten.
QK0-AQCG2NA-LO	Via dit artikel worden de lonen van de VLM-personeelsleden voorzien. Er worden lonen voorzien die gefinancierd worden met de werkingstoelage van de VLM en lonen die gefinancierd worden met projectfinanciering en externe financiering. Vertrekkende vanuit de loonkredieten voorzien bij BA2026 wordt ten gevolge de bijstelling op de werkingstoelage QB0-1QCG2NY-IS van de VLM bij BO2027 1.182 keuro VAK en VEK aan de loonkredieten toegevoegd voor de index. Er wordt 1.018 keuro VAK en VEK in min op de loonkredieten verrekend t.o.v. BA2026, dit vanuit de raming van ontvangsten projectfinanciering lonen, die met 1.018 keuro naar beneden wordt bijgesteld. Dit verklaart de evolutie

Code	Toelichting
	op de loonkredieten in VAK en VEK met + 164 keuro VAK en VEK.
QK0-AQCG2NA-LE	De terugbetaling van het terugvorderbaar voorschot RVV Ruilverkaveling verloopt via dit LE-artikel. De raming wordt met +328 keuro VAK en VEK bijgesteld tot 928 keuro VAK en VEK. Zie tevens de evolutie op QB0-9QCGTNI-OP. Er wordt verder een extra 10.889 keuro VAK en VEK voorzien vanuit het toe te passen boekhoudschema, ihkv terugbetaling van voorschotten en verrekening van opbrengsten en kosten in grondenbankwerking aan partners (2.770 keuro met AWV en 3.346 keuro met AMT) en 4.773 keuro VAK en VEK voor partners niet binnen de institutionele groep. Dit betekent een VAK en VEK bij BO2027 van 13.532.

QCZ - ZONDER ISE
Ontvangsten

Code	Toelichting
QK0-BQCGAZZ-OI	De inkomsten nemen met 1.309 keuro toe vanuit de bijstellingen op begrotingsartikel QB0-1QCG2NY-IS (+127 keuro VAK en VEK compensatie en +1.182 keuro VAK en VEK index). De inkomsten nemen met 7.245 keuro toe vanuit de bijstellingen op begrotingsartikel QB0-1QCG2NY-IS, basisallocaties 1QC185 (+316 keuro VEK), 1QC186 (+5.600 keuro VEK) en 1QC187 (+1.329 keuro VEK). De inkomsten blijven constant vanuit begrotingsartikel QD0-1QCG5FY-IS. De inkomsten nemen met 593 keuro af, vanuit begrotingsartikel QB0-1QCG4NY-IS. De inkomsten nemen met 200 keuro af, vanuit begrotingsartikel MD0-1MHH2RW-IS. De inkomsten nemen met 118 keuro toe, vanuit begrotingsartikel MB0-1MIH2VX-IS. De inkomsten blijven constant vanuit begrotingsartikel SJ0-1SMX2GY-IS.
QK0-BQCGAZZ-OG	Het overgdragen overschot wordt gelijk gezet met het berekend over te dragen overschot uit BA2026 (60.854 keuro).

Uitgaven

Code	Toelichting
QK0-AQCG2ZZ-OV	Het over te dragen overschot evolueert van 60.854 keuro naar 55.881 keuro. dit corresponderend met de evolutie van de raming van alle ontvangsten en de corresponderende uitgaven. Dit houdt een saldo-intering in van 4.973 keuro. Deze intering is voor 721 keuro terug te brengen tot het aanrekenen van de huur voor de verschillende VLM-gebouwen vanuit de verworven saldi vanwege de overdracht/tegeldemaking van de gebouwen vroeger in eigendom van de VLM, 110 keuro vanuit de belaste saldi ontvangen toelage MAP-onderzoeken, 836 keuro vanuit de belaste saldi ontvangen toelage natuurinrichting en is voor 3.306 keuro VEK terug te brengen op het aanwenden van reeds verkregen belaste middelen voor grondenbankwerking en inrichtingsactiviteiten.

VLAAMSE MILIEUMAATSCHAPPIJ

Toelichting

De Vlaamse Milieumaatschappij is een intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid, opgericht bij het decreet van 7 mei 2004. Het agentschap oefent de taken uit zoals voorzien in de artikelen 10.2.2. en 10.2.3. van het decreet algemene bepalingen milieubeleid. Het is de opdracht van de Vlaamse Milieumaatschappij om voor de huidige en toekomstige generaties in Vlaanderen de toestand van het milieu te beschrijven, om proper, aantrekkelijk en voldoende water te waarborgen, om gezonde lucht te bewerkstelligen en om de klimaatadaptatie mee te sturen.
Voor de bespreking van de kredietevolutie van de interne stromen wordt verwezen naar de besprekingen van het artikel QB0-1QCG2DW-IS.
De VMM oefent haar taken uit binnen 2 verschillende ISE: ISE D Water en ISE H Lucht. De financiering van de taken die de VMM uitvoert, verloopt voornamelijk via het artikel QB0-1QCG2DW-IS, een artikel dat in de begroting conform de instructies integraal werd toegewezen aan het ISE Water, procentueel het grootste ISE binnen de VMM-begroting: ISE Water 92% en ISE Lucht 8%.

QCD - WATER
Ontvangsten

Code	Toelichting
QN0-BQCGADA-OW	De ontvangsten stijgen met 316 keuro. De verwachte inkomsten uit de samenwerkingsovereenkomsten in het kader van immissiemetingen lucht stijgen met 120 keuro. De inkomsten in het kader van het datacenter stijgen met 46 keuro. Enerzijds

Code	Toelichting
	stijgen de inkomsten van de energie- en onderhoudskosten (+104 keuro) die worden gefactureerd aan de derde partijen en anderzijds dalen de inkomsten van de eenmalige investeringsuitgaven (-58 keuro) die worden gefactureerd aan de derde partijen. In het kader van een partnerschapsovereenkomst voor een gezamenlijk project wordt voor 2027 een ontvangst van 150 keuro ingeschreven (financiële bijdrage van het Departement Zorg). De verwachte inkomsten in het kader van Europese projecten wijzigen niet bij BO 2027.
QN0-BQCGADS-OI	Deze ontvangst van 13 keuro betreft het saldo van de cofinancieringsovereenkomst Groene Waterstofhub voor pompgemaal Rode Weel.
QN0-BQCGADA-OP	Budget voor recuperatie van borgtochten wordt behouden op 27 keuro. Met betrekking tot de VLM grondenbank wordt het bij BA 2026 ingeschreven bedrag van 97 keuro voor de terugbetaling van een voorschot in het kader van de overdracht van 2 percelen te Halen geschrapt. Voor 2027 wordt een bedrag van 1 keuro met betrekking tot het doorrekenen van kosten ingeschreven.
QN0-BQCGADE-OW	De ontvangsten in het kader van het Fonds voor de Waterhuishouding worden behouden op 500 keuro. Er wordt op basis van de uitvoeringscijfers een herschikking tussen de ESR-codes uitgevoerd.
QN0-BQCGADE-OR	De opname uit het Fonds voor de Waterhuishouding wordt behouden op 500 keuro.
QN0-BQCGADX-OI	Het bedrag van deze toelage vanuit het Minafonds (artikel QBX-3QCG2DW-IS) wordt behouden op 56 keuro. Tegenpost is uitgavenartikel QN0-AQCG2DD-WT - TERUGBETALINGEN IKV MILIEUHEFFINGEN MBT

Code	Toelichting
	OPPERVLAKTEWATEREN EN GRONDWATERBEHEER.

Uitgaven

Code	Toelichting
QN0-AQCG2DD-WT	Budget wordt behouden op het niveau van BA 2026.
QN0-AQCG2DE-WT	Het betreft het "Fonds voor de waterhuishouding" dat in 2006 naar de VMM-begroting is overgekomen in het kader van de overdracht van de afdeling Water naar het IVA VMM. Budget wordt behouden op het niveau van BA 2026.
QN0-AQCG2DA-PA	Budget voor borgtochten wordt behouden op 27 keuro. Tegenpost is ontvangstenartikel QN0-BQCGADA-OP.
QN0-AQCG2DA-LO	De stijging met 7 keuro VAK/VEK ten opzichte van BA 2026 is te wijten aan de actualisatie van de eigen inkomsten.
QN0-AQCG2DA-WT	De werkingstoelage aan de VMM via artikel QB0-1QCG2DW-IS stijgt met 3.636 keuro door onder andere index en 2 mio euro extra voor slibruimingen. Het budget stijgt met 26 keuro VAK/VEK (ESR 1211) ingevolge het terugdraaien van de herschikking BO 2026 via compensatie naar artikel MB0-1MFH2ME-WT in het kader van iAsset. Het budget daalt met 1 keuro VAK/VEK (ESR 1211) als gevolg van een herschikking via compensatie naar artikel SH0-1SKA2QA-WT van Het Facilitair Bedrijf in het kader van de tussenkomst voor het gebruik van de PRAAS-printers. Het budget daalt met 40 keuro VAK/VEK als gevolg van een herschikking via compensatie naar artikel CB0-1CBX2AC-PR in het kader van het Actieplan Energie-Efficiëntie. Ingevolge de actualisatie van de inkomsten in het kader van het datacenter stijgt het

Code	Toelichting
	budget met 46 keuro VAK/VEK (+104 keuro ESR 1211 en -58 keuro ESR 7440). Met betrekking tot de VLM grondenbank wordt het bij BA 2026 ingeschreven bedrag van 97 keuro VAK/VEK voor de terugbetaling van een voorschot in het kader van de overdracht van 2 percelen te Halen geschrapt. Voor 2027 wordt een bedrag van 1 keuro VAK/VEK met betrekking tot het doorrekenen van kosten door de VLM ingeschreven (ESR 1211). Als gevolg van gewijzigde eigen inkomsten stijgt het budget met 145 keuro VAK/VEK (135 keuro ESR 1211 en 10 keuro ESR 7440). Het budget stijgt met 13 keuro VAK ingevolge het saldo van de FIO-cofinancieringsovereenkomst Groene Waterstofhub voor pompgemaal Rode Weel.
QN0-AQCG2DE-RE	Het betreft het "Fonds voor de waterhuishouding" dat in 2006 naar de VMM-begroting is overgekomen in het kader van de overdracht van de afdeling Water naar het IVA VMM. Budget wordt behouden op het niveau van BA 2026.

QCH - LUCHT

Ontvangsten

Code	Toelichting

Uitgaven

Code	Toelichting
QN0-AQCG2HA-WT	Ingevolge de actualisatie van de eigen inkomsten is er een stijging van 80 keuro VAK/VEK.
QN0-AQCG2HA-LO	De stijging met 38 keuro VAK/VEK ten opzichte van BA 2026 is te wijten aan de actualisatie van de eigen inkomsten.

QCZ - ZONDER ISE

Ontvangsten

Code	Toelichting
QN0-BQCGAZZ-OI	De werkingstoelage aan de VMM is integraal toegewezen aan het ISE Water, procentueel het grootste ISE binnen de VMM-begroting: ISE Water 92% en ISE Lucht 8%. De werkingstoelage aan de VMM via artikel QB0-1QCG2DW-IS stijgt met 3.636 keuro door onder andere index en 2 mio euro extra voor slibruimingen De herschikking van 26 keuro VAK/VEK bij BO 2026 in het kader van iAsset via compensatie naar artikel MB0-1MFH2ME-WT wordt teruggedraaid. In het kader van de printservice wordt er 1 keuro VAK/VEK recurrent herschikt via compensatie naar artikel SH0-1SKA2QA-WT van Het Facilitair Bedrijf. In het kader van het Actieplan Energie-Efficiëntie wordt er 40 keuro VAK/VEK recurrent herschikt via compensatie naar artikel CB0-1CBX2AC-PR.
QN0-BQCGAZZ-OG	Betreft het begrotingssaldo 2026 dat bij de BO 2027 wordt ingeschreven als overgedragen overschot. De daling van 453 keuro is te wijten aan recuperaties 2026 van de eigen kasontvangsten ten bedrage van 193 keuro (verkoop kantoorgebouwen in 2025 te Aalst) en 260 keuro (verkoop kantoorgebouwen in 2024 te Hasselt, Herentals en Oostende).

Uitgaven

Code	Toelichting
QN0-AQCG2ZZ-OV	Het betreft het saldo dat naar raming eind 2027 overgedragen zal worden naar de begroting van 2028. Het budget daalt met 453 keuro als gevolg van de recuperatie van kasontvangst via "saldo-opbouw of intering" binnen de eigen ESR-begroting op basis van recuperatie omzetbare eigen ontvangsten (260 keuro of 1/20e van de in 2024 gerealiseerde ontvangst en 193 keuro of 1/19e van de in 2025 gerealiseerde ontvangst).